

Criteria en beoordelingsrichtlijnen

Maatlat Duurzame Veehouderij en Aquacultuur

Criteria en beoordelingsrichtlijnen voor het toetsen van stallen en viskwekerijen aan de Maatlat Duurzame Veehouderij en Aquacultuur

Maatlat Duurzame Veehouderij – pluimveestallen vleeskuikens

Datum van ingang:	1 januari 2015
Geldig tot en met:	31 december 2015
Vastgesteld door:	College van Deskundigen MDVA
Behorende bij volgnummer:	MDVA 6.1 – MDV 9 versie 1

Publicatie van dit schema onder voorbehoud van tussentijdse wijzigingen. Het meest recente certificatieschema en eventuele 'aanvullende besluiten' staan gepubliceerd op www.smk.nl. Het woordmerk en het beeldmerk (logo) Maatlat Duurzame Veehouderij zijn wettelijk beschermd en gedeponneerd bij het Benelux Merkenbureau onder nummer 1151838. Bij onterecht gebruik van het woordmerk of het beeldmerk worden sancties opgelegd

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Algemene voorwaarden

Hoofdstuk 2 Maatlat Duurzame Veehouderij

2.1 Varkensstallen

2.1.1 *Guste en dragende zeugen*

2.1.2 *Kraamzeugen*

2.1.3 *Gespeende biggen*

2.1.4 *Vleesvarkens*

2.1.5 *Dekberen*

2.2 Pluimveestallen

Leghennensector

2.2.1 *opfok leg(ouder)dieren*

2.2.2 *leg(ouder)dieren in productie*

Vleeskuikenstallen

2.2.3 *opfok vleeskuikenouderdieren*

2.2.4 *vleeskuikenouderdieren in productie*

2.2.5 *vleeskuikens*

Eendenstallen

2.2.6 *eenden (ouderdieren en vleeseenden)*

Vleeskalkoenstallen

2.2.7 *opfok en afmesten vleeskalkoenen*

2.3 Melkveestallen

2.4 Vleeskalverstallen (*blank en rosé*vlees)

2.5 Konijnenstallen (*voedsters en vleeskonijnen*)

2.6 Melkgeitenstallen

2.7 Vleesveestallen

Bijlagen

Hoofdstuk 3 Maatlat Duurzame Aquacultuur

**Cursieve onderdelen zijn niet in dit document opgenomen*

Hoofdstuk 1 Algemene voorwaarden

Het MDV- en MDA-certificaat is niet automatisch gekoppeld aan verschillende fiscale regelingen (MIA- en/of Vamilregeling, Regeling groenprojecten) van de overheid. Om in aanmerking te kunnen komen voor een fiscale regeling moet er een verwijzing vanuit de vigerende regeling(en) zijn naar het MDV/MDA-certificaat voor de betreffende categorie. SMK adviseert ondernemers die kiezen voor MDV-/MDA-certificatie om in aanmerking te komen voor overheidsregelingen, te controleren of en met welke randvoorwaarden dit in de betreffende regelingen is opgenomen.

Uitleg over aanvraag stal/viskwekerij-ontwerpcertificaat en stal/viskwekerij-certificaat

Certificatie van stallen (MDV) of viskwekerijen (MDA) geschiedt middels onderstaande stappen:

- a. De ondernemer heeft bouwplannen en wil in aanmerking komen voor een stal/viskwekerij-ontwerpcertificaat of stal/viskwekerij-certificaat.
- b. De ondernemer maakt concrete bouwplannen en vraagt offertes aan.
- c. De ondernemer vraagt een omgevingsvergunning aan voor de nieuwbouw of verbouw van de stal/viskwekerij. Of, indien van toepassing, maakt de ondernemer melding in het kader van het Besluit Landbouw Milieubeheer.
- d. De ondernemer contracteert een certificatie-instelling voor certificering. De certificatie-instelling heeft een licentiecontract met SMK en werkt volgens de daarin gestelde voorwaarden.
- e. Op basis van de onderstaande documenten beoordeelt de certificatie-instelling (SMK controleert zelf niet) of het ontwerp van de nieuwe of verbouwde stal/viskwekerij voldoet aan de criteria van de Maatlat Duurzame Veehouderij en Aquacultuur:
 - een kopie van de offerte(s) voor de aanschaf en bouw van stal/viskwekerij en bijbehorende onderdelen (de offertes hoeven nog niet ondertekend te zijn, maar dienen wel overeen te komen met de geplande bouw);
 - een kopie van de (aanvraag van de) volledige omgevingsvergunning of indien van toepassing van de ondertekende melding in kader van het activiteitenbesluit;
 - een gedetailleerde bouwtekening van de gemelde stal/viskwekerij;
 - lijst waarop staat aangegeven hoeveel punten er op de maatlaten worden behaald, onderbouwd met offertes, vergunningen en tekeningen. Bij bouw in eigen beheer wordt in aanvullende beschrijving aangegeven op welke wijze aan maatregelen voldaan gaat worden en waar deze worden gerealiseerd in de stal/viskwekerij.
 - de ondernemer verklaart door ondertekening van de aanmelding dat hij van plan is de stal/viskwekerij zoals op de tekening aangegeven te willen gaan bouwen (middels een modelverklaring).

Bij voldoen aan de criteria zal de certificatie-instelling een stal/viskwekerij-ontwerpcertificaat afgeven. Een stal/viskwekerij-ontwerpcertificaat is maximaal 24 maanden geldig. De certificatie-instelling kan bij beoordelen van het stal/viskwekerij-ontwerpcertificaat in het auditrapport aangeven of er maatregelen zijn die bij oplevering niet meer kunnen worden gecontroleerd. De ondernemer moet dan zorgen dat er foto's van de betreffende onderdelen bij de bouw worden genomen.

- f. Na oplevering van de gemelde stal/viskwekerij dient het stal/viskwekerij-certificaat te worden behaald. De certificatie-instelling zal voor dit stal/viskwekerij-certificaat een administratieve en fysieke audit uitvoeren. De stal/viskwekerij wordt getoetst op het certificatieschema dat geldig was bij aanmelding van de stal/viskwekerij of onderdelen hiervan en derhalve is dit het certificatieschema dat van toepassing was bij het stal/viskwekerij-ontwerpcertificaat. Het is toegestaan dat de uiteindelijke stal/viskwekerij op onderdelen afwijkt van de situatie waarvoor het stal/viskwekerij-ontwerpcertificaat is verkregen, maar ook in deze gewijzigde situatie moeten voldoende punten worden behaald.
- Omdat de stal/viskwekerij niet alleen wordt getoetst op aanwezigheid, maar ook op het in werking zijn van de genomen maatregelen, dient de stal/viskwekerij in gebruik te zijn genomen en een dierbezetting van minimaal 50% te hebben bij certificatie. Bij een melkveestal betekent dit dat minimaal 50% van het aantal vergunde of gemelde melkkoeien de stal bezetten. De certificaathouder heeft alle van toepassing zijnde bouw- en milieuvergunningen.

Er is één uitzondering op deze regel: Indien het gerealiseerde emissiebeperkende systeem conform een stalbeschrijving van de Rav is gerealiseerd en een lagere ammoniakemissie heeft dan het vergunde, dient de auditor van de certificatie-instelling het gerealiseerde systeem volledig te toetsen aan de hand van de stalbeschrijving zoals opgenomen bij de Rav (zie www.infomil.nl). Als het systeem voldoet, kan die betreffende code van de Rav worden gehanteerd bij de audit en op het certificaat. Deze toetsing is een aanvulling op de reguliere audit en er zal extra tijd voor moeten worden gereserveerd. Echter, in dit geval mogen in deze stal geen punten worden toegekend aan eventueel extra leefruimte per dier op de welzijnsmeetlat (bij evt. latere wijziging van de vergunning zouden namelijk nog extra dieren kunnen worden gehuisvest in de stal). Bij de energiemaatlat en de fijn stof maatlat wordt ook uitgegaan van de gerealiseerde situatie en niet van de vergunde.

Voor melkvee(runderen) gelden geen aparte criteria voor jongvee

De jongvee-ruimten in een melkveestal hoeven niet aan specifieke criteria te voldoen, maar mogen wel worden meegenomen in het certificaat. De jongveeplaatsen dienen apart vermeld te worden op het certificaat.

Voor varkensstallen met plateau

De Maatlat Duurzame Veehouderij sluit bij beoordeling van het vloeroppervlak aan bij de wetgeving, in dit geval de Beleidsregels dierenwelzijn 2009 artikel 17. Definities en 19. plateaustal. Het plateau mag meegenomen worden als permanent beschikbaar oppervlak voor de dierenwelzijnsmaatlat als het aan deze beleidsregels voldoet. Voor de milieuwet- en regelgeving moet dit oppervlak meegerekend worden. Voor de berekening van daglicht moet het plateau in de afdeling worden meegeteld als afdelingsoppervlak.

Normen voor veestallen (onderdeel MDV) zijn afhankelijk van bedrijfsgrootte

Bij de veestallen (varkens, pluimvee, melkvee, vleeskalveren en konijnen) is de puntennormering mede afhankelijk van de bedrijfsgrootte. Voor de exacte definiëring van bedrijfsgrootte wordt aangesloten op de bestaande definitie van het begrip 'inrichting' uit

de Wet Milieubeheer. Een uitgebreide beschrijving hiervan staat op www.infomil.nl. In de MDVA zal de term 'bedrijf' worden gehanteerd waarbij voor de definiëring naar 'inrichting' wordt verwezen. Bedrijven kunnen meerdere stallen hebben. Als een ondernemer een stal laat certificeren wordt voor de bepaling van de bedrijfsgrootte het hele bedrijf meegerekend en niet alleen de omvang van de gemelde stal.

De bedrijfsgrootte voor de MDV wordt berekend in Nederlandse grootte-eenheid (nge) (<http://www3.lei.wur.nl/neg/>). Bij melding van een stal voor certificatie wordt berekend hoeveel nge het bedrijf heeft. *Bij de berekening worden de hectares grasland en voedergewassen buiten beschouwing gelaten, het betreft hier alleen het vee.* Voor bedrijven kleiner of gelijk aan 350 nge, bedrijven groter dan 350 en kleiner of gelijk aan 700 nge en bedrijven met meer dan 700 nge gelden verschillende minimaal te behalen punten op de dierenwelzijns- en diergezondheidsmaatlat en maatlat bedrijf en omgeving. Dit aantal punten is aangegeven per diercategorie in hoofdstuk 2, 3 en 4.

Nge tabel

Code diercategorie	nge per dierplaats
Varkens	
255 Beren, 50 kg of meer, dekrijp	0,2606
253 Beren, 50 kg of meer, nog niet dekrijp	0,0577
237 Biggen tot 20 kg, niet meer bij de zeug (op locatie géén zeugen)	0,0033 <i>kiezen als op de bedrijf(slocatie) geen zeugen zijn (CBS code 245, 246, 249 en 251)</i>
237 Biggen tot 20 kg, niet meer bij de zeug (op locatie wél zeugen)	0,0000 <i>kiezen als op de bedrijf(slocatie) wel zeugen zijn (CBS code 245, 246, 249 en 251)</i>
235 Biggen tot 20 kg, nog bij de zeug	0,0000
243 Opfokzeugen en -beertjes, 20-50 kg	0,0577
244 Opfokzeugen, 50 kg of meer, niet gedekt	0,0577
246 Overige zeugen, 50 kg of meer, gust (op locatie wél gesp. biggen)	0,2606
246 Overige zeugen, 50 kg of meer, gust (op locatie géén gesp. biggen)	0,1540
239 Vleesvarkens 20-50 kg	0,0437
240 Vleesvarkens 50-80 kg	0,0437
241 Vleesvarkens 80-110 kg	0,0437
242 Vleesvarkens 110 kg of meer	0,0437
249 Zeugen, 50 kg of meer, bij biggen (op locatie wél gesp. biggen)	0,2606
249 Zeugen, 50 kg of meer, bij biggen (op locatie géén gesp. biggen)	0,1540
245 Zeugen, 50 kg of meer, gedekt, niet eerder gebigd (op locatie wél gesp. biggen)	0,2606
245 Zeugen, 50 kg of meer, gedekt, niet eerder gebigd (op locatie géén gesp. biggen)	0,1540
251 Zeugen, overig, 50 kg of meer, (gedekt) (op locatie wél gesp. biggen)	0,2606
251 Zeugen, overig, 50 kg of meer, (gedekt) (op locatie géén gesp. biggen)	0,1540
Legkippen	
276 Leghennen, 18 weken tot 20 maanden	0,0026
278 Leghennen, 20 maanden of ouder	0,0026
275 Leghennen, jonger dan 18 weken	0,0014
272 Ouderdieren legrassen, jonger dan 18 weken	0,0034
274 Ouderdieren legrassen, ouder dan 18 weken	0,0043
Vleeskuiken	

273	Ouderdieren vleesrassen, 18 weken of ouder	0,0052
271	Ouderdieren vleesrassen, jonger dan 18 weken	0,0034
269	Vleeskuikens	0,0013
Eenden en Kalkoenen		
287	Jonge eenden voor de vleesproductie	0,0029
289	Kalkoenen	0,0057
297	Overig pluimvee	0,0029
Melkvee(runderen)		
203	Jongvee, < 1 jaar, mannelijk	0,1761
201	Jongvee, < 1 jaar, vrouwelijk	0,1761
209	Jongvee, > 2jaar, vrouwelijk, niet gekalfd	0,2535
207	Jongvee, 1-2 jaar, mannelijk	0,6021
205	Jongvee, 1-2 jaar, vrouwelijk	0,2535
211	Melk- en kalfkoeien	1,2042
213	Stieren voor de fokkerij (> 2jaar)	0,6021
Vleeskalveren		
214	Vleeskalveren voor witvleesproductie	0,1444
216	Vleeskalveren voor rosé vleesproductie	0,1303
Vleesvee		
217	Jongvee vleesproductie, < 1 jaar, vrouwelijk	0,1479
219	Jongvee vleesproductie, < 1 jaar, mannelijk	0,1655
223	Jongvee vleesproductie, 1-2 jaar, mannelijk	0,1655
221	Jongvee vleesproductie, 1-2 jaar, vrouwelijk	0,1585
213	Stieren voor de fokkerij (> 2jaar)	0,6021
227	Stieren vleesproductie, > 2 jaar	0,1655
225	Jongvee vleesproductie, > 2 jaar, vrouwelijk	0,1725
229	Vlees- en weidekoeien	0,1408
228	Zoogkoeien	0,2500
Melkgeiten		
250	Melkgeiten (jonger dan 1 jaar)	0,0472
258	Melkgeiten (1 jaar of ouder)	0,1092
260	Overige geiten, vrouwelijk (jonger dan 1 jaar)	0,0056
261	Overige geiten, vrouwelijk (1 jaar of ouder)	0,0056
262	Overige geiten, mannelijk (jonger dan 1 jaar)	0,0056
263	Overige geiten, mannelijk (1 jaar of ouder)	0,0056
Konijnen		
232	Gespeende vleeskonijnen	0,0035
233	Voedsters	0,0423
Overige diersoorten		
265	Lammeren (schaap)	0,0190
266	Vrouwelijke schapen	0,0528
268	Mannelijke schapen	0,0303

290	Nertsen (moederdieren)	0,0556
297	Parelhoenders	0,0029
196	Paarden (3 jaar en ouder)	1,4648
195	Paarden (jonger dan 3 jaar)	0,1937
198	Pony's (3 jaar en ouder)	1,4085
197	Pony's (jonger dan 3 jaar)	0,1936
297	Struisvogelouderdieren	0,0029
297	Opfokstruisvogels (< 4 mnd)	0,0029
297	Vleesstruisvogels (4-12 mnd)	0,0029

Vragen

Interpretatievragen betreffende de criteria kunnen worden voorgelegd aan het College van Deskundigen MDVA. Neem hiervoor contact op met SMK. Dit kan via www.smk.nl waar een vragenformulier beschikbaar is.

Algemene voorwaarden certificatie

Definities:

Stal:	een gebouw dat bestemd is voor de huisvesting van dieren, in een stal kunnen meerdere afdelingen voorkomen
Afdeling pluimvee:	een ruimte die minimaal door gaas afgescheiden is van andere afdelingen, zodat de dieren van verschillende afdelingen niet bij elkaar kunnen komen. Compartimenten waarbij de dieren van het ene compartiment in het andere kunnen komen vallen onder één afdeling. Als dieren niet vrij tussen compartimenten kunnen bewegen is een compartiment een afdeling.
Afdeling overig:	een afgescheiden ruimte in een stal met zijwanden en dak waarbij de dieren uit verschillende afdelingen niet bij elkaar kunnen komen
Hok:	een afgescheiden ruimte in een afdeling/stal waarbij de dieren uit verschillende hokken niet bij elkaar kunnen komen
Diersoort:	Onder diersoorten worden bijvoorbeeld runderen, kippen en varkens gerekend
Diercategorie:	Een diercategorie is een groep dieren waarvoor een afzonderlijke set MDV-criteria is opgesteld, bijvoorbeeld melkvee, vleesvarkens, gespeende biggen en vleeskuikens

Definities voor bepaling van ambitieniveau van Bedrijf & omgeving:

Verbouw van een bestaande stal:

- aanpassing van een stal waarbij maximaal twee buitenmuren en/of het dak van de stal veranderd worden en
- het oppervlak en het volume van de stal blijft gelijk.

Aan-/opbouw aan een bestaande stal:

- minimaal één volledige 'buiten'wand of vloer van de aanbouw wordt gevormd door de bestaande stal en
- de aanbouw is maximaal 51% van het oppervlak en volume van de bestaande stal

Nieuwbouw van een stal:

- volledig nieuwe stal en/of
- nieuwe stal op bestaande fundering/kelders en/of
- oppervlak en het volume stal wordt vergroot waarbij minimaal twee wanden worden aangebouwd en het bestaande dak hiervoor wordt gewijzigd en/of
- als de stal niet voldoet aan de bovenstaande definitie verbouw of aan-/opbouw valt de stal onder de definitie nieuwbouw.

Alleen in pandige technische installaties (zoals droogtunnels/luchtwassers/voersilo's/melkstallen/hygiënesluis) vormen een onderdeel van het totale staloppervlak/volume.

Nieuwbouw van een stal op nieuwe locatie:

volledig nieuwe stal op een nieuwe of leeg te maken bedrijfslocatie.

Het gaat om de situaties waarbij nog geen bedrijfsgebouwen aanwezig zijn op het bouwblok of waarbij alle bedrijfsbebouwing op het bouwblok worden gesloopt en er (al dan niet op de bestaande fundering) een nieuwe stal (of nieuwe stallen) wordt gebouwd. Op de

nieuwe locatie zijn bij afronding van de bouw van de nieuwe stal(len) geen andere bedrijfsgebouwen aanwezig (of sloop van de overige gebouwen wordt alsnog vanuit de vergunningen vereist).

Er wordt hierbij van uit gegaan dat op deze locatie geen bedrijfsbebouwing boven maaiveld aanwezig is/blijft die ervoor zorgt dat de inpassing van de stal wordt beïnvloed (zoals materiaalgebruik en vergelijkende bouwstijlen).

Certificeren van een gedeelte van de stal:

Certificeren van een gedeelte van een stal (nieuwbouw of verbouw) is alleen toegestaan als er binnen een stal meerdere diercategorieën worden gehuisvest en niet voor alle diercategorieën een certificaat wordt aangevraagd. Binnen een stal (nieuwbouw of verbouw) moeten altijd alle dierplaatsen van eenzelfde diercategorie onder certificaat gebracht worden.

Bij een aanbouw (ook als het qua formaat als nieuwbouw aangemerkt voor het thema bedrijf & omgeving) aan een bestaande stal kan alleen het nieuwe gedeelte van de stal worden gecertificeerd mits er geen vrij dierverkeer is tussen het oude gedeelte en het nieuwe gedeelte van de stal. Ook hier geldt dat altijd alle nieuwe dierplaatsen van eenzelfde diercategorie onder certificaat gebracht moeten worden.

Het certificaat moet de volgende onderdelen bevatten:

- Soort certificaat: Stalontwerp- of stalcertificaat
- Projectadres en/of locatieadres
- Rav-nummer ammoniakreducerend systeem of perspectiefvolle maatregel
- UBN
- MDV versie
- Aantal NGE
- Behaalde aantal punten + ambitieniveau
- Diercategorie
- Aantal dierplaatsen (bij melkvee de jongveeplaatsen apart vermelden)
- Geldigheidsperiode
- Datum afgifte certificaat
- Origineel certificaatnummer certificatie instelling
- Handtekening certificatie instelling

Korte toelichting op de audit van de ammoniakmaatlat in het onderdeel MDV

Voor de ammoniakmaatlat wordt uitgegaan van het Rav-nummer van de stal en van de punten die dit systeem behaalt. Rav staat voor Regeling ammoniak en veehouderij. Op de vergunning is te zien wat het Rav nummer van de stal is. In bijlage 1 van de Rav staat een lijst met stalsystemen. Deze lijst kan tussentijds worden aangepast en is te raadplegen op www.infomil.nl/rav. Uiteraard kan ieder stalsysteem dat op het moment van de aanvraag voor een stalontwerpcertificaat bij de certificatie-instelling op de lijst in de Rav is vermeld, getoetst worden aan de norm in de ammoniakmaatlat. Bij herziening van MDV worden de omschrijvingen in de ammoniakmaatlat gemaakt op basis van de nieuwste bijlage bij de Rav. Deze lijst wordt regelmatig herzien en opnieuw gepubliceerd.

Eventuele wijzigingen van bestaande systemen zijn dan direct en met terugwerkende kracht van toepassing voor MDV. Voor de ammoniakmaatlat zijn, uitgezonderd de perspectievolle maatregelen, de omschrijvingen behorende bij de Rav (zoals omschreven op infomil.nl/rav) leidend bij certificatie.

Indien in één stal gebruik gemaakt wordt van twee verschillende emissiebeperkende technieken en indien deze combinatie niet als zodanig is opgenomen op bijlage 1 van de Rav, wordt bij de puntenberekening op de ammoniak-, energie- en fijn stofmaatlat uitgegaan van het aantal punten dat het systeem met de laagste puntenwaardering (dus hoogste ammoniak/fijn stof emissie en hoogste energieverbruik).

Bij het stalontwerp wordt op basis van offertes, vergunningen en tekeningen gecontroleerd dat de stal gaat voldoen aan de vereiste ammoniakmaatregelen.

De controle na oplevering van de stal van de ammoniakmaatlat geschiedt administratief op basis van de vergunningen. Bij de audit voor het stalcertificaat moet de vergunning in overeenstemming zijn met de toegepaste emissiearme techniek (Rav-code), danwel dat een aanvraag voor aanpassing hiertoe bij de gemeente in behandeling is. De betreffende aanvraag voor wijziging moet op schrift zijn bevestigd door de gemeente. De certificatie-instelling controleert conform de beoordelingsrichtlijnen of de stal is uitgevoerd zoals in de vergunning/aanvraag voor wijziging is vastgelegd. Visueel wordt gekeken of het type stal op de vergunning overeenkomt met de werkelijke situatie. Bijvoorbeeld of de luchtwassers aanwezig zijn, er mestbanden aanwezig zijn of dat er sprake is van een nageschakelde techniek. Waar van toepassing voor de puntenberekening dient gecontroleerd te worden middels meting, specificatie en/of meetrapporten gecontroleerd of (de onderdelen van) installaties aan de vereiste capaciteit voldoen.

Bij vleeskalver-, eenden-, kalkoenen- en konijnenstallen maken naast stalsystemen die voorkomen op bijlage 1 van de Rav ook (combinaties van) aanvullende perspectievolle maatregelen onderdeel uit van de ammoniakmaatlat. Voor de volledige beschrijving van deze perspectievolle maatregelen wordt verwezen naar de betreffende hoofdstukken van de MDV. Indien een ondernemer een stal bouwt die op bijlage 1 van de Rav is opgenomen (niet zijnde "overige huisvestingssystemen") met perspectievolle maatregelen worden niet voor beide emissiebeperkende technieken punten behaald. Er kunnen of punten worden verkregen voor het erkende Rav-systeem op de ammoniakmaatlat of door toepassing van in dit document vermelde combinaties van perspectievolle maatregelen.

De auditor van de certificatie-instellingen gaat uit van de situatie zoals aangegeven op de vergunning. Deze dient overeen te komen met de gerealiseerde situatie, anders kan geen stalcertificaat worden afgegeven. Bij het stalontwerp certificaat mag de certificatie-instelling uitgaan van de plannen en mag de vergunning nog afwijkend zijn.

Er is één uitzondering op deze regel: Indien het gerealiseerde emissiebeperkende systeem conform een stalbeschrijving van de Rav is gerealiseerd en een lagere ammoniakemissie heeft dan het vergunde, dient de auditor van de certificatie-instelling het gerealiseerde systeem volledig te toetsen aan de hand van de stalbeschrijving zoals opgenomen bij de Rav (zie www.infomil.nl). Als het systeem voldoet, kan die betreffende code van de Rav worden gehanteerd bij de audit en op het certificaat. Deze toetsing is een aanvulling op de reguliere audit en er zal extra tijd voor moeten worden gereserveerd. Echter, in dit geval mogen in deze stal geen punten worden toegekend aan eventueel extra leefruimte per dier op de welzijnsmeetlat (bij evt. latere wijziging van de vergunning zouden namelijk nog

extra dieren kunnen worden gehuisvest in de stal). Bij de energiemaatlat en de fijn stof maatlat wordt ook uitgegaan van de gerealiseerde situatie en niet van de vergunde.

Korte toelichting op de audit van de energie/fijn stof maatlat in het onderdeel MDV

Een nageschakelde techniek hoeft vanuit MDV niet op de vergunning te staan als de reductie van ammoniakemissie van deze techniek 0 is. Indien een nageschakelde techniek niet met Rav-code vernoemd staat op de vergunning dient de certificatie instelling deze echter wel volgens de omschrijving van de Rav of MDV (bij perspectiefvolle fijn stofreducerende maatregelen) te controleren om punten voor energie/fijn stof te kunnen behalen.

Korte toelichting op de audit van de maatlaten van MDV en MDA

Voor de overige maatlaten wordt voor het stal/viskwekerij-ontwerpcertificaat op basis van eerder genoemde documenten beoordeeld hoeveel punten behaald worden. Eventueel kunnen hier ter verduidelijking detailtekeningen worden gevraagd. Voor het stal/viskwekerij-certificaat wordt na oplevering van de stal/viskwekerij tijdens een bedrijfsbezoek met een fysieke audit getoetst aan welke maatregelen daadwerkelijk is voldaan en hoeveel punten er worden behaald.

Bij certificatie is de slechtst scorende situatie leidend. Bijvoorbeeld bij meerdere hokoppervlaktes zal de laagst scorende tellen.

Voor de energiemaatlat in de MDV geldt aanvullend dat indien in één stal gebruik gemaakt wordt van twee verschillende emissiebeperkende technieken en deze combinatie niet als zodanig is opgenomen op bijlage 1 van de Rav, bij de puntenberekening op de energiemaatlat uitgegaan wordt van het aantal punten dat het systeem met het hoogste energieverbruik behaalt. Met andere woorden, de puntentoekenning geschiedt op basis van het emissiebeperkende systeem met de minste punten op de energiemaatlat.

Bij de laatste maatregel van de energiemaatlat kunnen extra punten op energie worden behaald indien voor reductie van ammoniakemissie en van fijn stofemissie is gekozen voor een techniek die relatief energiezuinig is. Bij zowel de ammoniakmaatlat als bij de fijn stof maatlat is bij iedere maatregel een puntenwaardering voor energie opgenomen. De bonuspunten op de energiemaatlat worden bepaald door de laagste energiewaardering van de gekozen maatregelen op de ammoniak- en fijn stof maatlat.

Intrekken/sancties

Het stal/viskwekerij-ontwerpcertificaat wordt pas afgegeven indien aan alle vereisten wordt voldaan. Indien de oplevering van de stal/viskwekerij niet plaatsvindt binnen twee jaar na afgifte van het ontwerpcertificaat vervalt het stal/viskwekerij-ontwerpcertificaat. Bij certificatie van de stal/viskwekerij (stal/viskwekerij-certificaat) dient de stal/viskwekerij aan alle vereisten te voldoen. Indien een of meer onderdelen bij controle van de gebouwde stal/viskwekerij niet blijken te voldoen aan de vereisten dan heeft de ondernemer 3 maanden tijd om aan te tonen (alsnog) te voldoen tot maximaal 2 jaar na afgifte van het stal/viskwekerij-ontwerpcertificaat.

Geldigheid en continuïteit certificaat

Een stal/viskwekerij-ontwerpcertificaat is maximaal 2 jaar geldig. Na 2 jaar vervalt de geldigheid van het stal/viskwekerij-ontwerpcertificaat. Een stal/viskwekerij-certificaat is minimaal 1 jaar geldig. Indien de ondernemer geen doorlopend certificatiecontract afsluit vervalt de geldigheid van het stal/viskwekerij-certificaat en wordt het certificaat binnen twee weken na het beëindigen van het

contract met de certificatie-instelling actief ingetrokken door de certificatie-instelling. Certificaten blijven te allen tijde eigendom van de certificatie-instelling.

Certificaat A en certificaat B zijn twee aparte certificaten in het certificatieschema MDVA en dienen afzonderlijk beoordeeld te worden. De twee certificaten worden door de overheid aan verschillende fiscale regelingen gekoppeld. Een ondernemer kan derhalve besluiten stal/viskwekerij-certificaat B na het behalen af te melden en stal/viskwekerij-certificaat A te continueren.

Gebruik van het certificaat en logogebruik

Het is de certificaathouder toegestaan het stal/viskwekerij-(ontwerp)certificaat te gebruiken om aan te tonen dat (het ontwerp van) de stal/viskwekerij voldoet aan de eisen van het certificatieschema Maatlat Duurzame Veehouderij en Aquacultuur(MDVA). Het is eveneens toegestaan in publicaties te vermelden dat men beschikt over een stal/viskwekerij die voldoet aan de eisen van de Maatlat Duurzame Veehouderij en Aquacultuur.

Het is de certificaathouder niet toegestaan op enigerlei wijze het stal/viskwekerij-certificaat te verbinden aan uitingen over de dieren in de stal. Indien de certificaathouder zich niet houdt aan de voorwaarden voor het gebruik van het stal/viskwekerij-certificaat of anderszins schade toebrengt aan de waarde daarvan, kan overgegaan worden tot schorsing, intrekking of nietig verklaren van het stal/viskwekerij-certificaat.

Het is aan de leveranciers van stallen/viskwekerijen toegestaan te publiceren dat men stallen/viskwekerijen of onderdelen daarvan kan leveren die voldoen aan de criteria voor een stal/viskwekerij-certificaat, echter zonder daarbij enige rechten te kunnen doen gelden op de verlening en het gebruik van het stal/viskwekerij-certificaat. De logo's van Maatlat Duurzame Veehouderij & Aquacultuur mogen hierbij niet gevoerd worden.

Toepassing van de logo's is toegestaan in bijvoorbeeld SMK-Nieuws, bij persberichten, op de SMK website, in folders en tijdens presentaties en bijeenkomsten. Het wordt niet toegestaan aan houders van stallen/viskwekerijen die voldoen aan de criteria van MDVA om de logo's op enige manier toe te passen. Hiermee wordt voorkomen dat de Maatlat Duurzame Veehouderij en Aquacultuur zou worden gebruikt als een soort 'product- of bedrijfskeurmerk'.

De logo's kunnen door derden uitsluitend worden gebruikt na schriftelijke toestemming door SMK. De certificatie-instellingen waarmee SMK een licentie heeft afgesloten voor MDVA kunnen de logo's gebruiken op de door hen afgegeven certificaten. Certificatie-instellingen waarmee SMK een licentie heeft afgesloten en zijn geaccrediteerd door de Raad voor Accreditatie voor de MDVA kunnen de logo's ook gebruiken voor promotionele uitingen, dat wil zeggen om in communicatie (presentaties, website e.d.) aan te geven dat zij certificeren voor MDVA.

Afdrachten voor certificatie

De ondernemer betaalt een afdracht voor certificering aan de beheerder van het certificatieschema, dit betreft aanmeldkosten en een omvang afhankelijke afdracht. De hoogte van de afdrachten worden vastgesteld door de ministeries van VROM en LNV. De certificatie-instelling zal deze afdrachten innen. Het tarievenblad is op te vragen bij SMK.

Vakbekwaamheidseisen auditor MDVA

De auditor (in dienst van de certificatie-instelling of op contractbasis ingehuurd) die door de certificatie-instelling bij de certificatie wordt ingeschakeld moet minimaal aan de volgende eisen voldoen.

- Opleiding: afgeronde opleiding op HBO niveau (voor MDV richting veehouderij of dierlijke productie, voor MDA aanvullend een onderdeel aquacultuur). Alternatief: afgeronde opleiding op MBO niveau (voor MDV richting veehouderij of dierlijke productie, voor MDA aanvullend een onderdeel aquacultuur) met minimaal 2 jaar ervaring op het vlak van het uitvoeren van audits voor certificatie.
- Kennis: kennis op het gebied van duurzaamheid in de dierhouderij, onder andere op het gebied van ammoniak en dierwelzijn. De kennis moet worden gestaafd door opleidingscertificaten dan wel door aangetoonde ervaring op dat gebied. De auditor dient in staat te zijn de criteria juist te interpreteren, te weten wat werkwijze en praktijk is op een dierhouderij bedrijf en wat met de specifieke dierhouderij begrippen wordt bedoeld.
- Ervaring: tenminste één jaar ervaring met het uitvoeren van audits voor product-, proces- of inspectieschema's of minimaal 10 volledige audits uitgevoerd onder supervisie van ervaren auditor.

De beslisser die door de certificatie-instelling bij de certificatie wordt ingeschakeld moet aan de volgende eisen voldoen.

- Opleiding: minimaal afgeronde opleiding op HBO niveau in een technische richting of agrarische richting of middels ervaring aantoonbaar op dit niveau functioneren
- Ervaring: minimaal twee jaar ervaring met certificatie werkzaamheden

De certificatie-instelling dient de gewenste bekwaamheidseisen aan te tonen. Bij onduidelijkheden kan via SMK het College van Deskundigen worden geraadpleegd.

Klachten

Als er klachten zijn over de werkwijze van de certificatie-instelling dan is de klachtenprocedure van deze certificatie instelling de eerste stap die genomen kan worden. Indien deze procedure niet bekend is, kan deze bij hen opgevraagd worden. Ook SMK kent een klachtenprocedure welke opvraagbaar is. Als er vragen of discussies zijn betreffende een inhoudelijk aspect van de criteria dan kunnen deze aan het College van Deskundigen MDVA worden voorgelegd.

2.2 Beoordelingsrichtlijnen voor controle van criteria voor pluimveestallen

2.2.1 Pluimveestallen – opfok vleeskuikenouderdieren

Om in aanmerking te komen voor het MDV-certificaat, dient een bedrijf punten behalen op de ammoniakmaatlat, op de dierenwelzijnmaatlat, op de diergezondheidmaatlat, de energiematlat, de maatlat fijn stof en de maatlat bedrijf & omgeving. Voor alle maatlaten is een minimum aantal punten vastgesteld en voor de overige punten (de zogenaamde vrije ruimte) kan de ondernemer zelf kiezen op welke maatlat(ten) ze behaald worden. Het ambitieniveau wordt jaarlijks door het CvD vastgesteld. Het is alleen mogelijk om een certificaat B (zie hoofdstuk 1) te behalen voor de MDV pluimveestallen.

Niveau voor MDV – opfok vleeskuikenouderdieren

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge Aantal punten			Bedrijfsomvang > 350 nge en ≤ 700 nge Aantal punten			Bedrijfsomvang > 700 nge Aantal punten		
Minimum ammoniakmaatlat	25			25			25		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	17			20			22		
Minimum diergezondheidmaatlat	20			23			25		
Minimum energiematlat	7			7			7		
Minimum fijn stof maatlat	15			15			15		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidsmaatlat	15			15			15		
Vrije ruimte	2			2			2		
Totaal	116	130	151	122	136	157	126	140	161

* Zie toelichting in de maatlat Bedrijf & Omgeving. Ambitievolvergord: verbouw en aanbouw/ nieuwbouw/nieuwbouw op nieuwe locatie

De wijze van berekenen van de bedrijfsgrootte in nge is opgenomen in hoofdstuk 1.

Aanvullende toelichting bij de audits:

- Bij de controle van de stal voor het stalcertificaat dienen zowel de "Richtlijnen controle stalontwerp" op basis van documenten als de "Richtlijnen controle stal (aanvullend op controle stalontwerp)" te worden gevolgd. Er dient bij de audit voor het stalcertificaat dus opnieuw administratief op basis van de dan van toepassing zijnde documenten (incl. facturen) te worden gecontroleerd. Daarnaast vindt een visuele controle van de gerealiseerde maatregelen plaats waarbij soms ook metingen verricht moeten worden.
- Indien er voor maatregelen verschillende afmetingen voorkomen in de stal dan bepaalt de kleinste afmeting de score voor deze keuzemaatregel. Er wordt geen gemiddelde berekend bij eventueel verschillende situaties in een stal.

Ammoniakmaatlat: Pluimveestallen – opfok vleeskuikenouderdieren

De maximale emissie uit het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij levert 0 punten op en een emissie van 0,0 kg per dierplaats levert 100 punten op. De verhouding tussen de emissie en het aantal punten is lineair.

Voor stallen die niet op deze lijst staan en die wel op bijlage 1 van de Rav zijn opgenomen kan het behaalde aantal punten worden berekend. De verhouding tussen de emissie en het aantal punten is lineair. De formule hiervoor is:

Aantal punten = $100 - ((100/E_{\max}) * E_{\text{stal}})$

waarbij $E_{\max}$ de maximale emissie volgens Besluit Huisvesting is en E_{stal} de emissiewaarde van de stal in de Rav

Voor opfok vleeskuikenouderdieren is (nog) geen norm opgenomen in Besluit Huisvesting. Hier is uitgegaan van een $E_{\max}$ van 0,25 kg NH₃/plaats/jaar. Stallen met minimaal 25 punten zijn derhalve stallen met een emissie van 0,188 kg NH₃/plaats/jaar.

Stalsystemen van de Ravlijst met bijbehorende puntenaantallen voor ammoniak, energie en fijn stof zijn in een apart document (Bijlage Rav) opgenomen op de website onder de certificatieschema's.

Zie: <http://www.maatlatduurzameveehouderij.nl/59/m/certificerenalt/index.html>

Voor stallen die in de toekomst in bijlage 1 van de Rav komen te staan kan beoordeeld worden of deze systemen een ammoniakemissie hebben die lager is dan de gestelde norm.

Het aantal punten op de ammoniakmaatlat wordt naar dichtstbijzijnde gehele getal afgerond.

De controle na oplevering van de stal van de ammoniakmaatlat geschiedt administratief op basis van de vergunningen. Visueel wordt gekeken of het type stal op de vergunning overeenkomt met de werkelijke situatie. Bijvoorbeeld of de luchtwassers aanwezig zijn, er mestbanden aanwezig zijn of dat er sprake is van een nageschakelde techniek. Waar van toepassing voor de puntenberekening dient gecontroleerd te worden middels meting, specificatie en/of meetrapporten gecontroleerd of (de onderdelen van) installaties aan de vereiste capaciteit voldoen.

Proefstal

Een certificatie-instelling kan een vergunde proefstal certificeren mits:

- 1) voor de betreffende stal een beschikking is afgegeven door de minister van I en M (voorheen VROM) met een bijzondere emissiefactor (proefstal) en
- 2) de toegekende bijzondere emissiefactor van deze proefstal voldoende punten behaalt op de ammoniakmaatlat (zie bovenstaande berekenwijze) en
- 3) de proefstal als zodanig is opgenomen in de vergunning en
- 4) aan alle andere normen zoals beschreven in MDV is voldaan.

Dierenwelzijnmaatlat: Pluimveestallen – opfok vleeskuikenouderdieren

De keuzemaatregelen met bijbehorende controlesystematiek worden hieronder één voor één beschreven. Per maatregel worden punten verkregen indien aan de gestelde eisen wordt voldaan.

Dierenwelzijnmaatlat; keuzemaatregelen dierenwelzijn – opfok vleeskuikenouderdieren

	<i>Criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
1	gangbaar 10 dieren/ m ² 7-8 dieren/ m ² <6 dieren/ m ²	2 4	Op basis van het aantal dieren in de vergunning en het beschikbare leefoppervlak voor de dieren in de stal wordt de beschikbare ruimte per dier berekend en wordt getoetst of er punten behaald worden. De beschikbare ruimte is het leefbaar oppervlak dat permanent voor de dieren beschikbaar. Indien er meerdere afdelingen of stallen zijn met verschillende oppervlakten per dier, wordt het aantal punten gebaseerd op de stal of afdeling met het kleinste oppervlak per dier. Stallen die afzonderlijk worden aangemeld voor de regelingen, worden per stal beoordeeld.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) nagaan of aan de voorwaarden wordt voldaan wat betreft beschrijving van leefbaar oppervlak en het berekende aantal dieren per m ² . Er wordt één afdeling nagemeten, Welke dit is wordt bepaald aan de hand van de bouwtekeningen. Deze wordt bij afdelingen van gelijke omvang aselekt bepaald en bij afdelingen met verschillende maatvoering wordt de relatief kleinste afdeling bemeten. Het aantal vergunde en opgezette dieren wordt administratief bepaald.
2	overdekte uitloop: 20% van staloppervlak, permanent beschikbaar	4	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er een overdekte uitloop aanwezig is. De buitenuitloop dient vanuit de stal vrij toegankelijk te zijn en mag afsluitbaar zijn. Bij een uitloop van 20% van het staloppervlak worden vier punten behaald.	Controleer fysiek of er een uitloop aanwezig is en of er een overkapping aanwezig is. Verifieer dat de overkapping van de uitloop voldoende stevig is en dat de uitloop vrij toegankelijk is vanuit de stal. De overkapping van de buitenuitloop dient geen mest van overvliegende vogels door te laten en weer- en windbestendig te zijn. Dat wil zeggen: waterdicht zijn en niet kunnen scheuren bij harde wind. Dun plastic voldoet derhalve niet, goed bevestigde golfplaten of dik zeil dat niet scheurt bij harde wind voldoen wel. Er wordt één uitloop nagemeten. Welke dit is wordt bepaald aan de hand van de bouwtekeningen. Dit is bij uitlopen van gelijke omvang aselekt gekozen en bij uitlopen met verschillende maatvoering wordt de relatief kleinste uitloop bemeten.
3	buitenuitloop: 1/3 beschutting egaal verdeeld, minimaal 1,0 m ² per hen, wering roofdieren	6	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er een buitenuitloop aanwezig is. De buitenuitloop moet aan de volgende eisen voldoen: 1/3 deel moet beschut zijn (egaal verdeeld over de	Controleer fysiek of er een uitloop aanwezig is, of er beschutting aanwezig is en dat de uitloop vrij toegankelijk is vanuit de stal.

	<i>Criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	(hek, schrikdraad) en roofvogels – met wisselbeweiding – manipuleerbare bodem	2 2	uitloop), minimale oppervlakte van 1 m ² per dier en de dieren moeten beschermd zijn tegen roofdieren en -vogels door bijvoorbeeld de aanleg van een hek of schrikdraad. De uitloop dient voor de dieren vrij toegankelijk te zijn vanuit de stal. Bij het voldoen aan voorgaande aspecten worden zes punten behaald. Bij wisselbeweiding kunnen er nog twee extra punten behaald worden. Een grotendeels manipuleerbare bodem scoort ook twee extra punten. In totaal kunnen er voor een complete buitenuitloop tien punten gescoord worden.	Er wordt één uitloop nagemeten, zowel voor aantal m ² per dier als voor relatief percentage beschut oppervlak. Welke uitloop dit is wordt bepaald aan de hand van de bouwtekeningen. Dit is bij uitlopen van gelijke omvang aselekt gekozen en bij uitlopen met verschillende maatvoering wordt de relatief kleinste uitloop bemeten. Controleer middels fysieke meting hoeveel procent van het oppervlak beschut is middels begroeiing, afdak of anderszins. De voor de hennen toegankelijke uitloop wordt niet gebruikt voor andere doeleinden, behalve als boomgaard, bosterrein en grasland, voor zover dit laatste gebruik door de bevoegde autoriteiten is toegestaan. Controleer of de uitloop vrij toegankelijk is. Wering voor roofdieren bestaat uit in ieder geval een hek en stroomdraad (wering vossen e.d.) en netten of draden boven de uitloop om te voorkomen dat roofvogels rechtstreeks de uitloop in kunnen vliegen. Twee punten extra voor: De uitloop dient minimaal voor de helft van het oppervlak manipuleerbaar zijn, dat wil zeggen dat deze niet verhard is, ingestrooid mag wel. Voor wisselbeweiding dienen er meerdere percelen vrij toegankelijk te zijn vanuit de stal waarbij ieder perceel aan de voorwaarden voldoet.
4	verticale ruimte: zitstokken of plateaus aanwezig	4	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Zitstokken of plateaus (met roosters) dienen herkenbaar te zijn op de tekeningen en terug te vinden in de offertes en nota's van de leverancier van de inrichting. In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) wordt gecontroleerd of er zitstokken of plateaus aanwezig zijn. Om in aanmerking te komen voor punten dient er bij zitstokken minimaal 5 cm per dier beschikbaar te zijn (lengterichting). Hiertoe wordt de lengte van de stokken bemeten. De zitstokken moeten minimaal 30 cm uit elkaar worden geplaatst. Plateaus moeten minimaal 30 cm breed zijn en de	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) wordt gecontroleerd of er zitstokken of plateaus aanwezig zijn. Om in aanmerking te komen voor punten dient er minimaal 5 cm per dier beschikbaar te zijn (lengterichting). Hiertoe wordt de lengte van de stokken of plateaus bemeten en wordt voor het aantal dieren uitgegaan van het aantal vergunde dieren.

	<i>Criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			minimale oppervlakte is 150 cm ² /dier. De plateaus moeten minimaal 30 cm uit elkaar worden geplaatst. Per plateau mag 30 cm breedte extra worden gerekend voor het berekenen van de oppervlakte. Voor het aantal dieren wordt uitgegaan van het aantal vergunde dieren. Er kan ook gekozen worden voor een combinatie van zitstokken en plateaus, zolang het totaal aantal zitplekken voldoet aan de eis. De plateaus en zitstokken mogen niet worden meegerekend in het totale leefoppervlak.	
5	substraat: zand, turfmolm, zaagsel	1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Bij in gebruik name dient aangetoond te kunnen worden dat er substraat is aangeschaft. In feite is dit een managementmaatregel	Controleren of er een opslag aanwezig is voor substraat en of deze in gebruik is. Navragen hoe het substraat wordt verstrekt. In de helft van de afdelingen die in gebruik is (minimaal 2 maximaal 4) visueel controleren of er substraat in de afdelingen aanwezig is.
6	Drinkwaterregistratie per afdeling (direct afleesbaar of via managementsysteem)	1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden. Een watermeetsysteem betekent dat per afdeling bijgehouden kan worden hoeveel drinkwater door de dieren wordt gebruikt.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4) wordt fysiek gecontroleerd op de aanwezigheid van een watermeetsysteem. Tevens wordt gecontroleerd of deze goed afleesbaar is of aan het managementsysteem gekoppeld is (managementuitdraai inzien).
7	spinfeeder/systeem om in strooisel te voeren	8	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er een systeem is aangelegd om het voer dat dagelijks wordt verstrekt in het strooisel te verstrekken. Een spinfeeder waarmee korrels worden verspreid of een vergelijkbaar systeem behaalt acht punten.	Controleren in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) of er een spinfeeder of vergelijkbaar systeem aanwezig is die aangesloten is op de voersilo. Controleer of het apparaat functioneert. En er wordt gekeken welke voersystemen zijn geïnstalleerd. Indien er een systeem met voerlijnen aanwezig is, worden op dit onderdeel geen punten behaald.
8	Stofreductiesysteem voor stofreductie in de stal	2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Voor een stofreductiesysteem worden twee punten gescoord. Het gaat er hier om dat de luchtkwaliteit in de stal verbeterd wordt. Een voorbeeld is interne circulatie met filtering (bij luchtmengkasten).	Controleer of stofreductiesysteem aanwezig is en of deze functioneert.
9	voldoende licht op dierniveau, dimbaar/loklampje min. 20 lux op dierniveau	1	Op basis van de ingeleverde documenten en een lichtplan wordt getoetst of er punten behaald worden. Indien er voldoende lampen aanwezig zijn om een lichtniveau van minimaal 20 lux op dierniveau te	Controleer het lichtplan en meet in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) de lichtsterkte op dierniveau op minimaal drie van de (op het oog) donkerste plekken in de afdelingen. De metingen

	<i> criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			garanderen wordt één punt behaald. Er worden geen eisen gesteld aan de kleur van het licht.	worden verricht volgens protocol van de handleiding van de luxmeter.
10	kunstlicht: – geen laagfrequent: – "normale" kleur licht (geen rood, groen, blauw, geen Natrium):	4 2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er geen laagfrequent kunstlicht aanwezig is (dus geen tl-verlichting). Hiervoor worden vier punten behaald. Voor kunstlicht met een "normale" kleur licht (geen rood, groen, blauw, geen Natrium) kunnen twee punten behaald worden. In totaal zijn er voor het type kunstlicht maximaal 6 punten te behalen.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4) controleren welke verlichting is aangebracht. Controle (eventueel aan de hand van verpakking of aankoopbonnen) of het hoogfrequent is (minimaal 100 Hz) en welke kleur het is. Indien dit op geen enkele wijze aangetoond kan worden kunnen geen punten behaald worden.
11	daglicht: – min. 3,0% van grondoppervlak, verdeeld over stal (gevel en/of dak) Zie bijlage 4 daglichttoetreding. aanvullende keuzes indien voldaan aan bovenstaande 3% daglicht eis: – regelbaar daglicht (stapsgewijs, minimaal 3 stappen, automatisch geregeld) – diffuus daglicht, geen direct zonlicht In totaal zijn er voor het onderdeel daglicht maximaal zes punten te behalen.	2 2 2	toets of aan norm wordt voldaan administratieve controle op specificaties lichtopbrengst Al het daglichttoetredend oppervlak is in minimaal 3 stappen automatisch regelbaar, met uitzondering van het daglichttoetredend oppervlak met functionele doeleinden zoals uitloop- en ventilatieopeningen. Onder diffuus licht wordt verstaan: egaal, gelijkmatig licht zonder harde schaduwen. Bij diffuus licht is het niet, of slechts moeilijk, te bepalen uit welke richting het licht komt. Dit kan bijvoorbeeld melkglas of matglas zijn.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) controleren of: – er minimaal 3,0% daglichttoetreding is ten opzichte van grondoppervlak. Dit wordt berekend aan de hand van de bouwtekening en in de afdeling nagemeten. Indien het niet mogelijk is fysiek bij de dakplaten te komen, wordt visueel beoordeeld of het oppervlak van de dakplaten in overeenstemming met de bouwtekeningen zijn geplaatst. – daglicht automatisch regelbaar is, middels computergestuurde jaloezieën. – er geen direct zonlicht in de stal komt waar de dieren zich bevinden –
12	alarmsysteem met doormelding voor stroomuitval	2	Administratieve toetsing of een alarmsysteem met doormelding aanwezig is. Onder doormelding wordt verstaan dat het alarm wordt doorgegeven naar een vaste telefoon, een mobiele telefoon of een semafoon (pieper).	Alarm in gang zetten en nagaan of dit volgens de beschrijving werkt.
13	Meetapparatuur voor	4	Administratieve controle op aanwezigheid	Controle of geautomatiseerd meetsysteem aanwezig

	<i> criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	kwaliteit binnenklimaat		geautomatiseerd systeem om minimaal drie van de vier volgende klimaatkenmerken te meten: binnentemperatuur, CO ₂ -concentratie, ammoniakconcentratie en luchtvochtigheid. De apparatuur heeft een geheugen van minimaal drie maanden voor opslag meetgegevens.	is, op een logische plaats is gesitueerd (resultaten dienen inzicht te geven van het klimaat op dierniveau) en functioneert. Bekijk een uitdraai van de meetgegevens.
14	bloedluisafvangsysteem	1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Systemen die erop gericht zijn om bloedluizen te vangen of te voorkomen dat ze de hennen kunnen bereiken, zoals het ophangen van het zitstoksysteem behalen één punt. Veel van de bloedluisafvangsystemen zijn geen investeringsmaatregelen maar managementmaatregelen. Deze komen niet in aanmerking voor punten binnen de MDV.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) wordt gecontroleerd of er een investering is gepleegd voor het afvangen van bloedluis. Deze investeringen dienen niet gecombineerd te moeten worden met management zoals het vullen van bakjes met vloeistof. Hangende zitstokken voldoen aan de norm, zitstokken die aan de wand zijn bevestigd niet.
15	opvang voor achtergebleven dieren	4	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. In de stal is een aparte ruimte gecreëerd om dieren die achter blijven in ontwikkeling in te plaatsen. Hierin is voer en water aanwezig.	Controle of er een aparte ruimte aanwezig is voor achtergebleven dieren. In deze ruimte is een voer en watervoorziening aanwezig.
16	Voorgaande schakel op dezelfde locatie Navolgende schakel op dezelfde locatie	1 1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Voorgaande schakel: alle broedeieren worden op het bedrijf uitgebroed. De navolgende schakel (vlkod in productie) heeft voldoende capaciteit om aan te sluiten op de betreffende schakel (minimaal de helft van de dieren blijft op het bedrijf) -> de afstand tussen laadpunt en afleverpunt is maximaal 1,0 km.	Bij fysieke controle wordt beoordeeld of de voorgaande of navolgende schakel op dezelfde locatie aanwezig is en aan de voorwaarden voldoet. Hierbij dient tevens de vergunning getoetst te worden. Van toepassing zijde schakels in de vleeskuikenketen: broederij – opfok vleeskuikenouderdieren – vleeskuikenouderdieren in productie – broederij – vleeskuikens – slachterij Voor tussentijdse verplaatsingen binnen een schakel op één locatie worden geen punten behaald.
17	noodstroomvoorziening met voldoende capaciteit om de reguliere bedrijfsvoering te kunnen uitvoeren (ventilatie, voerverstrekking, e.d.)	2	Administratieve toetsing of een noodstroomvoorziening aanwezig is	Visuele controle of noodstroomvoorziening aanwezig en toetsing of deze functioneert.

Diergezondheidsmaatlat: Pluimveestallen – opfok vleeskuikenouderdieren

De keuzemaatregelen met bijbehorende controlesystematiek worden hieronder één voor één beschreven. Per maatregel worden punten verkregen indien aan de gestelde eisen wordt voldaan.

Diergezondheid maatlat; keuzemaatregelen diergezondheid – opfok vleeskuikenouderdieren

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
1	spoelplaats voor voertuigen	4	Er is een spoelplaats aanwezig op het vuile bedrijfsgebied voor transportwagens Eisen spoelplaats: - Vloeistofdichte plaats, spoelwaterafvoer naar afvoer via afschot (minimaal 1%) of zijkanten 15 cm hoog - Watervoorziening aanwezig bij spoelplaats - Voorziening dat spoelwater en reinigingsmiddel niet in grond- en oppervlaktewater komen (aparte afvoer naar opslagput, mestkelder of riool (indien vergund)) - De afmeting van de spoelplaats is minimaal 12 bij 5 meter De openingen kunnen afgesloten worden. De spoelplaats kan verlicht worden met kunstlicht. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Controleer of de spoelplaats fysiek aanwezig is en bepaal aan de hand van metingen of de spoelplaats voldoet. Controleer op aanwezigheid van twee afsluitbare openingen en verlichting.
2	Vuile schone weg: onderdelen voor principe van vuile/ schone weg: a) belemmering om het erf op te rijden en een looplijnschets die voor alle bezoekers zichtbaar is opgehangen en de transportwegen zijn verhard. b) scheiding schone en vuile weg middels hygiënevoorzieningen op alle overgangen voor mens, dier en materiaal. Een looplijnschets (geen kruisen lijnen) is voor alle	2 5	a) Vaste belemmeringen voor voertuigen om direct op het erf te komen, zoals een slagboom of toegangshek dat gesloten kan worden. Een flexibele belemmering van bijvoorbeeld een ketting voldoet ook mits het mogelijk is de doorgang volledig af te sluiten. De transportwegen voor voer, dieren en mest zijn verhard met stenen, beton, asfalt of puin. b) strikte scheiding tussen de schone weg en vuile weg. De dieren bevinden zich op het schone gedeelte en is afgescheiden van het vuile gedeelte door een afscheiding (dichte afscheiding of natuurlijke barrière zoals een sloot of een dichte heg van minimaal 1 meter hoog). Het schone gedeelte is alleen bereikbaar via afsluitbare doorgangen. Mensen kunnen het schone gedeelte alleen op via een	Visuele controle of aan de normen wordt voldaan. Een looplijnschets kan bijvoorbeeld zijn gemaakt op een bouwtekening of een schematische plattegrond van het bedrijf.

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	bezoekers zichtbaar opgehangen. c) luchtinlaat niet direct aan de vuile weg Er zijn maximaal 10 punten te behalen. (zie voorbeeld in Bijlage 3)	3	hygiënesluis (omkleedruimte met watervoorziening). Er dient een schets te zijn met "looplijnen" voor personen, intern transport van dieren en dierlijke producten, voer en materialen waarin kruisingen tussen de looplijnen voorkomen worden. De looplijnen voor voeders, dieren, dierlijke producten, kadavers en bezoekers zijn weergegeven met verschillende kleuren. Het moet duidelijk zijn dat de looplijnen logisch zijn, mogelijkheden voor het verkorten van de looplijnen anders dan aangegeven op de tekening, door de aanwezigheid van deuren, worden niet goedgekeurd. c) luchtinlaat niet direct aan de vuile weg: - indien een stalmuur met ventilatieopeningen als scheiding fungeert tussen vuil en schoon, dienen de transportwegen minimaal 5 meter verwijderd te zijn van luchtinlaten van de stal en open voeropslag. - de scheiding tussen vuil en schoon ligt op minimaal 5 meter van de buitenmuren - bedrijf dat geen vuile-schone weg principe heeft doorgevoerd, kan hier punten halen als er geen transport plaatsvindt binnen een straal van 5 meter van de ventilatie-openingen.	
3a	ongediertebestrijdingsplan (minimaal voor vliegen, ratten en muizen, evt. ook voor vogels en andere in het wild levende dieren)	2	Het bedrijf heeft een uitgebreid ongediertebestrijdingsplan dat mede is opgesteld door een extern deskundige (bijv. ongediertebestrijdingsdienst) en alle bij oplevering te controleren onderdelen zijn uitgevoerd en aanwezig. De ongediertebestrijder dient in het bezit te zijn van een vakbekwaamheidsdiploma ongedierte bestrijding afgegeven of verlengd door een door de Minister van I en M (voorheen VROM) geregistreerde instelling of geregistreerd bedrijf. De pluimveebedrijven dienen gebruik te maken van een IKB erkend pluimveeservicebedrijf met de activiteit ongedierte bestrijding. Een bedrijf met een Kenniscentrum Dierplagen (KAD) keurmerk verdient de aanbeveling.	Controleer of de te controleren onderdelen uitgevoerd en aanwezig zijn.

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
3b	Plaagdierbestrijding 1 punt bij behalen van minimaal 2 van onderstaande eisen - een gladde strip op alle stalwanden van minimaal 20 cm breed op een meter hoogte. Tevens moeten alle deuren en ramen volledig afsluitbaar zijn, maximale kierbreedte 0,50 cm bij deuren, ramen of openingen - Geen vaste obstakels in de gangen en looproutes van de stal (niet zijnde dierverblijven, opslagruimten en dergelijke) op minder dan 25 cm van de grond. - Alle voeropslagen zijn afsluitbaar (dus ook de eventueel aanwezige voerkar).	1	Administratieve controle	Controleer de gekozen maatregelen rondom en in de stal.
4	Erfverharding (min. 2,0 m) aansluitend aan de stallen (rondom) Erfverharding (min. 2,0 m) aansluitend en tussen de stallen (rondom)	3 4	Minimaal 2,0 meter verharding aansluitend om alle te certificeren stallen. Verharding betekent: straatstenen, beton of asfalt, antiworteldoek met grind en zonder beplanting. Indien niet overal twee meter brede verharding aanwezig is of niet aansluitend aan de stal geplaatst is worden geen punten behaald. De 2 meter verharding rond de stal geldt vanaf het einde van de dakoverstek. Stallen met een open zijkant en een overdekte voergang aan de zijkanten voldoen niet.	Controleer de verharding rondom de stal en stel vast of de verharding ook tussen de stallen aanwezig is.
5	Hygiënesluis Varkens, leghennen en vleeskuikens Hygiënesluis op het bedrijf: hygiënesluis (bestaat uit drie gedeelten, is voorzien van verlichting, bezoekerslijst, laarzenborstel met watertoevoer en afvoerputje, wasbak en	9	Administratieve toetsing, maximaal 12 punten te behalen. Controleer eisen hygiënesluis: -bij hanteren vuile-schone weg principe, ligt hygiënesluis op de scheiding van vuil en schoon; -is voorzien van verlichting; -laarzenborstel in/bij hygiënesluis aangesloten op waterleiding en boven een afvoerputje -lichtgekleurde en goed reinigbare wanden en vloer; -glad afgewerkte wanden waar geen vocht in kan	Controleer de hygiënesluis op de fysieke aanwezigheid op de benodigde onderdelen op de juiste plaats.

	<i>Criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	doorloopdouche met warm- en koudwaterkraan)* aanvullende punten bovenop bovenstaande hygiënesluis: - een wasbak voorzien van een knie-, elleboogbediening of een infraroodsensor - een UV kast *indien bij de omkleedruimtes een laarzenborstel aanwezig is deze niet een vereiste bij de hygiënesluis.	1 2	trekken (bijvoorbeeld betegeld of gecoat) - sluis heeft minimaal drie gedeelten, allen gescheiden door muur met deur of smalle doorgang of een bank: 1) entree, zgn. "vuil" gedeelte met bezoekerslijst (incl. pen) en kapstokken/kuisjes voor kleding medewerkers en bezoekers; 2) middengedeelte met doucheruimte, betegeld of gecoat (effen wit of effen crèmekleurig) met een afvoerputje, douchekop en warm en koud water; 3) "schoon" gedeelte met kapstokken en bedrijfskleding en -schoeisel. - Vanuit de hygiënesluis geen directe toegang mogelijk naar dierenverblijven. Extra punten zijn te behalen voor: -wasbak met kraan voorzien van knie- of elleboogbediening of (infrarood)sensor. -een UV kast in het middengedeelte voor het ontsmetten van materialen.	
6	Omkleedruimte Alle sectoren Alleen voor bedrijven met minimaal één hygiënesluis en met meerdere stallen, of diercategorieën. (max. 6 punten) Per stal of per diercategorie (indien meerdere diercategorieën binnen één stal): - een laarzenborstel met watertoevoer en afvoerputje - een omkleedruimte (of hygiënesluis) met wastafel, laarzenborstel, watertoevoer en afvoerputje en bedrijfskleding	2 6	Controleer op bedrijfsniveau of per stal en/of diercategorie: -laarzenborstel met watertoevoer en afvoerputje -aparte omkleedruimte bestaande uit twee delen (gescheiden door bijv. bankje) met minimaal verlichting, wasbak met warm en koud stromend water, laarzenborstel met watertoevoer en afvoerputje, kapstokken en bedrijfskleding en schoeisel.	Controleer fysiek op bedrijfsniveau of de aanwezigheid van de laarzenborstel of omkleedruimte per stal en de bijbehorende benodigdheden.

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
7	Mestafvoer: - Het ophaalpunt van de mestcontainers bevindt zich op de vuile weg of de mestcontainers zijn zo gesitueerd dat de vrachtwagen voor het ophalen van de mestcontainers niet op de schone weg komt. Mestaanzuigpunt of spoelwaterafzuigpunt met bedrijfseigen aansluitkoppelingen: - op de vuile weg bij toepassing van een schone- en vuile weg principe - op rand van erf	2 2 1	Administratieve toetsing bij gebruik van mestcontainers of deze naar de vuile weg toe verplaatst kunnen worden of dat ze bereikbaar zijn vanaf de vuile weg. De vrachtwagens die de containers ophalen of afleveren mogen niet langs de stal komen. Administratieve toetsing bij gebruik van mestaanzuigpunten of spoelwaterafzuigpunt: er zijn bedrijfseigen aansluitkoppelingen en de locatie ligt: - bij het toepassen van een schone- en vuile weg principe op het vuile bedrijfsgebied. - in alle andere situaties aan de rand van het erf nabij de openbare weg waarbij de transportwagen direct naar het aansluitpunt kan rijden zonder langs de stal te rijden. Het aansluitpunt met de vrachtwagen is minimaal 5 meter verwijderd van de dichtstbijzijnde stal of voeropslag.	Visuele controle of aan de norm is voldaan wat betreft locatie mestafvoer. Indien sprake is van een mestaanzuigpunt is de aansluitkoppeling fysiek aanwezig.
8	Mest direct afvoeren van het bedrijf	1	De mest wordt direct afgevoerd van het bedrijf en er is geen eigen mestopslag op het bedrijf aanwezig. De mest wordt bijvoorbeeld direct naar een buurlocatie gebracht zonder dat er contact tussen de locaties bestaat. Bijvoorbeeld als een rail is met mestcontainers waarbij de mest naar de buurlocatie wordt getransporteerd en de containers reinigbaar zijn.	Controleer of een mestafvoersysteem aanwezig is waarbij geen sprake is van direct contact tussen de stal en de locatie buiten het bedrijf. Een transportband die rond gaat tussen stal en buurlocatie voldoet niet omdat hier sprake is van direct contact.
9	Krachtvoersilo's met bedrijfseigen aanvoerslang met koppelstuk: - op het schone bedrijfsgebied met een aansluitpunt op het vuile bedrijfsgebied - op het vuile bedrijfsgebied met automatische voertransport (door middel van bijvoorbeeld een voervijzel) naar het schone bedrijfsgebied.	2 2	Administratieve toetsing of de krachtvoersilo('s) met bedrijfseigen krachtvoersilokoppelingen/ of – aanvoerslangen zich bevinden op het schone bedrijfsgebied of op het vuile bedrijfsgebied. Indien de silo op het vuile bedrijfsgebied staat, kan dit met punten worden gewaardeerd indien er automatisch voertransport plaatsvindt naar het schone gebied in afgesloten systeem (bijv. voervijzel). Dit kan ook indien (tevens) handmatig wordt gevoerd met een voerwagen en de route tussen de silo en de stal aantoonbaar via de schone weg verloopt. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een toegankelijk 'voertappunt' op het schone bedrijfsgebied.	Visuele toetsing of aan de norm is voldaan. kra

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
10	De ingaande lucht wordt gefilterd met behulp van een absoluut filter.	6	De ingaande lucht wordt gefilterd met behulp van een absoluut filter. Een absoluutfilter filtert nagenoeg alle deeltjes uit de lucht inclusief ziektekiemen. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden.	Controleer op de fysieke aanwezigheid van een filter.
11	Kadaverkoeling op scheiding vuile en schone weg	2	De kadaverkoeling staat op de scheiding van de vuile en schone weg. De kadavers kunnen aan de schone kant ingereden worden en aan de vuile kant kan de ondernemer de kadaverkoeling openen om het naar de rand van het bedrijf te verplaatsen. De kadaverkoeling is aangesloten op elektriciteit. De kadaverkoeling staat op een vloeistof dichte vloer. Eventueel mag een bedrijf een soort kadaveroverslagplaats op de scheiding vuil-schoon hebben en de koeling op het vuile gedeelte. Bij het ontbreken van het schone-vuile weg principe worden geen punten behaald.	Visuele controle of aan de norm is voldaan. Tevens wordt temperatuur van de kadaverkoeling getoetst, deze is maximaal 10 graden Celsius (meter in koeling, anders met auditor deze zelf meten). Het vloeistofdicht zijn van de vloer wordt getest door het uitgieten van een emmer met water over de vloer waarbij het water niet mag wegllopen via de vloer maar op de vloer blijft staan. Afvoer is afsluitbaar.
12	Opvang zieke dieren: Apart stukje ziekenstal binnen het gedeelte waar niet zieke dieren worden gehuisvest. Dit gedeelte heeft voorzieningen om het gedeelte voor de zieke kippen af te sluiten voor andere kippen (bijvoorbeeld met gaas) en met voorzieningen voor water en voer. De afscheiding is aan de onderzijde voor 40,0 cm dicht. Er wordt niet door de ziekenboeg heen gelopen. Een apart gedeelte voor zieke dieren	2 3	Per dier is 750,0 cm ² beschikbaar in deze aparte ziekenstal. Voor 0,20% van de aanwezige dieren is er ruimte beschikbaar in deze aparte ziekenstal. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Er is een apart gedeelte voor zieke dieren waarin voer en water verstrekt wordt. Voor 0,20% van de aanwezige dieren is er per dier 750,0 cm ² beschikbaar aan ruimte. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Bepaal op basis van de vergunning wat het benodigde oppervlak zou moeten zijn en bepaal in de stal de beschikbare oppervlakte. Meet de afscheiding. Stel fysiek vast of de voorzieningen aanwezig zijn. Bepaal op basis van de vergunning wat het benodigde oppervlak zou moeten zijn en bepaal in de stal de beschikbare oppervlakte.
13	Voerweger per afdeling, of een automatisch voersysteem met gewichtsmeting en registratie van het uitgedoseerde voer per afdeling	3	Toets of een voerweger of automatisch voersysteem met gewichtsmeting en registratie van het uitgedoseerde voer per afdeling is gepland per stal.	Controleer of de apparatuur of installatie aanwezig is en functioneert. Controleer of de dagelijkse voergift wordt genoteerd.

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
14	Een automatisch spoelsysteem voor drinkwaterleidingen per stal Watervervuiling sensor (meetsysteem troebelheid water) Desinfectie installatie voor waterleidingen. Het desinfectiemiddel wordt geproduceerd met behulp water, zout en elektriciteit.	2 1 2	Een automatisch spoelsysteem aanwezig voor het regelmatig doorspoelen van drinkwaterleidingen met aan het eind van deze doorspoelleiding een kraan of sterk oplopende leiding. Dit systeem is aangesloten op één van de schakelklokken van de klimaat-computer. Op basis van ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden. Een sensorsysteem waarbij troebelheid van het water wordt gemeten wordt geïnstalleerd in de stal. Er zijn maximaal 4 punten te behalen op dit onderdeel	Controleer fysiek op de aanwezigheid van de doorspoelinstallatie en de benodigde eisen. Controleer fysiek op aanwezigheid watervervuilingssensor.
15	Reinigingssysteem voor medicijndoseerinstallatie.	2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Tijdens de stalcontrole is het reinigingssysteem toonbaar aanwezig.	Controleer fysiek op de aanwezigheid van het reinigingssysteem voor de medicijndoseerinstallatie.
16	Drinkwaterregistratie per afdeling (direct afleesbaar of via managementsysteem)	1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden. Een watermeetsysteem betekent dat per afdeling bijgehouden kan worden hoeveel drinkwater door de dieren wordt gebruikt.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4) wordt fysiek gecontroleerd op de aanwezigheid van een watermeetsysteem. Tevens wordt gecontroleerd of deze goed afleesbaar is of aan het managementsysteem gekoppeld is (managementuitdraai inzien).
17	Wanden van de dierverblijven tot 0,60 meter hoog goed reinigbaar (gladoppervlakte materiaal zoals gecoate wanden en gecoate of glad gevulde vloeren)	1	De wanden moeten glad zijn en niet poreus zodat het goed gereinigd wordt en geen vuil achter blijft. Dit kan bijvoorbeeld bereikt worden door coaten of vlindersen. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden.	Tijdens de stalcontrole is duidelijk zicht- en voelbaar dat de wanden van de dierverblijven gecoat zijn.
18	Bij opfokstal is een verhoogd niveau aanwezig dat 30 cm hoger ligt dan het lager gelegen niveau en dat 25% van het staloppervlak bedraagt	2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden. Het verhoogde niveau dient minimaal 25% van de oppervlakte van de stal te bedragen en 30 cm hoger te liggen dan het laagste niveau. Het verhoogde niveau is een rooster (hout of kunststof) en de kippen kunnen zich niet onder dit rooster bevinden.	Tijdens de stalcontrole is het percentage vast te stellen door het geheel en de verhoging te meten.

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
19	Voersysteem per afdeling regelbaar	2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Zijn de voersystemen per afdeling regelbaar dan worden hier twee punten voor behaald. Een afdeling is een ruimte die minimaal door gaas afgescheiden is van andere afdelingen, zodat de kippen van verschillende afdelingen niet bij elkaar kunnen komen. Onder een stal wordt verstaan een ruimte die door dichte wanden afgescheiden wordt, zodat de kippen uit verschillende stallen niet bij elkaar kunnen komen. Doorgaans zijn stallen klimaatsgescheiden.	Controleer of het voersysteem per afdeling regelbaar is.
20	Voldoende voersnelheid	2	Binnen drie minuten moeten alle dieren de beschikking hebben over voer. De kippen kunnen niet bij het voer tijdens het transport van het voer door de stal of een voerpan. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Deze eis is in de stal controleerbaar via de snelheid van voerketting en via extra leidingen.
21	meerdere varianten drinksystemen aanwezig in de stal: • er zijn alleen nippels, ronddrinkers of alleen cups in verschillende kleuren aanwezig (minimaal 25% per kleur) • er zijn minimaal twee types drinksystemen aanwezig (zoals nippels, ronddrinkers of cups) (minimaal 25% per type)	2 4	In de stal bevinden zich meerdere typen/ merken drinksystemen waardoor de overschakeling van opfok naar leg makkelijker is. Minimaal 25,0% van het drinkstelsel is een andere kleur of een ander type. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	In de stal zijn de verschillende drinksystemen zichtbaar door de verschillende kleuren en/of types.
22	geautomatiseerd managementsysteem voor productiekekenmerken met datageheugen	2	Administratieve toetsing of een geautomatiseerd managementsysteem voor productiekekenmerken met datageheugen (voor minimaal één jaar of als de dieren langer dan een jaar gehouden worden van minimaal een hele ronde) aanwezig is. Het gaat om typen registraties als uitval, groei, registreren verplaatsingen e.d.	Controleren of het managementsysteem werkt en actuele gegevens beschikbaar zijn (uitdraai controleren).

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
23	geautomatiseerd management systeem voor individuele dieridentificatie en monitoring van de individuele diergezondheid	1 tot 3	Administratieve toetsing of en geautomatiseerd managementsysteem dat aan de norm voldoet aanwezig is. Het systeem dient een datageheugen te hebben (voor minimaal één jaar). Per geautomatiseerde meting wordt één punt toegekend, met een maximum van drie punten. Het gaat om typen metingen zo als activiteit meter, individuele voeropnameregistratie, individuele wateropnameregistratie, individuele gewichtsmeting.	Controleren of het managementsysteem werkt en actuele gegevens beschikbaar zijn (uitdraai controleren).

Energiemaatlat: Pluimveestallen – opfok vleeskuikenouderdieren

De keuzemaatregelen met bijbehorende controlesystematiek worden hieronder één voor één beschreven. Per maatregel worden punten verkregen indien aan de gestelde eisen wordt voldaan.

Toelichting: Binnen de MDV is er soms verschil in differentiatie in punten naar diersoort en –categorie. Bij energie gaat het veelal om de volgende reden, er is gekeken naar het al of niet inzetten van verwarming voor hoge(re) ruimtetemperaturen. Als er normaal geen verwarming wordt toegepast, zijn geen punten toegekend.

Energie maatlat; keuzemaatregelen energie – opfok vleeskuikenouderdieren

	<i>Criterium energiematlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	Bouwkundig			
1	Gemiddelde isolatiewaarde: - $2,5 < R < 3,5$ - $3,5 < R < 4,5$ - $R > 4,5$	1 2 3	Bij de vaststelling/berekening van de isolatiewaarde wordt uitgegaan van de richtlijnen van IPPC (met verwijzing naar Bouwbesluit). Hierbij moet de gemiddelde isolatie van een gebouw minimaal een R-waarde van $2,5 \text{ m}^2 \text{ K/W}$ hebben over het hele gebouw (vloer, muren en dak). Dit moet worden aangetoond door middel van berekeningen (NEN 1068 van oktober 2001). Als door het na-isoleren van een bestaand gebouw dezelfde R-waarde wordt behaald, wordt dit met hetzelfde aantal punten gewaardeerd. Bij een bedrijf met een kelder onder de vloer, mag de R_c waarde berekend worden op basis van isolatiewaarde van wanden en dak en mag de vloer buiten beschouwing worden gelaten. Een geïsoleerd plafond mag worden meegerekend mits het een geheel vormt met het dak. De tussenruimte mag niet dienen als een onderdeel van het klimaatbeheersingssysteem in de stal. Toelichting: Deze maatregel is bedoelt om de warmte in de diervverblijven te houden. Er is sprake van een geheel als de tussenruimte tussen de isolatielaag en de dakbedekking geen onderdeel uitmaakt van het ventilatiesysteem van de stal of afdeling. Bij een ventilatieplafond is de luchtstroming boven het plafond gelijk aan die in het diervverblijf (onder het plafond). Daardoor hoort deze qua stalklimaat bij het diervverblijf en wordt naar de isolatiewaarde van het dak	Nagaan of de aangegeven materialen in aangegeven diktes zijn toegepast door middel van gespecificeerde facturen.

	<i> criterium energiemaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			daarboven gekeken. Bij een (centraal) afzuigkanaal is de luchtstroming in het afzuigkanaal anders dan in de diervverblijven. Door de luchtstroming koelt de lucht in het afzuigkanaal af en is de isolatie in het plafond (tussen afzuigkanaal en diervverblijf) voor de berekening bepalend om de warmte in de diervverblijven te houden. Een uitleg over de berekening van de Rc-waarde is te vinden op http://www.ekbouwadvies.nl/bouwbesluit/energiezuinigheid/rcwaarde.asp Volgens het Bouwbesluit moet elk van de genoemde onderdelen voldoen aan de Rc-waarde van 2,5. Voor het berekenen van de gemiddelde waarde moet je de Rc-waarde per onderdeel vermenigvuldigen met het oppervlak van het betreffende onderdeel. De waarden bij elkaar optellen en delen door het totaal aan oppervlak van de onderdelen samen.	
	Warm(te-terug)winning			
2	warmtewisselaar: - lucht/lucht	13	Aan de hand van de bouwtekening wordt gecontroleerd of een warmtewisselaar wordt toegepast waarmee binnenkomende lucht wordt opgewarmd door een uitgaande luchtstroom: koude- of warmteterugwinningsunit of warmtewisselaar voor koude- of warmteterugwinning in een luchtbehandelingskast. Een warmtewisselaar is voorzien van een warmte uitwisselingsmechanisme waarbij de ingaande en uitgaande lucht niet met elkaar in aanraking komt. Een warmtewisselaar moet minimaal 40% besparing geven op de verwarmingskosten. Dit aan te tonen door middel van een berekening door de leverancier. Deze maatregel is niet te combineren met maatregel 33 indien er gebruik wordt gemaakt van een emissiereducerend Ravstelsel met warmtewisselaar.	Controle op aanwezigheid van warmtewisselaar.
3	warmtewisselaar: - lucht/water	8	Aan de hand van de bouwtekening wordt gecontroleerd of er een warmtewisselaar wordt toegepast waarmee warmte uit de uitgaande ventilatielucht wordt afgegeven aan water in een gesloten circuit. Dit water wordt weer gebruikt om de	Controle op aanwezigheid van de wisselaar met bijbehorende leidingen en pompen.

	<i> criterium energiemaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			binnenkomende lucht op te warmen of tijdelijk opgeslagen in een buffervat of in de grond of wordt gebruikt in een warmtepomp. Een warmtewisselaar moet minimaal 40% besparing geven op de verwarmingskosten. Dit aan te tonen door middel van een berekening door de leverancier. Deze maatregel is niet te combineren met maatregel 33 indien er gebruik wordt gemaakt van een emissiereducerend Ravstelsysteem met warmtewisselaar.	
4	warmtewisselaar: - water/water	2	Aan de hand van de bouwtekening wordt gecontroleerd of er een warmtewisselaar wordt toegepast in het waswater van een luchtwasser. De warmte uit het water van de luchtwasser wordt of direct benut om de binnenkomende lucht op te warmen, of opgeslagen in een buffervat of in de grond of wordt gebruikt in een warmtepomp. Deze maatregel is niet te combineren met maatregel 33 indien er gebruik wordt gemaakt van een emissiereducerend Ravstelsysteem met warmtewisselaar.	Controle op aanwezigheid van de wisselaar met bijbehorende leidingen en pompen.
5	warmtewisselaar: - lucht/grond (grondbuizen)	4	Aan de hand van de bouwtekening wordt gecontroleerd of er grondbuizen zijn aangebracht waarmee de binnenkomende lucht wordt opgewarmd of afgekoeld: het voorcoelen of voorverwarmen van buitenlucht voor het gebruik in gebouwen met behulp van ondergrondse buizen als warmtewisselaar. Het aantal buizen en de diameter is afgestemd op de maximale ventilatiebehoefte van de stal. Dit aan te tonen door middel van een berekening. Hierbij rekenen met een maximaal drukverschil over de buizen van 30 Pa. Omdat met dit stelsysteem ook de binnenkomende lucht kan worden gekoeld zijn ook punten toegekend bij diergroepen waar normaal gesproken niet wordt verwarmd. Reden is dat door de koeling het gemiddelde ventilatieniveau lager zal zijn en daardoor het elektraverbruik afneemt. Deze maatregel is niet te combineren met maatregel 33 indien er gebruik wordt gemaakt van een emissiereducerend Ravstelsysteem met warmtewisselaar.	Controle op het aantal aanwezige buizen en de afmetingen er van.

	<i> criterium energiemaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
6	warmte/koude-opslag in de grond via grondwarmte-wisselaar	10	Op basis van tekeningen en offertes is te controleren of een warmtewisselaar in de nabijheid van de stal wordt aangebracht: ondergrondse warmtewisselaar en pomp. De warmtewisselaar moet in het grondwater liggen.	Controle op aanwezigheid van pompen die zijn aangesloten op leidingen naar de grond
7	warmte/koude-opslag in de grond via aquifer	10	Op basis van tekeningen en offertes is te controleren of een aquifer met bijbehorende pompen wordt aangebracht: een gesloten systeem met grondwaterbronnen/putten, die voor onttrekking en injectie worden gebruikt en waarbij de jaarlijkse netto thermische balans van de bodem nagenoeg neutraal is.	Controle is mogelijk op de aanwezigheid van putten ten behoeve van een aquifer en de aanwezigheid van pompen.
8	gebruik warmte-overschot van naastliggende activiteit	13	In de plannen is opgenomen dat warmte wordt betrokken van een naastliggend bedrijf met een warmte-overschot uit alternatieve energiebronnen. De eigen warmteproducerende apparatuur heeft onvoldoende capaciteit voor de totale warmtebehoefte van het bedrijf. Dit wordt aangetoond door middel van berekeningen. Op tekeningen is aangegeven hoe de warmte wordt geleverd.	Controle is mogelijk op capaciteit van warmteproducerende apparatuur en op aanwezigheid van leidingen van en naar een naastliggende bedrijf.
9	Warmtepomp	5	Controle is mogelijk op basis van tekeningen en offertes. De elektrisch gedreven warmtepomp heeft een COP $\geq 3,6$ gemeten conform NEN-EN 14511. De warmte wordt gebruikt om binnenkomende lucht op te warmen of bij vloerverwarming. Omdat warmtepompen een hoger elektraverbruik geven, is het puntenaantal beperkt.	Controle op basis van aanwezigheid van installatie.
10	warmtedak	6	In de plannen zijn elementen opgenomen om water op te warmen op het dak van de stallen. De helft van het totale dakoppervlak is voorzien van deze techniek.	Controle op basis van aanwezigheid van de zonnecollectoren op het dak en aansluiting er van op het verwarmingssysteem in de stal en/of een grondwarmtewisselaar.
11	rondpompen warmte	5	In de tekeningen en berekeningen voor de verwarming is aangegeven dat de warmteproductie van oudere dieren wordt gebruikt bij jongere dieren. Hiervoor zijn in de dichte ligvloeren slangen aangebracht die via een buizenstelsel met daarin pompen zijn gekoppeld.	Controle is mogelijk op basis van buizenstelsel en kranen om waterstromen te sturen.
12	intern circuleren	2	In de offertes en op de tekening zijn systemen opgenomen die actief de lucht in de stal mengen om warme lucht uit de nok naar beneden te brengen. Bijv.	Controle op aanwezigheid van systeem in de stal.

	Criterion energiemaatlat	Punten	Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat	Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)
			waaiers, verticaal hangende ventilatie kokers, e.d.	
	Duurzame energiebronnen	Norm-verbruik : 1,8 kWh/dierplaats	De norm geldt in principe voor het gehele bedrijf of tenminste voor alle stallen van de betreffende sector. De norm wordt bepaald door de dierplaatsen te vermenigvuldigen met het normverbruik dat is gebaseerd op de actuele versie van KWIN wordt gehanteerd voor energiekosten (elektrisch). (zie hiernaast) <i>Het is ook mogelijk om punten voor duurzame energie te behalen voor het verbruik gerelateerd aan de te certificeren stal in plaats van aan het hele bedrijf. Dit kan alleen indien wordt aangetoond dat 1) (een deel van) de geproduceerde duurzame energie direct naar de betreffende stal gaat en 2) de capaciteit van de duurzame energievoorziening niet eerder in een MDV certificaat aan een andere stal van het bedrijf is toegerekend.</i>	
13	verwarmingsketel gestookt op afvalhout of verwarming van stallen met biogas uit eigen vergister	16	In de plannen en de offertes is sprake van een kachel die op afvalhout wordt gestookt. Deze kachel voorziet nagenoeg in de volledige warmtebehoefte van het bedrijf (>80%). Als brandstof wordt <u>alleen</u> materiaal toegepast dat anders als afval wordt gezien, zoals gesnipperd snoeihout of afvalhout van meubelindustrie e.d. Bij verwarming met biogas uit eigen vergister is een biogasinstallatie aanwezig en het geproduceerde biogas wordt rechtstreeks gebruikt om de stallen te verwarmen door middel van in de stal(len) aanwezige verwarmingsapparatuur. Het gas wordt niet eerst gebruikt in een WKK.	Controle is mogelijk op de aanwezigheid van een kachel en voorraadbunkers voor hout.
14	warmtekrachtinstallatie gestookt met biomassa	16	In de plannen en de offertes is sprake van een WKK op biomassa: het gelijktijdig opwekken van warmte en mechanische of elektrische energie door verbranding van biomassa of uit biomassa verkregen gasvormige of vloeibare energiedragers, onder de voorwaarde dat het totaal energetisch warmterendement gemiddeld op jaarbasis ten minste 60 % bedraagt. De geproduceerde hoeveelheid elektriciteit is voldoende voor de totale behoefte van het bedrijf (aantonen dmv berekening).	Controle is mogelijk op de aanwezigheid van een WKK-installatie met bijbehorende apparatuur, inclusief schakelkast voor levering aan het elektriciteitsnet.
15	warmtekrachtinstallatie met behulp van een zuigermotor	14	In de plannen en de offertes is sprake van een WKK met verbrandingsmotor: het gelijktijdig opwekken van warmte en kracht, onder de voorwaarde dat het totaal energetisch rendement gemiddeld op jaarbasis ten minste 70 % bedraagt. Omdat hier geen sprake is van de inzet van biomassa, worden hier minder punten toegekend dan bij de	Controle is mogelijk op de aanwezigheid van een WKK-installatie met bijbehorende apparatuur, inclusief schakelkast voor levering aan het elektriciteitsnet.

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			vorige techniek. Dit ondanks dat de besparing op het verbruik van energie op het bedrijf vergelijkbaar zal zijn.	
16	Windenergie A. waarbij 10 – 25 % van het normverbruik wordt gedekt met windenergie, of B. waarbij >25 – 40 % van het normverbruik wordt gedekt met windenergie, of C. waarbij >40 – 75 % van het normverbruik wordt gedekt met windenergie, of D. waarbij >75 % van het normverbruik wordt gedekt met windenergie. - De windmolen moet fysiek op het terrein van het bedrijf zijn gesitueerd. - De windmolen moet in eigendom (juridische rechtspersoon) zijn van het bedrijf. Indien het bedrijf mede-eigenaar is dan wordt het percentage dekking berekend op basis van het gedeelte dat eigendom is van het bedrijf.	5 7 10 15	Bereken het normverbruik en beoordeel de energieproductie van de windmolen volgens offerte	Visuele controle op de aanwezigheid van een windmolen of windturbine en administratieve controle van de berekeningen van het nominale vermogen van de windmolen en het berekende normverbruik
17	Zonne-energie (de zonnepanelen kunnen op de stal, op een ander gebouw of op de grond geplaatst zijn A. waarbij 10 – 25 % van het normverbruik wordt gedekt met zonnepanelen, of B. waarbij >25 – 40 % van het normverbruik wordt gedekt met zonnepanelen, of C. waarbij >40 – 75 % van het normverbruik wordt gedekt met zonnepanelen, of D. waarbij >75 % van het	5 7 10 15	Bereken het normverbruik en beoordeel de energieproductie zonne-panelen volgens offerte	Visuele controle op de aanwezigheid van zonnepanelen en het geplaatste aantal; administratieve controle van de berekeningen van het vermogen van de zonnepanelen en het berekende normverbruik

	<i> criterium energiemaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	normverbruik wordt gedekt met zonnepanelen			
18	Mestvergister Monovergister met minimaal 50% verbruik van mest van eigen bedrijf. A. waarbij 10 – 25 % van het normverbruik wordt gedekt met mestvergisting, of B. waarbij >25 – 40 % van het normverbruik wordt gedekt met mestvergisting, of C. waarbij >40 – 75 % van het normverbruik wordt gedekt met mestvergisting, of D. waarbij >75 % van het normverbruik wordt gedekt met mestvergisting.	5 7 10 15	Bereken het normverbruik en beoordeel de energieproductie van de mestvergister volgens offerte	Visuele controle op de aanwezigheid van een mestvergister en administratieve controle van de berekeningen van het nominale vermogen van de mestvergister en het berekende normverbruik
	Verwarming			
19	HR-ketels aangesloten op een systeem dat alleen een lage temperatuur vraagt, zoals vloerverwarming	6	In de offertes is het type ketel aangegeven met daarbij of dit een HR ketel is. Uit de plannen blijkt dat geen ruimteverwarming wordt gebruikt met een watertemperatuur hoger dan 50° C in de dierafdelingen. Dit is ook aan te tonen door middel van berekeningen. Alleen in combinatie met systemen waar de CV-warmte via geleiding wordt overgedragen (bv vloerverwarming of muur/wandverwarming) kan een laaggestookt circuit worden beloond. Een deltabuis voldoet hier niet aan.	Controle is mogelijk op het typeplaatje van de verwarmingsketel en afwezigheid van verwarmingselementen die een hoge watertemperatuur vragen.
20	Plaatselijke verwarming d.m.v. infrarood warmtestralers	1	Op de tekeningen en in de offertes zijn infrarood warmtestralers opgenomen. In de berekeningen voor de capaciteit van de ruimteverwarming is rekening gehouden met een lagere ruimtetemperatuur.	Controle is mogelijk op de aanwezigheid van de stralers. Visuele controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
21	gesloten verwarmingsstelsel - met ondersteunings-ventilator	2 7	Er staan geen verwarmingsbronnen in de offertes en op de tekeningen met een open verbranding in de stal. In plaats daarvan zijn er systemen waarbij de warmteoverdracht plaatsvindt door middel van buizen, radiatoren of heaters gevoed met warm water.	Er zijn geen systemen aanwezig waarbij ook de verbrandingsgassen in de te verwarmen ruimte komen.

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			Door het gebruik van een ondersteuningsventilator wordt de warmte beter verspreid. Deze ventilator moet één geheel vormen met het verwarmingssysteem.	
22	verwarmen ingaande lucht door middel van een water/lucht wisselaar	10	Er is water/lucht wisselaar opgenomen in de tekeningen en de offertes om de binnenkomende lucht te verwarmen. Verwarmen door middel van gebruik grondwater of water uit een grondwarmtewisselaar, eventueel in combinatie met een warmtepomp.	Controle op aanwezigheid van een watergevulde warmtewisselaar in de aanvoeropeningen van de lucht naar de stal/afdeling.
	Ventilatie			
23	automatisch gestuurde natuurlijke ventilatie	4	Op de tekeningen zijn geen ventilatoren aangegeven, maar een systeem voor natuurlijke ventilatie zoals een open nok. Deze wordt volledig automatisch gestuurd.	Controle is mogelijk op de afwezigheid van ventilatoren en de aanwezigheid van een gestuurd natuurlijk ventilatiesysteem. Visuele controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
24	meetwaaijer en smoorunit	2	Op de tekeningen en in de offertes zijn meetwaaijers gekoppeld aan smoorunit opgenomen, waarmee de ventilatiehoeveelheid uit de stal/afdeling wordt geregeld. Dit systeem krijgt geen punten bij toepassing van centrale afzuiging, omdat het daar een basisonderdeel van de installatie is.	In de ventilatorkokers zijn naast een ventilator ook een meetwaaijer en smoorunit aanwezig. Visuele controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
25	regeling ventilatoren voor klimaatbeheersing: - ventilatie per afdeling/stal triacregeling frequentie- regeling - centrale afzuiging triacregeling frequentie- regeling	2 3	In de offertes is een (of meerdere) frequentieregelaar(s) opgenomen voor het regelen van de ventilatoren voor het afvoeren van de lucht uit de stal/afdelingen: het automatisch regelen van het toerental van ventilatoren in mechanische ventilatiesystemen. Alle afdelingen in een stal zijn voorzien/aangesloten op deze regeling. Bij ventilatie per afdeling/stal wordt uitgegaan van meerdere ventilatoren per stal (minimaal 1 per afdeling en mogelijk ook centraal). Dat veroorzaakt een hoger energieverbruik. Bij ventilatie via één centraal wordt uitgegaan van centrale afzuiging en geen aparte ventilatie bij de afdelingen. Hierdoor is het energieverbruik lager. Alle ventilatoren moeten worden aangestuurd door een (of meerdere) frequentieregelaar(s). Indien de afzuiging via de achterwand wordt geregeld waarbij	In de stal is regelapparatuur voor de ventilatie aanwezig. Aan de hand van typevermelding is te zien of het gaat om triacregeling of frequentieregeling. Visuele controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).

	<i> criterium energiemaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			niet apart per afdeling/ stal wordt geventileerd worden hier 3 punten behaald. Bij dit onderdeel zijn maximaal 3 punten te behalen.	
26	cascaderegeling ventilatoren	2	Uit de offertes wordt duidelijk dat de ventilatoren voor de ventilatie worden geregeld in stappen: het automatisch regelen van het ventilatiedebiet over meerdere ventilatoren in minimaal 5 stappen.	Visuele controle op aanwezigheid van ventilatoren. Regeling in stappen is te controleren d.m.v. instellen gewenste temperatuur. Controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
27	hybride ventilatie	1	In de offertes zijn kokers met ventilatoren opgenomen met daarbij een regeling van de ventilatoren dat deze pas worden ingeschakeld als de temperatuur hoger wordt dan een bepaalde waarde boven de gewenste staltemperatuur. De mogelijkheid van deze regeling is terug te vinden in de documentatie van de regelapparatuur. Bij hybrideventilatie wordt in principe geventileerd op basis van natuurlijke trek (natuurlijke ventilatie) en springt de ventilator in de koker pas bij als de natuurlijke trek onvoldoende is om de gewenste luchtverversing te realiseren.	Controle op type regeling en instelling regelapparatuur. Visuele controle op aanwezigheid in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
28	koelen ingaande lucht door middel van een water/lucht wisselaar	2	Er is water/lucht wisselaar opgenomen in de tekeningen en de offertes om de binnenkomende lucht te koelen. Koeling door middel van gebruik grondwater of water uit een grondwarmtewisselaar. Uit de offertes blijkt dat tot maximaal 50% van de normaal geadviseerde maximum ventilatiecapaciteit is geïnstalleerd. Voor adviezen maximum ventilatiecapaciteit zie beschrijvingen van de Klimaatplatforms.	Controle op aanwezigheid van een watergevulde warmtewisselaar in de aanvoeropeningen van de lucht naar de stal/afdeling.
	Verlichting			
29	daglicht: - verdeeld over de stal minimaal 3,0% van grondoppervlak via lichtdoorlatend oppervlak in muren of dak Zie bijlage 4 daglichttoetreding.	2	toets of aan norm wordt voldaan - administratieve controle op specificaties lichtopbrengst	controleer of realisatie conform plan is en meet eventueel lichtdoorlatende stukken wand of dak na in één afdeling.

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
30	Hoofdverlichting met gemiddeld 20 Lux op vloerniveau: - zuinige verlichting 50-80 Lumen/Watt of - zeer zuinige verlichting >80 Lumen/Watt Hoofdverlichting wordt bepaald aan de hand van het lichtplan en betreft de verlichting welke het belangrijkste bijdraagt aan het elektriciteitsverbruik (lampvermogen x branduren). Het lichtplan is berekend o.b.v. - de gerealiseerde verlichtingssterkte is op vloerniveau berekend, zonder reflecterende omgevingsfactoren en met een gelijkmatigheid van $\geq 0,4$. - Lumen/Watt verhouding o.b.v. de gehele verlichtingsinstallatie (lamp, armatuur en voorschakelapparaat) Deze onderdelen moeten in de berekening van de benodigde verlichting zijn meegenomen. Aan de opmaak van het verlichtingsplan stelt MDV geen eisen. - <i>Toelichting: In een verlichtingsplan berekend een leverancier hoeveel lampen op welke plekken in de stal moeten worden opgehangen. Aan de hand van de uitkomst stelt de leverancier de offerte op.</i>	2 3	administratieve controle	Controleer of realisatie hoofdverlichting conform lichtplan is en overeenkomt met specificaties Lumen/Watt in de facturen.
31	bewegingsmelders	1	In offertes is sprake van bewegingsmelders om in ruimten waar niet regelmatig personen aanwezig zijn, de verlichting aan en uit te schakelen: het verminderen van het energiegebruik van	Controle op aanwezigheid van bewegingsmelders in niet dierruimten waarbij de verlichting aangaat.

	<i> criterium energiemaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			verlichting in bedrijfsgebouwen door het toepassen van een regelinstallatie voor het schakelen door automatische aanwezigheidsdetectie of reagerend op veegpulsen.	
32	Schemerschakelaars/ lichtcomputer	1	In offertes is sprake van lichtsensoren die de verlichting in dierruimten aan of uit schakelen op basis van de hoeveelheid daglicht in de dierverblijven. De lichtcomputer dient met sensoren de stalverlichting aan te schakelen (al dan niet geleidelijk) wanneer er onvoldoende daglicht de stal binnenkomt. Indien de sensoren aan de buitenzijde van de stal zijn geplaatst dienen deze aan beide zijden van de stal aanwezig te zijn en indien bij deel van de stal door omgevingsfactoren het daglicht gehinderd wordt om de stal binnen te komen (hoge bomen, ander gebouw, etc) dient een extra sensor te worden aangebracht voor de betreffende afdelingen.	Controle op aanwezigheid van lichtsensoren waarbij de verlichting aangaat als het lichtniveau in een afdeling/stal op basis van daglichttoetreding te laag wordt. Controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
	Emissiearme technieken			
33	Bonuspunten indien voor reductie van ammoniakemissie en van fijn stofemissie is gekozen voor een techniek die relatief energiezuinig is		Administratieve toetsing op energiewaardering van het gekozen systeem voor reductie van ammoniakemissie (zie ammoniakmaatlat) en op energiewaardering van het gekozen systeem voor reductie van fijn stof (zie maatlat fijn stof). De laagste puntenwaardering op energie van deze systemen is het aantal punten dat voor "emissie-arme technieken" op de energiemaatlat wordt behaald. Er kunnen maximaal 10 punten behaald worden voor deze maatregel.	Administratieve toetsing van puntenwaardering op basis van gerealiseerde techniek voor ammoniakemissie reductie en fijn stof reductie.

Fijn stofmaatlat pluimveestallen – Opfok vleeskuikenouderdieren:

De maatlat fijn stof beschrijft de systemen die opgenomen zijn in de door het Ministerie van I&M vastgestelde lijst met emissiearme technieken voor fijn stof (PM10) en de daaraan gekoppelde emissiefactoren

(<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/luchtkwaliteit/meten-en-rekenen/invoergegevens-2010-luchtkwaliteit>). Daarnaast is een aantal perspectiefvolle systemen opgenomen die (nog) niet opgenomen zijn in bijlage 1 van de Rav, maar waarvan wel met een grote mate van zekerheid verwacht mag worden dat deze bijdragen aan een lagere fijn stof uitstoot. Deze perspectiefvolle systemen zijn binnen de maatlat fijn stof met punten gewaardeerd op basis van de te verwachten emissiereductie en de bijdrage aan de interne luchtkwaliteit en op basis van de (on)zekerheid over deze effecten.

Er worden punten toegekend op basis van 2 criteria:

- de mate waarin de maatregel bijdraagt aan verbetering van de luchtkwaliteit in de stal (max 50 punten)
- de mate waarin de maatregel bijdraagt aan vermindering van de emissie uit de stal (max 50 punten)

De eindwaardering voor een maatregel wordt vastgesteld als de som van de beide deelwaarderingen.

Combinaties van maatregelen zijn eveneens mogelijk. Bij het bepalen van de puntenwaardering wordt hierbij het hoogste puntenaantal van de individuele maatregelen aangehouden. Bij een combinatie van een stalmaatregel en een nageschakelde techniek wordt de puntenwaardering voor het geheel berekend door de bijdragen aan de emissiereductie met elkaar te verrekenen en in punten (0,5 punt per 1% reductie) om te zetten en hieraan de punten voor verbetering luchtkwaliteit in de stal toe te voegen.

Voorbeeld uit de legpluimveehouderij: volière met biologisch luchtwassysteem 60 % reductie:

volière: 11,5 punten x 2 = 23 % fijn stof emissiereductie

biologische wasser: 30 punten x 2 = 60 % fijn stof emissiereductie

De combinatie levert: $(1 - 0,23) \times (1 - 0,60) = 0,308$ (aandeel fijn stof dat resteert) → 69 % reductie = 34,5 punten (fijn stof emissiereductie)

Het totaal aantal punten dat deze combinatie op de maatlat fijn stof behaald wordt dan 34,5 + 11,5 (voor luchtkwaliteit) = 46 punten

Voor stallen die niet op deze lijst staan en waarbij de ondernemer wel kan aantonen te voldoen aan een norm kan het behaalde aantal punten worden berekend. Het puntenaantal kan worden berekend door de geschatte emissiereductie (in % t.o.v. de referentie) te vermenigvuldigen met een factor 0,5. Als het systeem tevens bijdraagt aan een verbetering van de luchtkwaliteit in de stal kunnen hiervoor ook max 50 punten worden behaald, afhankelijk van de mate waarin het systeem bijdraagt aan de verbetering van de luchtkwaliteit. Hierbij wordt voor elke 1% verlaging van de fijn stof concentratie in de stal 0,5 punt toegekend.

Het aantal punten op de maatlat wordt naar het dichtstbijzijnde gehele getal afgerond.

De controle na oplevering van de stal van de maatlat fijn stof geschiedt enerzijds administratief op basis van de vergunningen. Visueel wordt gekeken of het type stal op de vergunning overeenkomt met de werkelijke situatie. In sommige gevallen dient voor de puntenberekening gecontroleerd te worden middels meting, specificatie en/of meetrapporten of (de onderdelen van) installaties aan de vereiste capaciteit voldoen.

PLUIMVEE – Opfok vleeskuikenouderdieren

Stalsystemen van de Ravlijst met bijbehorende puntenaantallen voor ammoniak, energie en fijn stof zijn in een apart document (Bijlage Rav) opgenomen op de website onder de certificatieschema's.

Zie: <http://www.maatlatduurzameveehouderij.nl/59/m/certificerenalt/index.html>

Maatlat fijn stof; Perspectievolle systemen voor opfok van (groot)ouderdieren van vleeskuikens met bijbehorend MDV nummer en puntenaantal

	<i>Criterium fijn stofmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	In de stal:			
1	Geautomatiseerd systeem voor afvoer van bovenmatig strooisel van de vloeren van de stal (bv afvoergaten in vloer)			
	Optie 1: Strooiselafvoer van bovenliggende verdiepingen	10	Optie 1: Strooiselafvoer van bovenliggende afdeling door middel van schuin geplaatste buizen naar het rooster van de onderliggende afdeling. De buizen moeten glad zijn om ophopingen te voorkomen en hebben een doorsnede van ca. 160 mm. Per 25 tot 30 vierkante meter strooiseloppervlakte is een buis geplaatst. Deze optie is alleen mogelijk bij een stal met meerdere verdiepingen en kan niet op de begane grond worden toegepast.	Visuele controle of het systeem voldoet aan de beschrijving van het systeem en of het functioneert. De strooisellaag mag niet dikker worden dan 2 cm
	Optie 2: Strooiselafvoer dmv een goot in de vloer of een automatisch schuifstelsel.	20	Optie 2: regelmatige afvoer van bovenmatig strooisel via een goot in de vloer of een automatisch schuifstelsel. Het strooisel wordt minimaal één maal per week automatisch, b.v. via een sleepketting, afgevoerd uit de goot of met het schuifstelsel naar de mestafvoerband. Puntenberekening: - wordt alleen de bovenste of alleen onderste verdieping voorzien van optie 1 dan wel 2 dan krijgt de stal een waardering van 10 punten - wordt zowel de bovenste als onderste verdieping voorzien van optie 2, danwel een combinatie van optie 1 en 2, dan krijgt de stal een waardering van 20 punten - een stal met maar 1 werkniveau (dus een stal zonder verdieping) en voorzien van optie	

			2 krijgt eveneens 20 punten. Er kunnen maximaal 20 punten worden behaald.	
2	Toepassen ionisatiesysteem in de stal	20	De emissie van fijn stof (PM10) wordt beperkt door middel van het geven van een negatieve lading aan de stofdeeltjes in de stal. Hiervoor wordt in de stal een ionisatiesysteem met coronadraden aangebracht dat negatieve ionen verspreid. Door de negatieve lading slaan de stofdeeltjes neer op gearde materialen in de stal. De coronadraden voor het in de lucht brengen van negatief geladen ionen, worden onder het plafond aangebracht, in de lengterichting van de stal. Per m ² leefoppervlakte is minimaal 0,45 m coronadraad geïnstalleerd. Uitgestuurde voltage naar de coronadraden bedraagt -30 kV (gelijkspanning). Het ampere is minimaal 1,3 mA en maximaal 2,0 mA. Het systeem moet voorzien zijn van een datalogger die het stroomverbruik en het spanningsverschil registreert. Het systeem is alleen toepasbaar in stalruimten met all in all out waar dieren relatief kort verblijven en die na afloop van een ronde worden gereinigd	Visuele controle of het systeem voldoet aan de norm en of het functioneert.
3	Intern luchtfilteringssysteem (doeken-/slagen-/zakkenfilter) met gemiddeld stalventilatie-debiet	30	De lucht wordt intern gerecirculeerd met een gemiddeld volume gelijk aan het gemiddeld ventilatie-debiet zoals beschreven in de handleiding van V-stacks vergunningen. Het systeem moet voorzien zijn van een datalogger die de werking van het systeem registreert. Het filter moet minimaal van klasse F6 zijn. Voor een goede werking is een automatische reiniging van het filter of een vast onderhoudscontract nodig. Het filtersysteem moet Eurovent gecertificeerd zijn of voorzien zijn van een vergelijkbaar certificaat. Het intern luchtfilteringssysteem kan bijvoorbeeld een luchtmengkast met filters zijn, waarbij de filters regelmatig en automatisch moeten worden gereinigd.	Visuele controle of het systeem voldoet aan de norm en of het functioneert.
4	Toepassing elektrostatisch of ionisatie filter met interne	20	De stofreductie is gebaseerd op het laden van stofdeeltjes waarna deze deeltjes worden	Visuele controle of het systeem voldoet aan de norm en of het

	circulatie met gemiddeld stalventilatie-debiet		afgevangen door geaarde platen in het filter. De lucht wordt intern gerecirculeerd met een gemiddeld volume gelijk aan het gemiddeld ventilatie-debiet zoals beschreven in de Handleiding van V-stacks vergunningen. Het systeem moet voorzien zijn van een datalogger die de werking van het systeem registreert. Voor een goede werking is een automatische reiniging van het filter nodig en een vast onderhoudscontract. Het filtersysteem moet Eurovent gecertificeerd zijn of voorzien zijn van een vergelijkbaar certificaat.	functioneert.
	<u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u>			
5	beschermingsmasker met aanvoer gezuiverde lucht	10	Het beschermingsmasker bevat een helm of masker dat tenminste de ogen, neus, mond en kin bedekt. Het systeem bestaat verder uit een elektrisch aangedreven aanblaasunit en een P3 fijn stoffilter. De aanblaasunit zorgt voor aanvoer van stofvrije lucht naar de neus en mond van de drager. Er is continu een lichte overdruk in het masker, zodat geen vuile lucht kan binnendringen in de helm/het masker.	Visuele controle of het systeem voldoet aan de norm en of het functioneert. Indien de veehouder alleen werkzaam is in de stallen, is 1 apparaat toereikend. Daarnaast is de veehouder al bij wet verplicht om zijn medewerkers van persoonlijke beschermingsmiddelen te voorzien.

Bedrijf & Omgevingsmaatlat varkensstallen – Opfok vleeskuikenouderdieren:

Voor alle diercategorieën is het thema "Bedrijf & omgeving" een verplicht onderdeel. De maatregelen in de maatlat Bedrijf & omgeving zijn niet sectorspecifiek, maar generiek voor alle diercategorieën in MDV. SMK heeft ervoor gekozen om het thema Bedrijf & omgeving slechts éénmaal in dit document op te nemen. De maatlat Bedrijf & omgeving staan achterin dit document op pagina 113 t/m 125.

Brandveiligheidsmaatlat varkensstallen – Opfok vleeskuikenouderdieren:

Voor alle diercategorieën is het thema "Brandveiligheid" een verplicht onderdeel. De maatregelen in de maatlat brandveiligheid zijn niet sectorspecifiek, maar generiek voor alle diercategorieën in MDV. SMK heeft ervoor gekozen om het thema slechts éénmaal in dit document op te nemen. De maatlat Brandveiligheid staat achterin dit document op pagina 126 t/m 131.

2.2.2 Pluimveestallen – productie vleeskuikenouderdieren

Om in aanmerking te komen voor het MDV-certificaat, dient een bedrijf punten behalen op de ammoniakmaatlat, op de dierenwelzijnmaatlat, op de diergezondheidmaatlat, de energiematlat, de maatlat fijn stof en de maatlat bedrijf & omgeving. Voor alle maatlaten is een minimum aantal punten vastgesteld en voor de overige punten (de zogenaamde vrije ruimte) kan de ondernemer zelf kiezen op welke maatlat(ten) ze behaald worden. Het ambitieniveau wordt jaarlijks door het CvD vastgesteld. Het is alleen mogelijk om een certificaat B (zie hoofdstuk 1) te behalen voor de MDV pluimveestallen.

Niveau voor MDV – vleeskuiken(ouder)dieren in productie

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge Aantal punten			Bedrijfsomvang > 350 nge en ≤ 700 nge Aantal punten			Bedrijfsomvang > 700 nge Aantal punten		
Minimum ammoniakmaatlat	43			43			43		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	10			12			13		
Minimum diergezondheidmaatlat	40			46			50		
Minimum energiematlat	12			12			12		
Minimum fijn stof maatlat	15			15			15		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidmaatlat	15			15			15		
Vrije ruimte	5			5			5		
Totaal	155	169	190	163	177	198	168	182	203

* Zie toelichting in de maatlat Bedrijf & Omgeving. Ambitievolverde: verbouw en aanbouw/ nieuwbouw/nieuwbouw op nieuwe locatie

De wijze van berekenen van de bedrijfsgrootte in nge is opgenomen in hoofdstuk 1.

Aanvullende toelichting bij de audits:

- Bij de controle van de stal voor het stalcertificaat dienen zowel de "Richtlijnen controle stalontwerp" op basis van documenten als de "Richtlijnen controle stal (aanvullend op controle stalontwerp)" te worden gevolgd. Er dient bij de audit voor het stalcertificaat dus opnieuw administratief op basis van de dan van toepassing zijnde documenten (incl. facturen) te worden gecontroleerd. Daarnaast vindt een visuele controle van de gerealiseerde maatregelen plaats waarbij soms ook metingen verricht moeten worden.
- Indien er voor maatregelen verschillende afmetingen voorkomen in de stal dan bepaalt de kleinste afmeting de score voor deze keuzemaatregel. Er wordt geen gemiddelde berekend bij eventueel verschillende situaties in een stal.

Ammoniakmaatlat: Pluimveestallen – productie vleeskuikenouderdieren

De ammoniakmaatlat beschrijft een aantal systemen uit bijlage 1 van de Rav met de bijbehorende puntenscore. Er dienen minimaal 43 punten behaald te worden.

De maximale emissie uit het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij levert 0 punten op en een emissie van 0,0 kg per dierplaats levert 100 punten op. De verhouding tussen de emissie en het aantal punten is lineair. Voor stallen die niet op deze lijst staan en die wel op bijlage 1 van de Rav zijn opgenomen kan het behaalde aantal punten worden berekend. Een emissie van 0,435 kg per dierplaats per jaar levert 0 punten op en een emissie van 0,0 kg per dierplaats levert 100 punten op. De verhouding tussen de emissie en het aantal punten is lineair. De formule hiervoor is:

Aantal punten = $100 - ((100/E_{\max}) * E_{\text{stal}})$

waarbij $E_{\max}$ de maximale emissie volgens Besluit Huisvesting is en E_{stal} de emissiewaarde van de stal in de Rav
Het aantal punten op de ammoniakmaatlat wordt naar dichtstbijzijnde gehele getal afgerond.

De controle na oplevering van de stal van de ammoniakmaatlat geschiedt administratief op basis van de vergunningen. Visueel wordt gekeken of het type stal op de vergunning overeenkomt met de werkelijke situatie. Bijvoorbeeld of de luchtwassers aanwezig zijn, er mestbanden aanwezig zijn of dat er sprake is van een nageschakelde techniek. Waar van toepassing voor de puntenberekening dient gecontroleerd te worden middels meting, specificatie en/of meetrapporten gecontroleerd of (de onderdelen van) installaties aan de vereiste capaciteit voldoen.

Proefstal

Een certificatie-instelling kan een vergunde proefstal certificeren mits:

- 1) voor de betreffende stal een beschikking is afgegeven door de minister van I en M (voorheen VROM) met een bijzondere emissiefactor (proefstal) en
- 2) de toegekende bijzondere emissiefactor van deze proefstal voldoende punten behaalt op de ammoniakmaatlat (zie bovenstaande berekenwijze) en
- 3) de proefstal als zodanig is opgenomen in de vergunning en
- 4) aan alle andere normen zoals beschreven in MDV is voldaan.

Stalsystemen van de Ravlijst met bijbehorende puntenaantallen voor ammoniak, energie en fijn stof zijn in een apart document (Bijlage Rav) opgenomen op de website onder de certificatieschema's.

Zie: <http://www.maatlatduurzameveehouderij.nl/59/m/certificerenalt/index.html>

Dierenwelzijnmaatlat: Pluimveestallen – productie vleeskuikenouderdieren

De keuzemaatregelen met bijbehorende controlesystematiek worden hieronder één voor één beschreven. Per maatregel worden punten verkregen indien aan de gestelde eisen wordt voldaan.

Dierenwelzijnmaatlat; keuzemaatregelen dierenwelzijn – productie vleeskuikenouderdieren

	<i> criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
1	wettelijk 1300 cm ² /dier incl. plateaus 1500-1699 cm ² /dier > 1700 cm ² /dier	0 2 4	Op basis van het aantal dieren in de vergunning en het beschikbare leefoppervlak voor de dieren in de stal wordt de beschikbare ruimte per dier berekend en wordt getoetst of er punten behaald worden. De beschikbare ruimte is het leefbaar oppervlak dat permanent voor de dieren beschikbaar is. Indien er meerdere afdelingen of stallen zijn met verschillende oppervlakten per dier, wordt het aantal punten gebaseerd op de stal of afdeling met het kleinste oppervlak per dier. Stallen die afzonderlijk worden aangemeld voor de regelingen, worden per stal beoordeeld.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) nagaan of aan de voorwaarden wordt voldaan wat betreft beschrijving van leefbaar oppervlak en het berekende aantal dieren per m ² . Er wordt één afdeling nagemeten, Welke dit is wordt bepaald aan de hand van de bouwtekeningen. Deze wordt bij afdelingen van gelijke omvang aselekt bepaald en bij afdelingen met verschillende maatvoering wordt de relatief kleinste afdeling bemeten. Het aantal vergunde en opgezette dieren wordt administratief bepaald.
2	overdekte uitloop: minimaal 20% van staloppervlak	4	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er een overdekte uitloop aanwezig is. De overkapping van de buitenuitloop dient geen mest van overvliegende vogels door te laten en weer- en windbestendig te zijn. Dat wil zeggen: waterdicht zijn en niet kunnen scheuren bij harde wind. Dun plastic voldoet derhalve niet, goed bevestigde golfplaten of dik zeil dat niet scheurt bij harde wind voldoen wel. De buitenuitloop dient vanuit de stal vrij toegankelijk te zijn en mag afsluitbaar zijn.	Controleer fysiek of er een uitloop aanwezig is en of er een overkapping aanwezig is. Verifieer dat de overkapping van de uitloop voldoende stevig is en dat de uitloop vrij toegankelijk is vanuit de stal. Er wordt één uitloop nagemeten, Welke dit is wordt bepaald aan de hand van de bouwtekeningen. Dit is bij uitlopen van gelijke omvang aselekt gekozen en bij uitlopen met verschillende maatvoering wordt de relatief kleinste uitloop bemeten.
3	buitenuitloop: min. 4,0m ² , met min. 3-5 % beschutting/bomen, struiken, opgaande gewassen, egaal verdeeld Extra punten voor buitenuitloop: – met 5-10% beschutting/bomen, struiken, opgaande	8 4	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er een buitenuitloop aanwezig is. De buitenuitloop moet aan de volgende eisen voldoen: 3-5% moet beschut zijn (egaal verdeeld over de uitloop), minimale oppervlakte van 4,0 m ² per dier. De uitloop dient voor de dieren vrij toegankelijk te zijn vanuit de stal. Bij het voldoen aan voorgaande aspecten worden acht punten behaald. Bij een hoger percentage beschutting kunnen er meer punten behaald worden. Bij wisselbeweiding kunnen er nog	Controleer fysiek of er een uitloop aanwezig is, of er beschutting aanwezig is en dat de uitloop vrij toegankelijk is vanuit de stal. Er wordt één uitloop nagemeten, zowel voor aantal m ² per dier als voor relatief percentage beschut oppervlak. Welke uitloop dit is wordt bepaald aan de hand van de bouwtekeningen. Dit is bij uitlopen van gelijke omvang aselekt gekozen en bij uitlopen met verschillende maatvoering wordt de relatief kleinste

	<i>Criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	gewassen, egaal verdeeld – met >10% beschutting/bomen, struiken, opgaande gewassen, egaal verdeeld – wisselbeweiding – bodem manipuleerbaar, bijv zand	8 2 2	twee extra punten behaald worden. Een grotendeels manipuleerbare bodem scoort ook twee extra punten. In maximaal kunnen er voor een complete buitenuitloop twintig punten gescoord worden.	uitloop bemeten. Het oppervlak met begroeiing wordt nagemeten en bepaald of dit punten behaald volgens de criteria. Twee punten voor een uitloop waarvan minimaal de helft van het oppervlak manipuleerbaar is, dat wil zeggen dat deze niet verhard is, ingestrooid mag wel. Voor puntentoekenning voor wisselbeweiding dienen er meerdere percelen vrij toegankelijk te zijn vanuit de stal waarbij ieder perceel aan de voorwaarden voldoet.
4	zitstokken (verticale ruimte): – stoklengte 7,0 cm/dier = wettelijk – zitstoklengte min 15,0 cm/dier	0 2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Indien de zitstokken permanent aanwezig zijn van minimaal 15,0 cm per dier worden er twee punten behaald.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) wordt gecontroleerd of er zitstokken aanwezig zijn. Om in aanmerking te komen voor punten dient er minimaal 15,0 cm per dier beschikbaar te zijn. Hiertoe wordt de lengte van de zitstokken bemeten en wordt voor het aantal dieren uitgegaan van het aantal vergunde dieren.
5	Inrichting dmv schotten aanwezig (minder beschadiging en uitval)	8	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. De inrichting d.m.v. schotten van hout of kunststof geeft de dieren de mogelijkheid om zich af te zonderen/te schuilen en biedt in de productiefase, waar hanen ruw richting de hennen kunnen optreden, duidelijk voordelen t.a.v. welzijn. Het betreft hier derhalve geen gesloten compartimenten. Een schot is een extra aangebracht element dat klaarblijkelijk geen deel uitmaakt van de reguliere inrichting van de stal maar als specifieke functie het onderbreken van looproutes heeft of het herkenbaar maken van onderdelen van de bestaande stalinrichting (zoals schotjes om 'eindnesten' herkenbaar te maken). Een nest op zich is geen schot.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) controleren of er compartimentering is aangebracht. De afscheiding tussen de compartimenten dient van dicht materiaal te zijn en minimaal 70,0 cm hoog te zijn. In een afdeling dient de ruimte in minimaal drie vrij toegankelijke compartimenten te zijn onderverdeeld.
6	tot 4000 dieren per afdeling (minder beschadiging en uitval)	6	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er niet meer dan 4000 dieren in een afdeling gehouden worden.	Op basis van de bouwtekeningen en het vergunde aantal dieren controleren of de groepsgrootte maximaal 4000 dieren is.
7	strooiseldroging	6	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Er wordt hier in de eerste instantie gedoeld op buizen die specifiek voor strooiseldroging worden aangelegd, deze kunnen	Controleer of er een strooiseldrogingsysteem aanwezig is en of deze functioneert.

	<i> criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			onderdeel uitmaken van het ventilatiesysteem(mixluchtventilatie). Vloerverwarming onder de strooiselruimte voldoet ook. Voor een strooiseldrogingsysteem worden zes punten behaald.	
8	Drinkwaterregistratie per afdeling (direct afleesbaar of via managementsysteem)	1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden. Een watermeetsysteem betekent dat per afdeling bijgehouden kan worden hoeveel drinkwater door de dieren wordt gebruikt.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4) wordt fysiek gecontroleerd op de aanwezigheid van een watermeetsysteem. Tevens wordt gecontroleerd of deze goed afleesbaar is of aan het managementsysteem gekoppeld is (managementuitdraai inzien).
9a	gescheiden hanenvoersysteem	8	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. In de stal is een extra aparte voerlijn aanwezig, waar alleen hanen kunnen vreten. De extra voerlijn is te herkennen aan de plaats (mag boven de beun of de strooiselruimte) en de hoogte (hennen kunnen er niet bij omdat ze kleiner zijn).	Bij extra voerlijn; fysieke controle op aanwezigheid van een extra voerlijn in de strooiselruimte of boven de beun naast voerlijnen boven het rooster. De onderkant van de opening zit op minimaal 50,0 cm van de vloer. Voor de hanen is minimaal 20 cm voerbaklengte aanwezig of maximaal 8 hanen per voerpan.
9b	Hanen en hennen tijdelijk apart houden	1	Administratieve toetsing of de mogelijkheid om dagelijks de hennen en de hanen tijdelijk apart te houden door middel van een afscheiding aanwezig is.	Controle of de voorziening aanwezig is en functioneert.
10	mechanisch graanstrooisysteem	6	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Dit kan zijn een spinfeeder of een ander systeem (buis met openingen) waarmee naast de dagelijks verstrekte hoeveelheid voer een hoeveelheid graan wordt gegeven.	Controleren in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) of er een spinfeeder of ander systeem aanwezig is naast de reguliere voerlijnen. Deze dient aangesloten te zijn op een aparte graansilo. Controleer of het apparaat functioneert.
11	stalverwarming	4	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Hiermee wordt een verwarmingssysteem bedoeld. Meestal is dit een heteluchtkanon. Andere systemen (zoals cv en/of vloerverwarming) komen minder voor bij deze diergroep, maar zijn wel mogelijk.	Controleer of er specifieke verwarmingssysteem aanwezig zijn. Controleer de werking en of de temperatuur in de afdelingen automatisch wordt gemeten.
12	Klimaat in de stal: Stofreductiesysteem voor stofreductie in de stal Meetapparatuur voor	 2 4	 Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Voor een stofreductiesysteem worden twee punten gescoord. Het gaat er hier om dat de luchtkwaliteit <u>in</u> de stal verbeterd wordt. Een voorbeeld is interne circulatie met filtering (bij luchtmengkasten).	 Controleer of stofreductiesysteem aanwezig is en of deze functioneert. Controle of geautomatiseerd meetsysteem aanwezig is, op een logische plaats is gesitueerd (resultaten dienen inzicht te geven van het klimaat op dierniveau) en functioneert. Bekijk een uitdraai van de

	<i>Criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	kwaliteit binnenklimaat		Administratieve controle op aanwezigheid geautomatiseerd systeem om minimaal drie van de vier volgende klimaatkenmerken te meten: binnentemperatuur, CO ₂ -concentratie, ammoniakconcentratie en luchtvochtigheid. De apparatuur heeft een geheugen van minimaal drie maanden voor opslag meetgegevens.	meetgegevens.
13	geconditioneerde luchtinlaat	4	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Onder geconditioneerde luchtinlaat wordt zowel koeling in de zomer als verwarming in de winter verstaan. Door middel van opwarming of afkoeling wordt de lucht die de stal binnenkomt op een bepaalde temperatuur gebracht. De temperatuur is instelbaar. Afhankelijk van de buitentemperatuur wordt er meer of minder verwarmd/ gekoeld. Nevelkoeling valt niet onder het begrip geconditioneerde luchtinlaat. Ook warmtewisselaars niet. Met deze twee systemen is niet op temperatuur te sturen. Ze staan aan of uit.	Controleer of er een geconditioneerde luchtinlaat is waarbij te sturen is op temperatuur (zie ook voorwaarden) en of deze functioneert.
14	nevelkoeling	2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Bij nevelkoeling is een leiding met sproeinozzels aangebracht buiten of binnen de stal. Door de nozzels wordt een fijne waternevel gemaakt. De druppels zijn zo klein dat ze snel verdampen. Door het verdampen onttrekken ze warmte aan de stallucht waardoor de lucht afkoelt. Het systeem wordt gebruikt om hittestress tegen te gaan.	Visuele op de aanwezigheid van de bij dit criterium vereiste installatie volstaat. Op basis van de specificaties van de installatie moet gecontroleerd worden dat het om een nevelkoelingsinstallatie gaat en niet om een sprinklerinstallatie (brandbestrijding) of een beregeningsinstallatie (inweken van stallen voor schoonmaak)
15	mestafvoer onder beun of mestdroging	2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Mestafvoer onder de beun is mogelijk door middel van mestbanden. Ze worden toegepast om de mest regelmatig uit de ruimte waar dieren verblijven te verwijderen. Gevolg is dat er minder ammoniak in de stal komt. Om de zelfde reden wordt mestdroging toegepast. Hierbij wordt lucht over of door de mest geblazen. In feite zijn het tevens onderdelen van emissie-arme systemen.	controleren of afdraaibare mestbanden aanwezig zijn onder de beun.

	<i>Criterion dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
16	voldoende licht op dierniveau, gehele legperiode dimbaar/loklampje, min. 20 lux op dierniveau	1	Op basis van de ingeleverde documenten en een lichtplan wordt getoetst of er punten behaald worden. Indien er voldoende lampen aanwezig zijn om een lichtniveau van minimaal 20 lux op dierniveau te garanderen wordt één punt behaald. Er worden geen eisen gesteld aan de kleur van het licht.	Controleer het lichtplan en meet in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) de lichtsterkte op dierniveau op minimaal drie van de (op het oog) donkerste plekken in de afdelingen. De metingen worden verricht volgens protocol van de handleiding van de luxmeter.
17	kunstlicht: geen laagfrequent: "normale" kleur licht (geen rood, groen, blauw, geen Natrium)	2 1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er geen laagfrequent kunstlicht aanwezig is (dus geen tl-verlichting). Voor kunstlicht met een "normale" kleur licht (geen rood, groen, blauw, geen Natrium) kan één punt behaald worden. In totaal zijn er voor het type kunstlicht maximaal drie punten te behalen. Voor vanglampen worden geen punten behaald, puntenwaardering geschiedt voor het reguliere licht in de stal.	in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) controleren welke verlichting is aangebracht. Controle (eventueel aan de hand van verpakking of aankoopbonnen) of het hoogfrequent is (minimaal 100 Hz) en welke kleur het is. Indien dit op geen enkele wijze aangetoond kan worden kunnen geen punten behaald worden.
18	daglicht: – min. 3,0% van grondoppervlak, verdeeld over stal (gevel en/of dak) Zie bijlage 4 daglichttoetreding. aanvullende keuzes indien voldaan aan bovenstaande 3% daglicht eis: – regelbaar daglicht (stapsgewijs, minimaal 3 stappen, automatisch geregeld) – diffuus daglicht, geen direct zonlicht In totaal zijn er voor het onderdeel daglicht maximaal zes punten te behalen.	2 2 2	toets of aan norm wordt voldaan administratieve controle op specificaties lichtopbrengst Al het daglichttoetredend oppervlak is in minimaal 3 stappen automatisch regelbaar, met uitzondering van het daglichttoetredend oppervlak met functionele doeleinden zoals uitloop- en ventilatieopeningen. Onder diffuus licht wordt verstaan: egaal, gelijkmatig licht zonder harde schaduwen. Bij diffuus licht is het niet, of slechts moeilijk, te bepalen uit welke richting het licht komt. Dit kan bijvoorbeeld melkglas of matglas zijn.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) controleren of: - er minimaal 3,0% daglichttoetreding is ten opzichte van grondoppervlak. Dit wordt berekend aan de hand van de bouwtekening en in de afdeling nagemeten. Indien het niet mogelijk is fysiek bij de dakplaten te komen, wordt visueel beoordeeld of het oppervlak van de dakplaten in overeenstemming met de bouwtekeningen zijn geplaatst. - daglicht automatisch regelbaar is, middels computergestuurde jaloezieën. - er geen direct zonlicht in de stal komt waar de dieren zich bevinden -
19	alarmsysteem met	2	Administratieve toetsing of een alarmsysteem met	Alarm in gang zetten en nagaan of dit volgens de

	<i>Criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	doormelding voor stroomuitval		doormelding aanwezig is. Onder doormelding wordt verstaan dat het alarm wordt doorgegeven naar een vaste telefoon, een mobiele telefoon of een semafoon (pieper).	beschrijving werkt.
20	bloedluisafvangsysteem	1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Systemen die erop gericht zijn om bloedluizen te vangen of te voorkomen dat ze de hennen kunnen bereiken, zoals het ophangen van het zitstoksysteem behalen één punt. Veel van de bloedluisafvangsystemen zijn geen investeringsmaatregelen maar managementmaatregelen. Deze komen niet in aanmerking voor de MIA\Vamil en behalen op deze maatlat geen punten.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) wordt gecontroleerd of er een investering is gepleegd voor het afvangen van bloedluis. Deze investeringen dienen niet gecombineerd te moeten worden met management zoals het vullen van bakjes met vloeistof. Hangende zitstokken voldoen aan de norm, zitstokken die aan de wand zijn bevestigd niet.
21	opvang voor achtergebleven dieren	2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Controle of er een aparte ruimte aanwezig is voor achtergebleven dieren. In deze ruimte is voer- en watervoorziening aanwezig.
22	Voorgaande schakel op dezelfde locatie	1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Voorgaande schakel: minimaal 75% van de ouderdieren zijn op het bedrijf opgefokt. -> de afstand tussen laadpunt en afleverpunt is maximaal 1,0 km.	Bij fysieke controle wordt beoordeeld of de voorgaande of navolgende schakel op dezelfde locatie aanwezig is en aan de voorwaarden voldoet. Hierbij dient tevens de vergunning getoetst te worden. Voor tussentijdse verplaatsingen binnen een schakel op één locatie worden geen punten behaald.
23	noodstroomvoorziening met voldoende capaciteit om de reguliere bedrijfsvoering te kunnen uitvoeren (ventilatie, voerverstrekking, e.d.)	2	Administratieve toetsing of een noodstroomvoorziening aanwezig is	Visuele controle of noodstroomvoorziening aanwezig en toetsing of deze functioneert.

Diergezondheidsmaatlat: Pluimveestallen – productie vleeskuikenouderdieren

De keuzemaatregelen met bijbehorende controlesystematiek worden hieronder één voor één beschreven. Per maatregel worden punten verkregen indien aan de gestelde eisen wordt voldaan.

Diergezondheidsmaatlat; keuzemaatregelen diergezondheid – productie vleeskuikenouderdieren

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
1	spoelplaats voor voertuigen	4	Er is een spoelplaats aanwezig op het vuile bedrijfsgedeelte voor transportwagens Eisen spoelplaats: - Vloeistofdichte plaats, spoelwaterafvoer naar afvoer via afschot (minimaal 1%) of zijkanalen 15 cm hoog - Watervoorziening aanwezig bij spoelplaats - Voorziening dat spoelwater en reinigingsmiddel niet in grond- en oppervlaktewater komen (aparte afvoer naar opslagput, mestkelder of riool (indien vergund)) - De afmeting van de spoelplaats is minimaal 12 bij 5 meter De openingen kunnen afgesloten worden. De spoelplaats kan verlicht worden met kunstlicht. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Controleer of de spoelplaats fysiek aanwezig is en bepaal aan de hand van metingen of de spoelplaats voldoet. Controleer op aanwezigheid van twee afsluitbare openingen en verlichting.
2	Vuile schone weg: onderdelen voor principe van vuile/ schone weg: a) belemmering om het erf op te rijden en een looplijnschets die voor alle bezoekers zichtbaar is opgehangen en de transportwegen zijn verhard. b) scheiding schone en vuile weg middels hygiënevoorzieningen op alle overgangen voor mens, dier en materiaal. Een looplijnschets (geen kruisen lijnen) is voor alle	2 5	a) Vaste belemmeringen voor voertuigen om direct op het erf te komen, zoals een slagboom of toegangshek dat gesloten kan worden. Een flexibele belemmering van bijvoorbeeld een ketting voldoet ook mits het mogelijk is de doorgang volledig af te sluiten. De transportwegen voor voer, dieren en mest zijn verhard met stenen, beton, asfalt of puin. b) strikte scheiding tussen de schone weg en vuile weg. De dieren bevinden zich op het schone gedeelte en is afgescheiden van het vuile gedeelte door een afscheiding (dichte afscheiding of natuurlijke barrière zoals een sloot of een dichte heg van minimaal 1 meter hoog). Het schone gedeelte is alleen bereikbaar via afsluitbare doorgangen. Mensen kunnen het schone gedeelte alleen op via een	Visuele controle of aan de normen wordt voldaan. Een looplijnschets kan bijvoorbeeld zijn gemaakt op een bouwtekening of een schematische plattegrond van het bedrijf.

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	bezoekers zichtbaar opgehangen. c) luchtinlaat niet direct aan de vuile weg Er zijn maximaal 10 punten te behalen. (zie voorbeeld in Bijlage 3)	3	hygiënesluis (omkleedruimte met watervoorziening). Er dient een schets te zijn met "looplijnen" voor personen, intern transport van dieren en dierlijke producten, voer en materialen waarin kruisingen tussen de looplijnen voorkomen worden. De looplijnen voor voeders, dieren, dierlijke producten, kadavers en bezoekers zijn weergegeven met verschillende kleuren. Het moet duidelijk zijn dat de looplijnen logisch zijn, mogelijkheden voor het verkorten van de looplijnen anders dan aangegeven op de tekening, door de aanwezigheid van deuren, worden niet goedgekeurd. c) luchtinlaat niet direct aan de vuile weg: - indien een stalmuur met ventilatieopeningen als scheiding fungeert tussen vuil en schoon, dienen de transportwegen minimaal 5 meter verwijderd te zijn van luchtinlaten van de stal en open voeropslag. - de scheiding tussen vuil en schoon ligt op minimaal 5 meter van de buitenmuren - bedrijf dat geen vuile-schone weg principe heeft doorgevoerd, kan hier punten halen als er geen transport plaatsvindt binnen een straal van 5 meter van de ventilatie-openingen.	
3a	Pluimvee: ongediertebestrijdingsplan (minimaal voor vliegen, ratten en muizen, evt. ook voor vogels en andere in het wild levende dieren)	2	Het bedrijf heeft een uitgebreid ongediertebestrijdingsplan dat mede is opgesteld door een extern deskundige (bijv. ongediertebestrijdingsdienst) en alle bij oplevering te controleren onderdelen zijn uitgevoerd en aanwezig. De ongediertebestrijder dient in het bezit te zijn van een vakbekwaamheidsdiploma ongedierte bestrijding afgegeven of verlengd door een door de Minister van I en M (voorheen VROM) geregistreerde instelling of geregistreerd bedrijf. De pluimveebedrijven dienen gebruik te maken van een IKB erkend pluimveeservicebedrijf met de activiteit ongedierte bestrijding. Een bedrijf met een Kenniscentrum Dierplagen (KAD) keurmerk verdient de aanbeveling.	Controleer of de te controleren onderdelen uitgevoerd en aanwezig zijn.
3b	Plaagdierbestrijding 1 punt bij	1	Administratieve controle	Controleer de gekozen maatregelen

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	behalen van minimaal 2 van onderstaande eisen - een gladde strip op alle stalwanden van minimaal 20 cm breed op een meter hoogte. Tevens moeten alle deuren en ramen volledig afsluitbaar zijn, maximale kierbreedte 0,50 cm bij deuren, ramen of openingen - Geen vaste obstakels in de gangen en looproutes van de stal (niet zijnde dierverblijven, opslagruimten en dergelijke) op minder dan 25 cm van de grond. - Alle voeropslagen zijn afsluitbaar (dus ook de eventueel aanwezige voerker).			rondom en in de stal.
4	Erfverharding (min. 2,0 m) aansluitend aan de stallen (rondom) Erfverharding (min. 2,0 m) aansluitend en tussen de stallen (rondom)	3 4	Minimaal 2,0 meter verharding aansluitend om alle te certificeren stallen. Verharding betekent: straatstenen, beton of asfalt, antiworteldoek met grind en zonder beplanting. Indien niet overal twee meter brede verharding aanwezig is of niet aansluitend aan de stal geplaatst is worden geen punten behaald. De 2 meter verharding rond de stal geldt vanaf het einde van de dakoverstek. Stallen met een open zijkant en een overdekte voergang aan de zijkanten voldoen niet.	Controleer de verharding rondom de stal en stel vast of de verharding ook tussen de stallen aanwezig is.
5	Hygiënesluis Varkens, leghennen en vleeskuikens Hygiënesluis op het bedrijf: hygiënesluis (bestaat uit drie gedeelten, is voorzien van verlichting, bezoekerslijst, laarzenborstel met watertoevoer en afvoerputje, wasbak en doorloopdouche met warm- en	9	Administratieve toetsing, maximaal 12 punten te behalen. Controleer eisen hygiënesluis: -bij hanteren vuile-schone weg principe, ligt hygiënesluis op de scheiding van vuil en schoon; -is voorzien van verlichting; -laarzenborstel in/bij hygiënesluis aangesloten op waterleiding en boven een afvoerputje -lichtgekleurde en goed reinigbare wanden en vloer; -glad afgewerkte wanden waar geen vocht in kan trekken (bijvoorbeeld betegeld of gecoat)	Controleer de hygiënesluis op de fysieke aanwezigheid op de benodigde onderdelen op de juiste plaats.

	<i>Criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	koudwaterkraan)* aanvullende punten bovenop bovenstaande hygiënesluis: - een wasbak voorzien van een knie-, elleboogbediening of een infraroodsensor - een UV kast *indien bij de omkleedruimtes een laarzenborstel aanwezig is deze niet een vereiste bij de hygiënesluis.	1 2	- sluis heeft minimaal drie gedeelten, allen gescheiden door muur met deur of smalle doorgang of een bank: 1) entree, zgn. "vuil" gedeelte met bezoekerslijst (incl. pen) en kapstokken/kluisjes voor kleding medewerkers en bezoekers; 2) middengedeelte met doucheruimte, betegeld of gecoat (effen wit of effen crèmekleurig) met een afvoerputje, douchekop en warm en koud water; 3) "schoon" gedeelte met kapstokken en bedrijfskleding en -schoeisel. - Vanuit de hygiënesluis geen directe toegang mogelijk naar dierenverblijven. Extra punten zijn te behalen voor: -wasbak met kraan voorzien van knie- of elleboogbediening of (infrarood)sensor. -een UV kast in het middengedeelte voor het ontsmetten van materialen.	
6	Omkleedruimte Alle sectoren Alleen voor bedrijven met minimaal één hygiënesluis en met meerdere stallen, of diercategorieën. (max. 6 punten) Per stal of per diercategorie (indien meerdere diercategorieën binnen één stal): - een laarzenborstel met watertoevoer en afvoerputje - een omkleedruimte (of hygiënesluis) met wastafel, laarzenborstel watertoevoer en afvoerputje en bedrijfskleding	2 6	Controleer op bedrijfsniveau of per stal en/of diercategorie: -laarzenborstel met watertoevoer en afvoerputje -aparte omkleedruimte bestaande uit twee delen (gescheiden door bijv. bankje) met minimaal verlichting, wasbak met warm en koud stromend water, laarzenborstel met watertoevoer en afvoerputje, kapstokken en bedrijfskleding en schoeisel.	Controleer fysiek op bedrijfsniveau of de aanwezigheid van de laarzenbostel of omkleedruimte per stal en de bijbehorende benodigdheden.
7	Mestafvoer: - Het ophaalpunt van de mestcontainers bevindt zich op de	2	Administratieve toetsing bij gebruik van mestcontainers of deze naar de vuile weg toe verplaatst kunnen worden of dat ze bereikbaar zijn	Visuele controle of aan de norm is voldaan wat betreft locatie mestafvoer. Indien sprake is van een mestaanzuigpunt is

	<i>Criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	vuile weg of de mestcontainers zijn zo gesitueerd dat de vrachtwagen voor het ophalen van de mestcontainers niet op de schone weg komt. Mestaanzuigpunt of spoelwaterafzuigpunt met bedrijfseigen aansluitkoppelingen: - op de vuile weg bij toepassing van een schone- en vuile weg principe - op rand van erf	2 1	vanaf de vuile weg. De vrachtwagens die de containers ophalen of afleveren mogen niet langs de stal komen. Administratieve toetsing bij gebruik van mestaanzuigpunten of spoelwaterafzuigpunt: er zijn bedrijfseigen aansluitkoppelingen en de locatie ligt: - bij het toepassen van een schone- en vuile weg principe op het vuile bedrijfsgebied. - in alle andere situaties aan de rand van het erf nabij de openbare weg waarbij de transportwagen direct naar het aansluitpunt kan rijden zonder langs de stal te rijden. Het aansluitpunt met de vrachtwagen is minimaal 5 meter verwijderd van de dichtstbijzijnde stal of voeropslag.	de aansluitkoppeling fysiek aanwezig.
8	Mest direct afvoeren van het bedrijf	1	De mest wordt direct afgevoerd van het bedrijf en er is geen eigen mestopslag op het bedrijf aanwezig. De mest wordt bijvoorbeeld direct naar een buurlocatie gebracht zonder dat er contact tussen de locaties bestaat. Bijvoorbeeld als een rail is met mestcontainers waarbij de mest naar de buurlocatie wordt getransporteerd en de containers reinigbaar zijn.	Controleer of een mestafvoersysteem aanwezig is waarbij geen sprake is van direct contact tussen de stal en de locatie buiten het bedrijf. Een transportband die rond gaat tussen stal en buurlocatie voldoet niet omdat hier sprake is van direct contact.
9	Krachtvoersilo's met bedrijfseigen aanvoerslang met koppelstuk: - op het schone bedrijfsgebied met een aansluitpunt op het vuile bedrijfsgebied - op het vuile bedrijfsgebied met automatische voertransport (door middel van bijvoorbeeld een voervijzel) naar het schone bedrijfsgebied..	2 2	Administratieve toetsing of de krachtvoersilo('s) met bedrijfseigen krachtvoersilokoppelingen/ of -aanvoerslangen zich bevinden op het schone bedrijfsgebied of op het vuile bedrijfsgebied. Indien de silo op het vuile bedrijfsgebied staat, kan dit met punten worden gewaardeerd indien er automatisch voertransport plaatsvindt naar het schone gebied in afgesloten systeem (bijv. voervijzel). Dit kan ook indien (tevens) handmatig wordt gevoerd met een voerwagen en de route tussen de silo en de stal aantoonbaar via de schone weg verloopt. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een toegankelijk 'voertappunt' op het schone bedrijfsgebied.	Visuele toetsing of aan de norm is voldaan.
10	De ingaande lucht wordt gefilterd met behulp van een absoluut filter.	6	De ingaande lucht wordt gefilterd met behulp van een absoluut filter. Een absoluutfilter filtert nagenoeg alle deeltjes uit de lucht inclusief ziektekiemen. Op	Controleer op de fysieke aanwezigheid van een filter.

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden.	
11	Kadaverkoeling op scheiding vuile en schone weg	2	De kadaverkoeling staat op de scheiding van de vuile en schone weg. De kadavers kunnen aan de schone kant ingereden worden en aan de vuile kant kan de ondernemer de kadaverkoeling openen om het naar de rand van het bedrijf te verplaatsen. De kadaverkoeling is aangesloten op elektriciteit. De kadaverkoeling staat op een vloeistof dichte vloer. Eventueel mag een bedrijf een soort kadaveroverslagplaats op de scheiding vuil-schoon hebben en de koeling op het vuile gedeelte. Bij het ontbreken van het schone-vuile weg principe worden geen punten behaald.	Visuele controle of aan de norm is voldaan. Tevens wordt temperatuur van de kadaverkoeling getoetst, deze is maximaal 10 graden Celsius (meter in koeling, anders met auditor deze zelf meten). Het vloeistofdicht zijn van de vloer wordt getest door het uitgieten van een emmer met water over de vloer waarbij het water niet mag weglopen via de vloer maar op de vloer blijft staan. Afvoer is afsluitbaar.
12	Het eierbewaarlokaal is vanaf de vuile weg bereikbaar.	3	Het eierbewaarlokaal heeft twee ingangen: één bereikbaar vanaf de schone weg en één bereikbaar vanaf de vuile weg. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Controleer fysiek of het eierbewaarlokaal bereikbaar is van de vuile weg en de schone weg.
13	Opvang zieke dieren: Apart stukje ziekenstal binnen het gedeelte waar niet zieke dieren worden gehuisvest. Dit gedeelte heeft voorzieningen om het gedeelte voor de zieke kippen af te sluiten voor andere kippen (bijvoorbeeld met gaas) en met voorzieningen voor water en voer. De afscheiding is aan de onderzijde voor 40,0 cm dicht. Er wordt niet door de ziekenboeg heen gelopen. Een apart gedeelte voor zieke dieren	2 3	Per dier is 750,0 cm ² beschikbaar in deze aparte ziekenstal. Voor 0,20% van de aanwezige dieren is er ruimte beschikbaar in deze aparte ziekenstal. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Er is een apart gedeelte voor zieke dieren waarin voer en water verstrekt wordt. Voor 0,20% van de aanwezige dieren is er per dier 750,0 cm ² beschikbaar aan ruimte. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Bepaal op basis van de vergunning wat het benodigde oppervlak zou moeten zijn en bepaal in de stal de beschikbare oppervlakte. Meet de afscheiding. Stel fysiek vast of de voorzieningen aanwezig zijn. Bepaal op basis van de vergunning wat het benodigde oppervlak zou moeten zijn en bepaal in de stal de beschikbare oppervlakte.
14	Een fysiek gescheiden en qua klimaat, mest en van andere dieren gescheiden losstaande hanenstal met een hygiënesluis waarin een wastafel met warm en koud stromend water,	4	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Controleer fysiek of de hanenstal gescheiden is van de andere dieren ook qua klimaat en mest. Controleer tevens fysiek op de aanwezigheid van de hygiënesluis met wastafel, kledinghaken en overstapbank.

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	kleding haken en een bankje. Hanenstal onder hetzelfde dak als de andere dieren maar wel met een hygiënesluis met een wastafel met warm en koud stromend water, kleding haken en een bankje.	3		
15	Voerweger per afdeling, of een automatisch voersysteem met gewichtsmeting en registratie van het uitgedoseerde voer per afdeling	3	Toets of een voerweger of automatisch voersysteem met gewichtsmeting en registratie van het uitgedoseerde voer per afdeling is gepland per stal.	Controleer of de apparatuur of installatie aanwezig is en functioneert. Controleer of de dagelijkse voergift wordt genoteerd.
16	Een automatisch spoelsysteem voor drinkwaterleidingen per stal Watervervuiling sensor (meetsysteem troebelheid water) Desinfectie installatie voor waterleidingen. Het desinfectiemiddel wordt geproduceerd met behulp water, zout en elektriciteit.	2 1 2	Een automatisch spoelsysteem aanwezig voor het regelmatig doorspoelen van drinkwaterleidingen met aan het eind van deze doorspoelleiding een kraan of sterk oplopende leiding. Dit systeem is aangesloten op één van de schakelklokken van de klimaat-computer. Op basis van ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden. Een sensorsysteem waarbij troebelheid van het water wordt gemeten wordt geïnstalleerd in de stal. Er zijn maximaal 4 punten te behalen op dit onderdeel	Controleer fysiek op de aanwezigheid van de doorspoelinstallatie en de benodigde eisen. Controleer fysiek op aanwezigheid watervervuilingssensor. Controleer fysiek op aanwezigheid desinfectie installatie.
17	Reinigingssysteem voor medicijndoseerinstallatie.	2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Tijdens de stalcontrole is het reinigingssysteem toonbaar aanwezig.	Controleer fysiek op de aanwezigheid van het reinigingssysteem voor de medicijndoseerinstallatie.
18	Drinkwaterregistratie per afdeling (direct afleesbaar of via managementsysteem)	1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden. Een watermeetsysteem betekent dat per afdeling bijgehouden kan worden hoeveel drinkwater door de dieren wordt gebruikt.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4) wordt fysiek gecontroleerd op de aanwezigheid van een watermeetsysteem. Tevens wordt gecontroleerd of deze goed afleesbaar is of aan het managementsysteem gekoppeld is (managementuitdraai inzien).
19	Een gescheiden hanenvoersysteem	4	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. In de stal is een extra aparte voerlijn aanwezig, waar alleen hanen kunnen vreten. De extra voerlijn is te herkennen aan de plaats (mag boven de beun of de	Bij extra voerlijn; fysieke controle op aanwezigheid van een extra voerlijn in de strooiselruimte of boven de beun naast voerlijnen boven het rooster. De onderkant van de opening zit op minimaal 50,0 cm van

	<i>Criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			strooiselruimte) en de hoogte (hennen kunnen er niet bij omdat ze kleiner zijn).	de vloer. Voor de hanen is minimaal 20 cm voerbaklengte aanwezig of maximaal 8 hanen per voerpan.
20	Voorkomen hittestress en koudestress door: a) Systeem met geconditioneerde luchtinlaat b) Combinatie vloerverwarming en vloerkoeling c) Koeling d.m.v. verneveling d) Extra ventilatoren geplaatst	10 4 4 2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. A) Geconditioneerde luchtinlaat: Door middel van opwarming of afkoeling wordt de lucht die de stal binnenkomt op een bepaalde temperatuur gebracht. De temperatuur is instelbaar. Afhankelijk van de buitentemperatuur wordt er meer of minder verwarmd of gekoeld. Als alleen de kelder als luchtinlaatbuffer aanwezig is, is dit onvoldoende. Voor geconditioneerde luchtinlaat moet de temperatuur en/of de luchtvochtigheid gericht gestuurd kunnen worden. Nevelkoeling valt niet onder het begrip geconditioneerde luchtinlaat. Ook warmtewisselaars niet. Met deze twee systemen is niet op temperatuur te sturen. Ze staan aan of uit. b) Combinatie van vloerverwarming en vloerkoeling: De vloerverwarming wordt gebruikt om de dieren goed op te vangen als ze in de stal komen. Koeling van de vloer gebeurt aan het eind van de ronde. Door broei ontstaat warmte in het strooisel. Dit wordt via de vloer afgevoerd. Hierdoor ontstaat minder hittestress. Een systeem met banden dient gericht tussen de banden te worden geventileerd. Om voor de extra punten voor vloerkoeling in aanmerking te komen moet de lucht die tussen de banden doorgaat vooraf gekoeld worden. In E 5.5 wordt van deze techniek gebruik gemaakt om de ammoniakemissie te reduceren (stallen met dit systeem krijgen dus hier automatisch punten!). c) Bij nevelkoeling is een leiding met sproeinozzels aangebracht buiten of binnen de stal. Door de nozzels wordt een fijne waternevel gemaakt. De druppels zijn zo klein dat ze snel verdampen. Door	Fysiek worden de eisen van de verschillende systemen gecontroleerd op aanwezigheid.

	<i>Criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			het verdampen onttrekken ze warmte aan de stallucht waardoor de lucht afkoelt. Het systeem wordt gebruikt om hittestress tegen te gaan. d) Extra ventilatoren worden ook geplaatst om hittestress tegen te gaan. Hiermee wordt extra luchtbeweging gecreëerd om te zorgen voor afkoeling. Dit zijn ventilatoren die boven op de normcapaciteit worden geplaatst.	
21	centrale hogedrukleiding (minimaal 30 bar)	1	In de afdelingen is een aansluitpunt van een hogedrukleiding. De hogedrukleiding heeft bij voorkeur een blauwe kleur voor herkenning. Punten worden behaald bij een aansluitpunt in iedere afdeling of maximaal 10 meter van de deur van iedere afdeling. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden.	Controleer fysiek de aanwezigheid van het aansluitpunt voor een hogedrukleiding in de helft van de afdelingen (minimaal 2 maximaal 4). Controleer de aanwezigheid van hoge druk met behulp van een drukmeter. De druk is minimaal 30 bar.
22	Wanden van de diervverblijven tot 0.60 meter hoog goed reinigbaar (gladoppervlakte materiaal zoals gecoate wanden en gecoate of glad gevulderde vloeren)	1	De wanden moeten glad zijn en niet poreus zodat het goed gereinigd wordt en geen vuil achter blijft. Dit kan bijvoorbeeld bereikt worden door coaten of vlienderen. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden.	Tijdens de stalcontrole is duidelijk zicht- en voelbaar dat de wanden van de diervverblijven gecoat zijn.
23	De maximale beunhoogte is 30 cm	2	Deze maximale beunhoogte noodzaakt om een verdiepte mestput aan te leggen. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Controleer de beunhoogte.
24	Ruim voldoende voerbaklengte voor vleeskuikenouderdieren	3	De voerbaklengte per dier is minimaal 155 mm bij rechte goten of 62,5 mm bij voerpannen. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Bepaal aan de hand van de vergunning de benodigde hoeveelheid voerbaklengte en meet deze in de stal.
25	Voersysteem per afdeling regelbaar	2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Zijn de voersystemen per afdeling regelbaar dan worden hier twee punten voor behaald. Een afdeling is een ruimte die minimaal door gaas afgescheiden is van andere afdelingen, zodat de kippen van verschillende afdelingen niet bij elkaar kunnen komen. Onder een stal wordt verstaan een ruimte die door dichte wanden afgescheiden wordt, zodat de kippen uit	Controleer of het voersysteem per afdeling regelbaar is.

	<i>Criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			verschillende stallen niet bij elkaar kunnen komen. Doorgaans zijn stallen klimaat gescheiden. (in welzijnsmaatlat)	
26	Voldoende voersnelheid	2	Binnen drie minuten moeten alle dieren de beschikking hebben over voer. De kippen kunnen niet bij het voer tijdens het transport van het voer door de stal of een voerpan. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Deze eis is in de stal controleerbaar via de snelheid van voerketting en via extra leidingen.
27	geautomatiseerd managementsysteem voor productiekenmerken met datageheugen	2	Administratieve toetsing of een geautomatiseerd managementsysteem voor productiekenmerken met datageheugen (voor minimaal één jaar of als de dieren langer dan een jaar gehouden worden van minimaal een hele ronde) aanwezig is. Het gaat om typen registraties als uitval, groei, registreren verplaatsingen e.d.	Controleren of het managementsysteem werkt en actuele gegevens beschikbaar zijn (uitdraai controleren).
28	geautomatiseerd management systeem voor individuele dieridentificatie en monitoring van de individuele diergezondheid	1 tot 3	Administratieve toetsing of en geautomatiseerd managementsysteem dat aan de norm voldoet aanwezig is. Het systeem dient een datageheugen te hebben (voor minimaal één jaar). Per geautomatiseerde meting wordt één punt toegekend, met een maximum van drie punten. Het gaat om typen metingen zo als activiteit meter, individuele voeropnameregistratie, individuele wateropnameregistratie, individuele gewichtsmeting.	Controleren of het managementsysteem werkt en actuele gegevens beschikbaar zijn (uitdraai controleren).

Energiemaatlat: Pluimveestallen – productie vleeskuikenouderdieren

De keuzemaatregelen met bijbehorende controlesystematiek worden hieronder één voor één beschreven. Per maatregel worden punten verkregen indien aan de gestelde eisen wordt voldaan.

Toelichting: Binnen de MDV is er soms verschil in differentiatie in punten naar diersoort en –categorie. Bij energie gaat het veelal om de volgende reden, er is gekeken naar het al of niet inzetten van verwarming voor hoge(re) ruimtetemperaturen. Als er normaal geen verwarming wordt toegepast, zijn geen punten toegekend.

Energie maatlat; keuzemaatregelen energie – productie vleeskuikenouderdieren

	<i> criterium energiemaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	Bouwkundig			
1	Gemiddelde isolatiewaarde: - 2,5<R<3,5 - 3,5<R<4,5 - R>4,5	1 2 3	Bij de vaststelling/berekening van de isolatiewaarde wordt uitgegaan van de richtlijnen van IPPC (met verwijzing naar Bouwbesluit). Hierbij moet de gemiddelde isolatie van een gebouw minimaal een R-waarde van 2,5 m² K/W hebben over het hele gebouw (vloer, muren en dak). Dit moet worden aangetoond door middel van berekeningen (NEN 1068 van oktober 2001). Als door het na-isoleren van een bestaand gebouw dezelfde R-waarde wordt behaald, wordt dit met hetzelfde aantal punten gewaardeerd. Bij een bedrijf met een kelder onder de vloer, mag de Rc waarde berekend worden op basis van isolatiewaarde van wanden en dak en mag de vloer buiten beschouwing worden gelaten. Een geïsoleerd plafond mag worden meegerekend mits het een geheel vormt met het dak. De tussenruimte mag niet dienen als een onderdeel van het klimaatbeheersingssysteem in de stal. Toelichting: Deze maatregel is bedoelt om de warmte in de dierverblijven te houden. Er is sprake van een geheel als de tussenruimte tussen de isolatielaag en de dakbedekking geen onderdeel uitmaakt van het ventilatiesysteem van de stal of afdeling. Bij een ventilatieplafond is de luchtstroming boven het plafond gelijk aan die in het dierverblijf (onder het plafond). Daardoor hoort deze qua stalklimaat bij het dierverblijf en wordt naar de isolatiewaarde van het dak daarboven gekeken. Bij een (centraal) afzuigkanaal is de luchtstroming in het afzuigkanaal anders dan in de dierverblijven. Door de luchtstroming koelt de lucht in het afzuigkanaal af en is de isolatie in het plafond (tussen afzuigkanaal en dierverblijf) voor de berekening bepalend om de warmte in de dierverblijven te houden. Een uitleg over de berekening van de Rc-waarde is te vinden op http://www.ekbouwadvies.nl/bouwbesluit/energiezuinigheid/rcwaarde.asp Volgens het Bouwbesluit moet elk van de genoemde onderdelen voldoen aan de Rc-	Nagaan of de aangegeven materialen in aangegeven diktes zijn toegepast door middel van gespecificeerde facturen.

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			waarde van 2,5. Voor het berekenen van de gemiddelde waarde moet je de Rc-waarde per onderdeel vermenigvuldigen met het oppervlak van het betreffende onderdeel. De waarden bij elkaar optellen en delen door het totaal aan oppervlak van de onderdelen samen.	
2	isoleren gekoelde eierbewaarplaats	3	Op de tekening is een aparte geïsoleerde ruimte aangegeven voor de bewaring van eieren. Alle muren hebben een isolatiewaarde van minimaal 2,5 m ² K/W. Dit kan worden aangetoond door middel van berekeningen (NEN 1068 van mei 1997). In de bewaarplaats is een mechanisch koelsysteem aanwezig.	Nagaan of er een aparte ruimte aanwezig is voor het bewaren eieren met daarin een koelinstallatie. Nagaan of de isolatie is uitgevoerd volgens de opgegeven dikten en materialen.
	Warm(te- terug)winning			
3	warmtewisselaar: - lucht/lucht	5	Aan de hand van de bouwtekening wordt gecontroleerd of een warmtewisselaar wordt toegepast waarmee binnenkomende lucht wordt opgewarmd door een uitgaande luchtstroom: koude- of warmteterugwinning in een luchtbehandelingskast. Een warmtewisselaar is voorzien van een warmte uitwisselingsmechanisme waarbij de ingaande en uitgaande lucht niet met elkaar in aanraking komt. Een warmtewisselaar moet minimaal 40% besparing geven op de verwarmingskosten. Dit aan te tonen door middel van een berekening door de leverancier. Deze maatregel is niet te combineren met maatregel 29 indien er gebruik wordt gemaakt van een emissiereducerend Ravstelsel met warmtewisselaar.	Controle op aanwezigheid van warmtewisselaar.
4	warmtewisselaar: - lucht/water	3	Aan de hand van de bouwtekening wordt gecontroleerd of er een warmtewisselaar wordt toegepast waarmee warmte uit de uitgaande ventilatielucht wordt afgegeven aan water in een gesloten circuit. Dit water wordt weer gebruikt om de binnenkomende lucht op te warmen of tijdelijk opgeslagen in een buffervat of in de grond of wordt gebruikt in een warmtepomp. Een warmtewisselaar moet minimaal 40% besparing geven op de verwarmingskosten. Dit aan te tonen door middel van een berekening door de leverancier. Deze maatregel is niet te combineren met maatregel 29 indien er gebruik wordt gemaakt van een emissiereducerend Ravstelsel met warmtewisselaar.	Controle op aanwezigheid van de wisselaar met bijbehorende leidingen en pompen.
5	warmtewisselaar:	1	Aan de hand van de bouwtekening wordt gecontroleerd of er een warmtewisselaar	Controle op

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	- water/water		wordt toegepast in het waswater van een luchtwasser. De warmte uit het water van de luchtwasser wordt of direct benut om de binnenkomende lucht op te warmen, of opgeslagen in een buffervat of in de grond of wordt gebruikt in een warmtepomp.	aanwezigheid van de wisselaar met bijbehorende leidingen en pompen.
6	warmtewisselaar: - lucht/grond (grondbuizen)	2	Aan de hand van de bouwtekening wordt gecontroleerd of er grondbuizen zijn aangebracht waarmee de binnenkomende lucht wordt opgewarmd of afgekoeld; het voorkoelen of voorverwarmen van buitenlucht voor het gebruik in gebouwen met behulp van ondergrondse buizen als warmtewisselaar. Het aantal buizen en de diameter is afgestemd op de maximale ventilatiebehoefte van de stal. Dit aan te tonen door middel van een berekening. Hierbij rekenen met een maximaal drukverschil over de buizen van 30 Pa. Omdat met dit systeem ook de binnenkomende lucht kan worden gekoeld zijn ook punten toegekend bij diergroepen waar normaal gesproken niet wordt verwarmd. Reden is dat door de koeling het gemiddelde ventilatieniveau lager zal zijn en daardoor het elektraverbruik afneemt. Deze maatregel is niet te combineren met maatregel 29 indien er gebruik wordt gemaakt van een emissiereducerend Ravstelsel met warmtewisselaar.	Controle op het aantal aanwezige buizen en de afmetingen er van.
7	warmte/koude-opslag in de grond via grondwarmte-wisselaar	4	Op basis van tekeningen en offertes is te controleren of een warmtewisselaar in de nabijheid van de stal wordt aangebracht: ondergrondse warmtewisselaar en pomp. De warmtewisselaar moet in het grondwater liggen.	Controle op aanwezigheid van pompen die zijn aangesloten op leidingen naar de grond
8	warmte/koude-opslag in de grond via aquifer	4	Op basis van tekeningen en offertes is te controleren of een aquifer met bijbehorende pompen wordt aangebracht: een gesloten systeem met grondwaterbronnen/putten, die voor onttrekking en injectie worden gebruikt en waarbij de jaarlijkse netto thermische balans van de bodem nagenoeg neutraal is.	Controle is mogelijk op de aanwezigheid van putten ten behoeve van een aquifer en de aanwezigheid van pompen.
9	gebruik warmte-overschot van naastliggende activiteit	5	In de plannen is opgenomen dat warmte wordt betrokken van een naastliggend bedrijf met een warmte-overschot uit alternatieve energiebronnen. De eigen warmteproducerende apparatuur heeft onvoldoende capaciteit voor de totale warmtebehoefte van het bedrijf. Dit wordt aangetoond door middel van berekeningen. Op tekeningen is aangegeven hoe de warmte wordt geleverd. Minimaal de helft van de warmtebehoefte van het bedrijf moet op deze manier zijn afgedekt.	Controle is mogelijk op capaciteit van warmteproducerende apparatuur en op aanwezigheid van leidingen van en naar een naastliggende

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			Er is een differentiatie in punten naar diergroep. Reden is het al of niet inzetten van verwarming voor hoge(re) ruimtetemperaturen. Als er normaal geen verwarming wordt toegepast, zijn geen punten toegekend.	bedrijf.
10	warmtepomp	1	Controle is mogelijk op basis van tekeningen en offertes. De elektrisch gedreven warmtepomp heeft een COP $\geq 3,6$ gemeten conform NEN-EN 14511. De warmte wordt gebruikt om binnenkomende lucht op te warmen of bij vloerverwarming. Omdat warmtepompen een hoger elektraverbruik geven, is het puntenaantal beperkt. Er is een differentiatie in punten naar diergroep. Reden is het al of niet inzetten van verwarming voor hoge(re) ruimtetemperaturen. Als er normaal geen verwarming wordt toegepast, zijn geen punten toegekend.	Controle op basis van aanwezigheid van installatie.
11	warmtedak	2	In de plannen zijn elementen opgenomen om water op te warmen op het dak van de stallen. De helft van het totale dakoppervlak is voorzien van deze techniek.	Controle op basis van aanwezigheid van de zonnecollectoren op het dak en aansluiting er van op het verwarmingssysteem in de stal en/of een grondwarmtewisselaar.
	Duurzame energiebronnen	Norm-verbruik: 4,3 kWh/dierplaats	De norm geldt in principe voor het gehele bedrijf of tenminste voor alle stallen van de betreffende sector. De norm wordt bepaald door de dierplaatsen te vermenigvuldigen met het normverbruik dat is gebaseerd op de actuele versie van KWIN wordt gehanteerd voor energiekosten (elektrisch). (zie hiernaast) <i>Het is ook mogelijk om punten voor duurzame energie te behalen voor het verbruik gerelateerd aan de te certificeren stal in plaats van aan het hele bedrijf. Dit kan alleen indien wordt aangetoond dat 1) (een deel van) de geproduceerde duurzame energie direct naar de betreffende stal gaat en 2) de capaciteit van de duurzame energievoorziening niet eerder in een MDV certificaat aan een andere stal van het bedrijf is toegerekend.</i>	
12	verwarmingsketel gestookt op afvalhout of verwarming van stallen met biogas uit eigen vergister	10	In de plannen en de offertes is sprake van een kachel die op afvalhout wordt gestookt. Deze kachel voorziet nagenoeg in de volledige warmtebehoefte van het bedrijf (>80%). Als brandstof wordt <u>alleen</u> materiaal toegepast dat anders als afval wordt gezien, zoals gesnipperd snoeihout of afvalhout van meubelindustrie e.d. Bij verwarming met biogas uit eigen vergister is een biogasinstallatie aanwezig en het geproduceerde biogas wordt rechtstreeks gebruikt om de stallen te verwarmen door middel van in de stal(len) aanwezige verwarmingsapparatuur. Het gas wordt niet eerst gebruikt in een WKK.	Controle is mogelijk op de aanwezigheid van een kachel en voorraadbunkers voor hout.
13	warmtekrachtinstallatie gestookt met biomassa	16	In de plannen en de offertes is sprake van een WKK op biomassa: het gelijktijdig opwekken van warmte en mechanische of elektrische energie door verbranding van	Controle is mogelijk op de aanwezigheid van een

	<i> criterium energiemaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			biomassa of uit biomassa verkregen gasvormige of vloeibare energiedragers, onder de voorwaarde dat het totaal energetisch warmterendement gemiddeld op jaarbasis ten minste 60% bedraagt. De geproduceerde hoeveelheid elektriciteit is voldoende voor de totale behoefte van het bedrijf (aantonen dmv berekening).	WKK-installatie met bijbehorende apparatuur, inclusief schakelkast voor levering aan het elektriciteitsnet.
14	warmtekrachtinstallatie met behulp van een zuigermotor	14	In de plannen en de offertes is sprake van een WKK met verbrandingsmotor: het gelijktijdig opwekken van warmte en kracht, onder de voorwaarde dat het totaal energetisch rendement gemiddeld op jaarbasis ten minste 70 % bedraagt. Omdat hier geen sprake is van de inzet van biomassa, worden hier minder punten toegekend dan bij de vorige techniek. Dit ondanks de de besparing op het verbruik van energie op het bedrijf vergelijkbaar zal zijn.	Controle is mogelijk op de aanwezigheid van een WKK-installatie met bijbehorende apparatuur, inclusief schakelkast voor levering aan het elektriciteitsnet.
15	Windenergie A. waarbij 10 – 25 % van het normverbruik wordt gedekt met windenergie, of B. waarbij >25 – 40 % van het normverbruik wordt gedekt met windenergie, of C. waarbij >40 – 75 % van het normverbruik wordt gedekt met windenergie, of D. waarbij >75 % van het normverbruik wordt gedekt met windenergie. - De windmolen moet fysiek op het terrein van het bedrijf zijn gesitueerd.	5 7 10 15	Bereken het normverbruik en beoordeel de energieproductie van de windmolen volgens offerte	Visuele controle op de aanwezigheid van een windmolen of windturbine en administratieve controle van de berekeningen van het nominale vermogen van de windmolen en het berekende normverbruik

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	- De windmolen moet in eigendom (juridische rechtspersoon) zijn van het bedrijf. Indien het bedrijf mede-eigenaar is dan wordt het percentage dekking berekend op basis van het gedeelte dat eigendom is van het bedrijf.			
16	Zonne-energie (de zonnepanelen kunnen op de stal, op een ander gebouw of op de grond geplaatst zijn A. waarbij 10 – 25 % van het normverbruik wordt gedekt met zonnepanelen, of B. waarbij >25 – 40 % van het normverbruik wordt gedekt met zonnepanelen, of C. waarbij >40 – 75 % van het normverbruik wordt gedekt met zonnepanelen, of D. waarbij >75 % van het normverbruik wordt gedekt met zonnepanelen	5 7 10 15	Bereken het normverbruik en beoordeel de energieproductie zonne-panelen volgens offerte	Visuele controle op de aanwezigheid van zonnepanelen en het geplaatste aantal; administratieve controle van de berekeningen van het vermogen van de zonnepanelen en het berekende normverbruik
17	Mestvergister Monovergister met minimaal 50% verbruik van mest van eigen bedrijf.		Bereken het normverbruik en beoordeel de energieproductie van de mestvergister volgens offerte	Visuele controle op de aanwezigheid van een mestvergister en administratieve controle van de berekeningen van

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	A. waarbij 10 – 25 % van het normverbruik wordt gedekt met mestvergisting, of B. waarbij >25 – 40 % van het normverbruik wordt gedekt met mestvergisting, of C. waarbij >40 – 75 % van het normverbruik wordt gedekt met mestvergisting, of D. waarbij >75 % van het normverbruik wordt gedekt met mestvergisting.	5 7 10 15		het nominale vermogen van de mestvergister en het berekende normverbruik
	Verwarming			
18	verwarmen ingaande lucht door middel van een water/lucht wisselaar	4	Er is water/lucht wisselaar opgenomen in de tekeningen en de offertes om de binnenkomende lucht te verwarmen. Verwarmen door middel van gebruik grondwater of water uit een grondwarmtewisselaar, eventueel in combinatie met een warmtepomp.	Controle op aanwezigheid van een watergevulde warmtewisselaar in de aanvoeropeningen van de lucht naar de stal/afdeling.
	Ventilatie			
19	automatisch gestuurde natuurlijke ventilatie	14	Op de tekeningen zijn geen ventilatoren aangegeven, maar een systeem voor natuurlijke ventilatie zoals een open nok. Deze wordt volledig automatisch gestuurd.	Controle is mogelijk op de afwezigheid van ventilatoren en de aanwezigheid van een gestuurd natuurlijk ventilatiesysteem. Visuele controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
20	meetwaaier en smoorunit	1	Op de tekeningen en in de offertes zijn meetwaaiers gekoppeld aan smoorunit opgenomen, waarmee de ventilatiehoeveelheid uit de stal/afdeling wordt geregeld. Dit systeem krijgt geen punten bij toepassing van centrale afzuiging, omdat het daar een basisonderdeel van de installatie is.	In de ventilatorkokers zijn naast een ventilator ook een meetwaaier en smoorunit aanwezig. Visuele controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
21	regeling ventilatoren voor klimaatbeheersing: - ventilatie per afdeling/stal - triacregeling frequentieregeling - centrale afzuiging triacregeling frequentieregeling	2 3	In de offertes is een (of meerdere) frequentieregelaar(s) opgenomen voor het regelen van de ventilatoren voor het afvoeren van de lucht uit de stal/afdelingen: het automatisch regelen van het toerental van ventilatoren in mechanische ventilatiesystemen. Alle afdelingen in een stal zijn voorzien/aangesloten op deze regeling. Bij ventilatie per afdeling/stal wordt uitgegaan van meerdere ventilatoren per stal (minimaal 1 per afdeling en mogelijk ook centraal). Dat veroorzaakt een hoger energieverbruik. Bij ventilatie via één centraal wordt uitgegaan van centrale afzuiging en geen aparte ventilatie bij de afdelingen. Hierdoor is het energieverbruik lager. Alle ventilatoren moeten worden aangestuurd door een (of meerdere) frequentieregelaar(s). Indien de afzuiging via de achterwand wordt geregeld waarbij niet apart per afdeling/ stal wordt geventileerd worden hier 3 punten behaald. Bij dit onderdeel zijn maximaal 3 punten te behalen.	In de stal is regelapparatuur voor de ventilatie aanwezig. Aan de hand van typevermelding is te zien of het gaat om triacregeling of frequentieregeling. Visuele controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
22	cascaderegeling ventilatoren	2	Uit de offertes wordt duidelijk dat de ventilatoren voor de ventilatie worden geregeld in stappen: het automatisch regelen van het ventilatiedebiet over meerdere ventilatoren in minimaal 5 stappen.	Visuele controle op aanwezigheid van ventilatoren. Regeling in stappen is te controleren d.m.v. instellen gewenste temperatuur. Controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
23	hybride ventilatie	2	In de offertes zijn kokers met ventilatoren opgenomen met daarbij een regeling van de ventilatoren dat deze pas worden ingeschakeld als de temperatuur hoger wordt dan een bepaalde waarde boven de gewenste staltemperatuur. De mogelijkheid van deze regeling is terug te vinden in de documentatie van de regelapparatuur. Bij hybrideventilatie wordt in principe geventileerd op basis van natuurlijke trek	Controle op type regeling en instelling regelapparatuur. Visuele controle op aanwezigheid in de helft

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			(natuurlijke ventilatie) en springt de ventilator in de koker pas bij als de natuurlijke trek onvoldoende is om de gewenste luchtverversing te realiseren.	van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
24	koelen ingaande lucht door middel van een water/lucht wisselaar	7	Er is water/lucht wisselaar opgenomen in de tekeningen en de offertes om de binnenkomende lucht te koelen. Koeling door middel van gebruik grondwater of water uit een grondwarmtewisselaar. Uit de offertes blijkt dat tot maximaal 50% van de normaal geadviseerde maximum ventilatiecapaciteit is geïnstalleerd.	Controle op aanwezigheid van een watergevulde warmtewisselaar in de aanvoeropeningen van de lucht naar de stal/afdeling.
	Verlichting			
25	daglicht: - verdeeld over de stal minimaal 3,0% van grondoppervlak via lichtdoorlatend oppervlak in muren of dak Zie bijlage 4 daglichttoetreding.	2	toets of aan norm wordt voldaan - administratieve controle op specificaties lichtopbrengst	controleer of realisatie conform plan is en meet eventueel lichtdoorlatende stukken wand of dak na in één afdeling.
26	Hoofdverlichting met gemiddeld 20 Lux op vloerniveau: - zuinige verlichting 50-80 Lumen/Watt of - zeer zuinige verlichting >80 Lumen/Watt Hoofdverlichting wordt bepaald aan de hand van het lichtplan en betreft de verlichting welke het belangrijkste bijdraagt aan het	2 5	administratieve controle	Controleer of realisatie hoofdverlichting conform lichtplan is en overeenkomt met specificaties Lumen/Watt in de facturen.

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	elektriciteitsverbruik (lampvermogen x branduren). Het lichtplan is berekend o.b.v. - de gerealiseerde verlichtingssterkte is op vloerniveau berekend, zonder reflecterende omgevingsfactoren en met een gelijkmatigheid van $\geq 0,4$. - Lumen/Watt verhouding o.b.v. de gehele verlichtingsinstallatie (lamp, armatuur en voorschakelapparaat) Deze onderdelen moeten in de berekening van de benodigde verlichting zijn meegenomen. Aan de opmaak van het verlichtingsplan stelt MDV geen eisen. - <i>Toelichting: In een verlichtingsplan berekend een leverancier hoeveel lampen op welke plekken in de stal moeten worden opgehangen. Aan de hand van de uitkomst stelt de leverancier de offerte op.</i>			
27	bewegingsmelders	1	In offertes is sprake van bewegingsmelders om in (buiten)ruimten waar niet regelmatig personen aanwezig zijn, de verlichting aan en uit te schakelen: het verminderen van het energiegebruik van verlichting in en om bedrijfsgebouwen door het toepassen van een regelinstallatie voor het schakelen door automatische aanwezigheidsdetectie of reagerend op veegpuls.	Controle op aanwezigheid van bewegingsmelders in niet dierruimten en om de stal waarbij de

	<i> criterium energiemaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
				<i>verlichting aangaat.</i>
28	Schemerschakelaars/ lichtcomputer	1	In offertes is sprake van lichtsensoren die de verlichting in dierruimten aan of uit schakelen op basis van de hoeveelheid daglicht in de diervverblijven. De lichtcomputer dient met sensoren de stalverlichting aan te schakelen (al dan niet geleidelijk) wanneer er onvoldoende daglicht de stal binnenkomt. Indien de sensoren aan de buitenzijde van de stal zijn geplaatst dienen deze aan beide zijden van de stal aanwezig te zijn en indien bij deel van de stal door omgevingsfactoren het daglicht gehinderd wordt om de stal binnen te komen (hoge bomen, ander gebouw, etc) dient een extra sensor te worden aangebracht voor de betreffende afdelingen.	Controle op aanwezigheid van lichtsensoren waarbij de verlichting aangaat als het lichtniveau in een afdeling/stal op basis van daglichttoetreding te laag wordt. Controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
	Emissiearme technieken			
29	Bonuspunten indien voor reductie van ammoniakemissie en van fijn stofemissie is gekozen voor een techniek die relatief energiezuinig is		Administratieve toetsing op energiewaardering van het gekozen systeem voor reductie van ammoniakemissie (zie ammoniakmaatlat) en op energiewaardering van het gekozen systeem voor reductie van fijn stof (zie maatlat fijn stof). De laagste puntenwaardering op energie van deze systemen is het aantal punten dat voor "emissie-arme technieken" op de energiematlat wordt behaald. Er kunnen maximaal 10 punten behaald worden voor deze maatregel.	Administratieve toetsing van puntenwaardering op basis van gerealiseerde techniek voor ammoniakemissie reductie en fijn stof reductie.

Fijn stofmaatlat pluimveestallen – Productie vleeskuikenouderdieren:

De maatlat fijn stof beschrijft de systemen die opgenomen zijn in de door het Ministerie van I&M vastgestelde lijst met emissiearme technieken voor fijn stof (PM10) en de daaraan gekoppelde emissiefactoren

(<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/luchtkwaliteit/meten-en-rekenen/invoergegevens-2010-luchtkwaliteit>). Daarnaast is een aantal perspectiefvolle systemen opgenomen die (nog) niet opgenomen zijn in bijlage 1 van de Rav, maar waarvan wel met een grote mate van zekerheid verwacht mag worden dat deze bijdragen aan een lagere fijn stof uitstoot. Deze perspectiefvolle systemen zijn binnen de maatlat fijn stof met punten gewaardeerd op basis van de te verwachten emissiereductie en de bijdrage aan de interne luchtkwaliteit en op basis van de (on)zekerheid over deze effecten.

Er worden punten toegekend op basis van 2 criteria:

- de mate waarin de maatregel bijdraagt aan verbetering van de luchtkwaliteit in de stal (max 50 punten)
- de mate waarin de maatregel bijdraagt aan vermindering van de emissie uit de stal (max 50 punten)

De eindwaardering voor een maatregel wordt vastgesteld als de som van de beide deelwaarderingen.

Combinaties van maatregelen zijn eveneens mogelijk. Bij het bepalen van de puntenwaardering wordt hierbij het hoogste puntenaantal van de individuele maatregelen aangehouden. Bij een combinatie van een stalmaatregel en een nageschakelde techniek wordt de puntenwaardering voor het geheel berekend door de bijdragen aan de emissiereductie met elkaar te verrekenen en in punten (0,5 punt per 1% reductie) om te zetten en hieraan de punten voor verbetering luchtkwaliteit in de stal toe te voegen.

Voorbeeld uit de legpluimveehouderij: volière met biologisch luchtwassysteem 60 % reductie:

volière: 11,5 punten x 2 = 23 % fijn stof emissiereductie

biologische wasser: 30 punten x 2 = 60 % fijn stof emissiereductie

De combinatie levert: $(1 - 0,23) \times (1 - 0,60) = 0,308$ (aandeel fijn stof dat resteert) → 69 % reductie = 34,5 punten (fijn stof emissiereductie)

Het totaal aantal punten dat deze combinatie op de maatlat fijn stof behaald wordt dan $34,5 + 11,5$ (voor luchtkwaliteit) = 46 punten

Voor stallen die niet op deze lijst staan en waarbij de ondernemer wel kan aantonen te voldoen aan een norm kan het behaalde aantal punten worden berekend. Het puntenaantal kan worden berekend door de geschatte emissiereductie (in % t.o.v. de referentie) te vermenigvuldigen met een factor 0,5. Als het systeem tevens bijdraagt aan een verbetering van de luchtkwaliteit in de stal kunnen hiervoor ook max 50 punten worden behaald, afhankelijk van de mate waarin het systeem bijdraagt aan de verbetering van de luchtkwaliteit. Hierbij wordt voor elke 1% verlaging van de fijn stof concentratie in de stal 0,5 punt toegekend.

Het aantal punten op de maatlat wordt naar het dichtstbijzijnde gehele getal afgerond.

De controle na oplevering van de stal van de maatlat fijn stof geschiedt enerzijds administratief op basis van de vergunningen. Visueel wordt gekeken of het type stal op de vergunning overeenkomt met de werkelijke situatie. In sommige gevallen dient voor de puntenberekening gecontroleerd te worden middels meting, specificatie en/of meetrapporten of (de onderdelen van) installaties aan de vereiste capaciteit voldoen.

PLUIMVEE - Productie vleeskuikenouderdieren

Stalsystemen van de Ravlijst met bijbehorende puntenaantallen voor ammoniak, energie en fijn stof zijn in een apart document (Bijlage Rav) opgenomen op de website onder de certificatieschema's.

Zie: <http://www.maatlatduurzameveehouderij.nl/59/m/certificerenalt/index.html>

Maatlat fijn stof; Perspectiefvolle systemen voor (groot)ouderdieren van vleeskuikens met bijbehorend MDV nummer en puntenaantal

	<i> criterium fijn stofmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	In de stal:			
1	Geautomatiseerd systeem voor afvoer van bovenmatig strooisel van de vloeren van de stal (bv afvoergaten in vloer) Optie 1: Strooiselafvoer van bovenliggende verdiepingen Optie 2: Strooiselafvoer dmv een goot in de vloer of een automatisch schuifstelsysteem.	10 20	Optie 1: Strooiselafvoer van bovenliggende afdeling door middel van schuin geplaatste buizen naar het rooster van de onderliggende afdeling. De buizen moeten glad zijn om ophopingen te voorkomen en hebben een doorsnede van ca. 160 mm. Per 25 tot 30 vierkante meter strooiseloppervlakte is een buis geplaatst. Deze optie is alleen mogelijk bij een stal met meerdere verdiepingen en kan niet op de begane grond worden toegepast. Optie 2: regelmatige afvoer van bovenmatig strooisel via een goot in de vloer of een automatisch schuifstelsysteem. Het strooisel wordt minimaal één maal per week automatisch, b.v. via een sleepketting, afgevoerd uit de goot of met het schuifstelsysteem naar de mestafvoerband. Puntenberekening: - wordt alleen de bovenste of alleen onderste verdieping voorzien van optie 1 dan wel 2 dan krijgt de stal een waardering van 10 punten - wordt zowel de bovenste als onderste verdieping voorzien van optie 2, danwel een combinatie van	Visuele controle of het systeem voldoet aan de beschrijving van het systeem en of het functioneert. De strooisellaag mag niet dikker worden dan 2 cm

	<i>Criterium fijn stofmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			optie 1 en 2, dan krijgt de stal een waardering van 20 punten - een stal met maar 1 werkniveau (dus een stal zonder verdieping) en voorzien van optie 2 krijgt eveneens 20 punten. Er kunnen maximaal 20 punten worden behaald.	
2	Geautomatiseerd aanbrengen oliefilm op het strooisel	40	In de stal is een mobiel automatisch systeem aanwezig dat een oliefilm kan aanbrengen op tenminste 80% van het vloeroppervlak. De dosering is minimaal 10 ml koolzaadolie per m ² stalvloeroppervlak per dag; minimaal 1x per dag de oliefilm aanbrengen.	Visuele controle of het systeem voldoet aan de norm en of het functioneert.
3	Intern luchtfilteringssysteem (doeken-/slagen-/zakkenfilter) met gemiddeld stalventilatie-debiet	30	De lucht wordt intern gerecirculeerd met een gemiddeld volume gelijk aan het gemiddeld ventilatie-debiet zoals beschreven in de handleiding van V-stacks vergunningen. Het systeem moet voorzien zijn van een datalogger die de werking van het systeem registreert. Het filter moet minimaal van klasse F6 zijn. Voor een goede werking is een automatische reiniging van het filter of een vast onderhoudscontract nodig. Het filtersysteem moet Eurovent gecertificeerd zijn of voorzien zijn van een vergelijkbaar certificaat. Het intern luchtfilteringssysteem kan bijvoorbeeld een luchtmengkast met filters zijn, waarbij de filters regelmatig en automatisch moeten worden gereinigd.	Visuele controle of het systeem voldoet aan de norm en of het functioneert.
4	Toepassing elektrostatisch of ionisatie filter met interne circulatie met gemiddeld	20	De stofreductie is gebaseerd op het laden van stofdeeltjes waarna deze deeltjes worden afgevangen door	Visuele controle of het systeem voldoet aan de norm en of het functioneert.

	<i> criterium fijn stofmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	stalventilatie-debiet		geaarde platen in het filter. De lucht wordt intern gerecirculeerd met een gemiddeld volume gelijk aan het gemiddeld ventilatie-debiet zoals beschreven in de Handleiding van V-stacks vergunningen. Het systeem moet voorzien zijn van een datalogger die de werking van het systeem registreert. Voor een goede werking is een automatische reiniging van het filter nodig en een vast onderhoudscontract. Het filtersysteem moet Eurovent gecertificeerd zijn of voorzien zijn van een vergelijkbaar certificaat.	
	<u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u>			
5	beschermingsmasker met aanvoer gezuiverde lucht	10	Het beschermingsmasker bevat een helm of masker dat tenminste de ogen, neus, mond en kin bedekt. Het systeem bestaat verder uit een elektrisch aangedreven aanblaasunit en een P3 fijn stoffilter. De aanblaasunit zorgt voor aanvoer van stofvrije lucht naar de neus en mond van de drager. Er is continu een lichte overdruk in het masker, zodat geen vuile lucht kan binnendringen in de helm/het masker.	Visuele controle of het systeem voldoet aan de norm en of het functioneert. Indien de veehouder alleen werkzaam is in de stallen, is 1 apparaat toereikend. Daarnaast is de veehouder al bij wet verplicht om zijn medewerkers van persoonlijke beschermingsmiddelen te voorzien.

Bedrijf & Omgevingsmaatlat varkensstallen – Productie vleeskuikenouderdieren:

Voor alle diercategorieën is het thema "Bedrijf & omgeving" een verplicht onderdeel. De maatregelen in de maatlat Bedrijf & omgeving zijn niet sectorspecifiek, maar generiek voor alle diercategorieën in MDV. SMK heeft ervoor gekozen om het thema Bedrijf & omgeving slechts éénmaal in dit document op te nemen. De maatlat Bedrijf & omgeving staan achterin dit document op pagina 113 t/m 125.

Brandveiligheidsmaatlat varkensstallen – Productie vleeskuikenouderdieren:

Voor alle diercategorieën is het thema "Brandveiligheid" een verplicht onderdeel. De maatregelen in de maatlat brandveiligheid zijn niet sectorspecifiek, maar generiek voor alle diercategorieën in MDV. SMK heeft ervoor gekozen om het thema slechts éénmaal in dit document op te nemen. De maatlat Brandveiligheid staat achterin dit document op pagina 126 t/m 131.

2.2.3 Pluimveestallen – vleeskuikens

Om in aanmerking te komen voor het MDV-certificaat, dient een bedrijf punten behalen op de ammoniakmaatlat, op de dierenwelzijnmaatlat, op de diergezondheidmaatlat, de energiematlat, de maatlat fijn stof en de maatlat bedrijf & omgeving. Voor alle maatlaten is een minimum aantal punten vastgesteld en voor de overige punten (de zogenaamde vrije ruimte) kan de ondernemer zelf kiezen op welke maatlat(ten) ze behaald worden. Het ambitieniveau wordt jaarlijks door het CvD vastgesteld. Het is alleen mogelijk om een certificaat B (zie hoofdstuk 1) te behalen voor de MDV pluimveestallen.

Niveau voor MDV – vleeskuikens

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge Aantal punten			Bedrijfsomvang > 350 nge en ≤ 700 nge Aantal punten			Bedrijfsomvang > 700 nge Aantal punten		
Minimum ammoniakmaatlat	18			18			18		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	19			22			24		
Minimum diergezondheidmaatlat	26			30			32		
Minimum energiematlat	15			15			15		
Minimum fijn stof maatlat	15			15			15		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidmaatlat	15			15			15		
Vrije ruimte zonder ammoniak en fijn stof	10			10			10		
Vrije ruimte overig	8			8			8		
Totaal	141	155	176	148	162	183	152	166	187

* Zie toelichting in de maatlat Bedrijf & Omgeving. Ambitievolverde: verbouw en aanbouw/ nieuwbouw/nieuwbouw op nieuwe locatie

De wijze van berekenen van de bedrijfsgrootte in nge is opgenomen in hoofdstuk 1.

Aanvullende toelichting bij de audits:

- Bij de controle van de stal voor het stalcertificaat dienen zowel de "Richtlijnen controle stalontwerp" op basis van documenten als de "Richtlijnen controle stal (aanvullend op controle stalontwerp)" te worden gevolgd. Er dient bij de audit voor het stalcertificaat dus opnieuw administratief op basis van de dan van toepassing zijnde documenten (incl. facturen) te worden gecontroleerd. Daarnaast vindt een visuele controle van de gerealiseerde maatregelen plaats waarbij soms ook metingen verricht moeten worden.
- Indien er voor maatregelen verschillende afmetingen voorkomen in de stal dan bepaalt de kleinste afmeting de score voor deze keuzemaatregel. Er wordt geen gemiddelde berekend bij eventueel verschillende situaties in een stal.

Ammoniakmaatlat: Pluimveestallen – vleeskuikens

De ammoniakmaatlat beschrijft een aantal systemen uit bijlage 1 van de Rav met de bijbehorende puntenscore. Er dienen minimaal 18 punten behaald te worden, dit is equivalent aan een ammoniakemissie van 0,037 kg NH₃ per dierplaats per jaar.

Voor stallen die niet op deze lijst staan en waarbij de ondernemer wel kan aantonen te voldoen aan de norm kan het behaalde aantal punten worden berekend. Een emissie van 0,045 kg per dierplaats per jaar levert 0 punten op en een emissie van 0,0 kg per dierplaats levert 100 punten op. De verhouding tussen de emissie en het aantal punten is lineair. Het aantal punten op de ammoniakmaatlat wordt naar dichtstbijzijnde gehele getal afgerond.

De controle na oplevering van de stal van de ammoniakmaatlat geschiedt administratief op basis van de vergunningen. Visueel wordt gekeken of het type stal op de vergunning overeenkomt met de werkelijke situatie. Bijvoorbeeld of de luchtwassers aanwezig zijn, er mestbanden aanwezig zijn of dat er sprake is van een nageschakelde techniek. Waar van toepassing voor de puntenberekening dient gecontroleerd te worden middels meting, specificatie en/of meetrapporten gecontroleerd of (de onderdelen van) installaties aan de vereiste capaciteit voldoen.

Proefstal

Een certificatie-instelling kan een vergunde proefstal certificeren mits:

- 1) voor de betreffende stal een beschikking is afgegeven door de minister van I en M (voorheen VROM) met een bijzondere emissiefactor (proefstal) en
- 2) de toegekende bijzondere emissiefactor van deze proefstal voldoende punten behaalt op de ammoniakmaatlat (zie bovenstaande berekenwijze) en
- 3) de proefstal als zodanig is opgenomen in de vergunning en
- 4) aan alle andere normen zoals beschreven in MDV is voldaan.

Stalsystemen van de Ravlijst met bijbehorende puntenaantallen voor ammoniak, energie en fijn stof zijn in een apart document (Bijlage Rav) opgenomen op de website onder de certificatieschema's.

Zie: <http://www.maatlatduurzameveehouderij.nl/59/m/certificerenalt/index.html>

Dierenwelzijnmaatlat: Pluimveestallen – vleeskuikens

De keuzemaatregelen met bijbehorende controlesystematiek worden hieronder één voor één beschreven. Per maatregel worden punten verkregen indien aan de gestelde eisen wordt voldaan.

Dierenwelzijnmaatlat; keuzemaatregelen dierenwelzijn – vleeskuikens

	<i> criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
1	18 kuikens /m2 17 kuikens /m2 16 kuikens /m2 15 kuikens /m2 14 kuikens /m2 13 kuikens /m2 12 kuikens /m2 11 kuikens /m2 10 kuikens /m2	1 2 3 4 5 6 7 8 9	Op basis van het aantal dieren in de vergunning en het beschikbare leefoppervlak voor de dieren in de stal wordt de beschikbare ruimte per dier berekend en wordt getoetst of er punten behaald worden. De beschikbare ruimte is het leefbaar oppervlak dat permanent voor de dieren beschikbaar is. Indien er meerdere afdelingen of stallen zijn met verschillende oppervlakten per dier, wordt het aantal punten gebaseerd op de stal of afdeling met het kleinste oppervlak per dier. Stallen die afzonderlijk worden aangemeld voor de regelingen, worden per stal beoordeeld.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) nagaan of aan de voorwaarden wordt voldaan wat betreft beschrijving van leefbaar oppervlak en het berekende aantal dieren per m ² . Er wordt één afdeling nagemeten, Welke dit is wordt bepaald aan de hand van de bouwtekeningen. Deze wordt bij afdelingen van gelijke omvang aselekt bepaald en bij afdelingen met verschillende maatvoering wordt de relatief kleinste afdeling bemeten. Het aantal vergunde en opgezette dieren wordt administratief bepaald.
2	<u>inrichting / verrijking ruimte:</u> Zitstokken of zitplateau aanwezig Voor 20% van de dieren, 15,0 cm per dier (lengterichting).	1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) wordt gecontroleerd of er zitstokken of plateaus aanwezig zijn. Om in aanmerking te komen voor punten dient er bij zitstokken minimaal 5 cm per dier beschikbaar te zijn (lengterichting). Hiertoe wordt de lengte van de stokken bemeten. De zitstokken moeten minimaal 30 cm uit elkaar worden geplaatst. Plateaus moeten minimaal 30 cm breed zijn en de minimale oppervlakte is 150 cm ² /dier. De plateaus moeten minimaal 30 cm uit elkaar worden geplaatst. Per plateau mag 30 cm breedte extra worden gerekend voor het berekenen van de oppervlakte. Voor het aantal dieren wordt uitgegaan van het aantal vergunde dieren. Er kan ook gekozen worden voor een combinatie van zitstokken en plateaus, zolang het totaal aantal zitplekken voldoet aan de eis. De plateaus en zitstokken mogen niet worden	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) wordt gecontroleerd of er zitstokken of plateaus aanwezig zijn. Om in aanmerking te komen voor punten dient er voor 20% van de dieren 15,0 cm per dier beschikbaar te zijn (lengterichting). Hiertoe wordt de lengte van de stokken of plateaus bemeten en wordt voor het aantal dieren uitgegaan van het aantal vergunde dieren.

	<i>Criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			meegerekend in het totale leefoppervlak.	
3	overdekte uitloop: min. 100 cm ² per dier, permanente beschikking	4	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er een overdekte uitloop aanwezig is. De overkapping van de buitenuitloop dient geen mest van overvliegende vogels door te laten en weer- en windbestendig te zijn. Dat wil zeggen: waterdicht zijn en niet kunnen scheuren bij harde wind. Dun plastic voldoet derhalve niet, goed bevestigde golfplaten of dik zeil dat niet scheurt bij harde wind voldoen wel. De buitenuitloop dient vanuit de stal vrij toegankelijk te zijn en mag afsluitbaar zijn. Bij een uitloop van minimaal 100 cm ² per dier van het worden 4 punten behaald.	Controleer fysiek of er een uitloop aanwezig is en of er een overkapping aanwezig is. Verifieer dat de overkapping van de uitloop voldoende stevig is en dat de uitloop vrij toegankelijk is vanuit de stal. Er wordt één uitloop nagemeten, welke dit is wordt bepaald aan de hand van de bouwtekeningen. Dit is bij uitlopen van gelijke omvang aselekt gekozen en bij uitlopen met verschillende maatvoering wordt de relatief kleinste uitloop bemeten.
4	buitenuitloop: – min. 1,0 m ² per dier, 1/3 beschutting egaal verdeeld, goede wering tegen roofvogels en roofdieren – wisselbeweiding – bodem manipuleerbaar voor het dier, bv. zand	6 2 2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er een buitenuitloop aanwezig is. De buitenuitloop moet aan de volgende eisen voldoen: 1/3 deel moet beschut zijn (egaal verdeeld over de uitloop), minimale oppervlakte van 1,0 m ² per dier en de dieren moeten beschermd zijn tegen roofdieren en -vogels door bijvoorbeeld de aanleg van een hek of schrikdraad. De uitloop dient voor de dieren vrij toegankelijk te zijn vanuit de stal. Bij het voldoen aan voorgaande aspecten worden 6 punten behaald. Bij wisselbeweiding kunnen er nog twee extra punten behaald worden. Een grotendeels manipuleerbare bodem scoort ook twee extra punten. In totaal kunnen er voor een complete buitenuitloop tien punten gescoord worden.	Controleer fysiek of er een uitloop aanwezig is, of er beschutting aanwezig is en dat de uitloop vrij toegankelijk is vanuit de stal. Er wordt één uitloop nagemeten, zowel voor aantal m ² per dier als voor relatief percentage beschut oppervlak. Welke uitloop dit is wordt bepaald aan de hand van de bouwtekeningen. Dit is bij uitlopen van gelijke omvang aselekt gekozen en bij uitlopen met verschillende maatvoering wordt de relatief kleinste uitloop bemeten. Wering voor roofdieren bestaat uit in ieder geval een hek en stroomdraad (wering vossen e.d.) en netten of draden boven de uitloop om te voorkomen dat roofvogels rechtstreeks de uitloop in kunnen vliegen. Het oppervlak met begroeiing wordt nagemeten en bepaald of dit punten behaald volgens de criteria. Een uitloop waarvan minimaal de helft van het oppervlak manipuleerbaar is, dat wil zeggen dat deze niet verhard is, ingestrooid mag wel, scoort twee punten extra. Voor puntentoekenning voor wisselbeweiding dienen er meerdere percelen vrij toegankelijk te zijn vanuit de stal waarbij ieder perceel aan de voorwaarden voldoet.

	<i>Criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
5	strooiseldroging	3	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Er wordt hier in de eerste instantie gedoeld op buizen die specifiek voor strooiseldroging worden aangelegd, deze kunnen onderdeel uitmaken van het ventilatiesysteem. Vloerverwarming onder de strooiselruimte voldoet ook. Voor een strooiseldrogingsysteem worden drie punten behaald. De vleeskuikensstal met mixluchtventilatie (E 5.6) voldoet ook aan deze maatregel en behaald 3 punten.	Controleer of er een strooiseldrogingsysteem aanwezig is en of deze functioneert.
6	Drinkwaterregistratie per afdeling (direct afleesbaar of via managementsysteem)	1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden. Een watermeetsysteem betekent dat per afdeling bijgehouden kan worden hoeveel drinkwater door de dieren wordt gebruikt.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4) wordt fysiek gecontroleerd op de aanwezigheid van een watermeetsysteem. Tevens wordt gecontroleerd of deze goed afleesbaar is of aan het managementsysteem gekoppeld is (managementuitdraai inzien).
7	stimulatie natuurlijk voeropnamegedrag (scharrelen): Mechanisch graan strooi systeem	3	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Dit kan zijn een spinfeeder of een ander systeem (buis met openingen) waarmee naast de dagelijks verstrekte hoeveelheid voer een hoeveelheid graan wordt gegeven.	Controleren in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) of er een spinfeeder of ander systeem aanwezig is naast de reguliere voerlijnen. Deze dient aangesloten te zijn op een aparte graansilo. Controleer of het apparaat functioneert.
8	Voerweger per afdeling, of een automatisch voersysteem met gewichtsmeting en registratie van het uitgedoseerde voer per afdeling	3	Toets of een voerweger of automatisch voersysteem met gewichtsmeting en registratie van het uitgedoseerde voer per afdeling is gepland per stal.	Controleer of de apparatuur of installatie aanwezig is en functioneert. Controleer of de dagelijkse voergift wordt genoteerd.
9	voorkomen hittestress en koudstress: – Systeem met geconditioneerde luchtinlaat – Combinatie vloerverwarming en	10 4	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Geconditioneerde luchtinlaat: Door middel van opwarming of afkoeling wordt de lucht die de stal binnenkomt op een bepaalde temperatuur gebracht. De temperatuur is instelbaar. Afhankelijk van de buitentemperatuur wordt er meer of minder verwarmd	Controleer of de installatie aanwezig is en aan de voorwaarden voldoet. Test of de installatie functioneert. Bij de combinatie van vloerverwarming en vloerkoeling geldt dat: - Een systeem met banden dient gericht tussen de banden te worden geventileerd. Om voor de extra

	<i>Criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	vloerkoeling - Koeling d.m.v. verneveling - Extra ventilatoren geplaatst (berekenen van de maximum ventilatiecapaciteit: Maximum kg/m2 (=42 kg/m2) x m2 beschikbaar staloppervlak x 3,6 kg/kg levend gewicht)	4 2	of gekoeld. Als alleen de kelder als luchtinlaatbuffer aanwezig is, is dit onvoldoende. Voor geconditioneerde luchtinlaat moet de temperatuur en/of de luchtvochtigheid gericht gestuurd kunnen worden. Nevelkoeling en warmtewisselaars vallen niet onder het begrip geconditioneerde luchtinlaat. Hiermee is niet op temperatuur te sturen. Ze staan aan of uit. Combinatie van vloerverwarming en vloerkoeling: De vloerverwarming wordt gebruikt om de dieren goed op te vangen als ze in de stal komen. Koeling van de vloer gebeurt aan het eind van de ronde. Door broei ontstaat warmte in het strooisel. Dit wordt via de vloer afgevoerd. Hierdoor ontstaat minder hittestress. Bij nevelkoeling is een leiding met sproeinozzels aangebracht buiten of binnen de stal. Door de nozzels wordt een fijne waternevel gemaakt. De druppels zijn zo klein dat ze snel verdampen. Door het verdampen onttrekken ze warmte aan de stallucht waardoor de lucht afkoelt. Het systeem wordt gebruikt om hittestress tegen te gaan. Extra ventilatoren worden ook geplaatst om hittestress tegen te gaan. Hiermee wordt extra luchtbeweging gecreëerd om te zorgen voor afkoeling.	punten voor vloerkoeling in aanmerking te komen moet de lucht die tussen de banden doorgaat vooraf gekoeld worden. - In E 5.5 wordt van deze techniek gebruik gemaakt om de ammoniakemissie te reduceren (stallen met dit systeem krijgen dus hier automatisch punten!) Extra ventilatie capaciteit dient door berekening te worden aangetoond. Ventilatoren die zorgen voor interne luchtcirculatie met relatief hoge lichtsnelheden bij de dieren komen ook in aanmerking. Deze zullen in perioden met lage buitentemperaturen mogelijk in een opslagruimte aanwezig zijn. Per stal minimaal 4 ventilatoren. Ook padcooling volstaat bij dit onderdeel (2 punten). Het installeren van nevelkoeling bij een systeem met geconditioneerde luchtinlaat zal niets toevoegen: de lucht wordt al gekoeld. Door deze koeling is het ook niet nodig extra ventilatoren te plaatsen. Combinatie van de eerste twee onderdelen is wel mogelijk. Nevelkoeling zou wel gecombineerd kunnen worden met de andere twee, die ook weer onderling in combinatie kunnen voorkomen. In de praktijk komt het er op neer dat er maximaal 14 punten worden gegeven.
10	luchtkwaliteit: stofreductiesysteem voor stofreductie in de stal	1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Voor een stofreductiesysteem worden één punt gescoord. Het gaat er hier om dat de luchtkwaliteit in de stal verbeterd wordt. Een voorbeeld is interne circulatie met filtering (bij luchtmengkasten).	Controleer of stofproductiesysteem aanwezig is en of deze functioneert.
11	Meetapparatuur voor kwaliteit binnenklimaat	4	Administratieve controle op aanwezigheid geautomatiseerd systeem om minimaal drie van de vier volgende klimaatkenmerken te meten:	Controle of geautomatiseerd meetsysteem aanwezig is, op een logische plaats is gesitueerd (resultaten dienen inzicht te geven van het klimaat op

	<i>Criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			binnentemperatuur, CO2-concentratie, ammoniakconcentratie en luchtvochtigheid. De apparatuur heeft een geheugen van minimaal drie maanden voor opslag meetgegevens.	dierniveau) en functioneert. Bekijk een uitdraai van de meetgegevens.
12	kunstlicht: – 'normale' kleur licht (geen rood, groen, blauw, natrium) – geen laagfrequent licht – afwisselende lichtintensiteit toegepast in de lichtperiode	2 1 1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden In totaal zijn er voor het type kunstlicht maximaal vier punten te behalen. Voor vanglampen worden geen punten behaald, puntenwaardering geschiedt voor het reguliere licht in de stal.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) controleren welke verlichting is aangebracht. Controle (eventueel aan de hand van verpakking of aankoopbonnen) of het hoogfrequent is (minimaal 100 Hz) en welke kleur het is. Indien dit op geen enkele wijze aangetoond kan worden kunnen geen punten behaald worden.
13	daglicht: – min. 3,0% van grondoppervlak, verdeeld over stal (gevel en/of dak) Zie bijlage 4 daglichttoetreding. aanvullende keuzes indien voldaan aan bovenstaande 3% daglicht eis: – regelbaar daglicht (stapsgewijs, minimaal 3 stappen, automatisch geregeld) – diffuus daglicht, geen direct zonlicht In totaal zijn er voor het onderdeel daglicht maximaal vier punten te behalen.	2 1 1	toets of aan norm wordt voldaan administratieve controle op specificaties lichtopbrengst Al het daglichttoetredend oppervlak is in minimaal 3 stappen automatisch regelbaar, met uitzondering van het daglichttoetredend oppervlak met functionele doeleinden zoals uitloop- en ventilatieopeningen. Onder diffuus licht wordt verstaan: egaal, gelijkmatig licht zonder harde schaduwen. Bij diffuus licht is het niet, of slechts moeilijk, te bepalen uit welke richting het licht komt. Dit kan bijvoorbeeld melkglas of matglas zijn.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 2) controleren of: - er minimaal 3,0% daglichttoetreding is ten opzichte van grondoppervlak. Dit wordt berekend aan de hand van de bouwtekening en in de afdeling nagemeten. Indien het niet mogelijk is fysiek bij de dakplaten te komen, wordt visueel beoordeeld of het oppervlak van de dakplaten in overeenstemming met de bouwtekeningen zijn geplaatst. - daglicht automatisch regelbaar is, middels computergestuurde jaloezieën. - er geen direct zonlicht in de stal komt waar de dieren zich bevinden -

	<i>Criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
14	Automatisch vangstelsysteem (van geaccrediteerde lijst)	2	Bij SMK kunnen beschrijvingen van automatische vangstelsystemen worden voorgelegd voor puntenwaardering. Deze beschrijvingen dienen gedetailleerd te zijn en middels gefundeerde onderbouwing dient het voordeel voor welzijn aangetoond te worden. Het College van Deskundigen zal beoordelen of het systeem in aanmerking komt en zal dit bij positief besluit publiceren op een lijst met vangstelsystemen voor vleeskuikens.	Fysieke controle of het vangstelsysteem voldoet aan de beschrijving op de lijst met geaccrediteerde vangstelsystemen.
15	alarmsysteem met doormelding voor stroomuitval	2	Administratieve toetsing of een alarmsysteem met doormelding aanwezig is. Onder doormelding wordt verstaan dat het alarm wordt doorgegeven naar een vaste telefoon, een mobiele telefoon of een semafoon (pieper).	Alarm in gang zetten en nagaan of dit volgens de beschrijving werkt.
16	Verhoogde leefvloer als ruimteverrijking: - bedekt met strooisel - van roostervloer	2 3	Administratieve toetsing of een verhoogde leefvloer in de stal komt. Alleen verhoogd leefniveau dat niet meetelt als extra beschikbaar leefoppervlak wordt gewaardeerd als verrijking van de leefomgeving. Het is niet mogelijk met een verhoogd plateau voor zowel extra leefoppervlak als voor verrijking punten te behalen.	Visuele controle of verhoogde leefvloer in de diervverblijven aanwezig is en aan de norm voldoet. Toets of deze ruimte niet is meegeteld bij het beschikbaar leefoppervlak.
17	Voorgaande schakel op dezelfde locatie Navolgende schakel is de slachterij en deze bevindt zich op dezelfde locatie	1 2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Voorgaande schakel: minimaal 75% van de vleeskuikens komt uit op het vleeskuikenbedrijf waar ze worden afgemest - de dieren worden binnen de betreffende schakel niet getransporteerd, met andere woorden: als dieren worden gelost vindt er geen transport meer plaats voordat de dieren naar de volgende schakel gaan. - de afstand van het laadpunt en het afleverpunt is maximaal 1,0 km. De navolgende schakel is de slachterij, minimaal 75% van de vleeskuikens worden op de slachterij op dezelfde locatie (maximaal transportafstand is 1 km)	Bij fysieke controle wordt beoordeeld of de voorgaande of navolgende schakel op dezelfde locatie aanwezig is en aan de voorwaarden voldoet. Hierbij dient tevens de vergunning getoetst te worden. Voor tussentijdse verplaatsingen binnen een schakel op één locatie worden geen punten behaald. <i>Let wel: een vleeskuikenbedrijf dat broedeieren aanvoert en uit laat komen in een uitbroed opfoksysteem en na enkele weken verplaatst naar een afmeststal krijgt volgens deze regels geen punt voor het hebben van de voorgaande schakel op dezelfde locatie. Als de vleeskuikens tot slacht in de stal verblijven waar ze zijn uitgebreed wordt wel een punt behaald.</i>

	<i> criterium dierenwelzijnmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			geslacht.	
18	noodstroomvoorziening met voldoende capaciteit om de reguliere bedrijfsvoering te kunnen uitvoeren (ventilatie, voerverstrekking, e.d.)	2	Administratieve toetsing of een noodstroomvoorziening aanwezig is	Visuele controle of noodstroomvoorziening aanwezig en toetsing of deze functioneert.

Diergezondheidsmaatlat: Pluimveestallen – vleeskuikens

De keuzemaatregelen met bijbehorende controlesystematiek worden hieronder één voor één beschreven. Per maatregel worden punten verkregen indien aan de gestelde eisen wordt voldaan.

Diergezondheidsmaatlat; keuzemaatregelen diergezondheid – vleeskuikens

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
1	spoelplaats voor voertuigen	4	Er is een spoelplaats aanwezig op het vuile bedrijfsgebouw voor transportwagens Eisen spoelplaats: - Vloeistofdichte plaats, spoelwaterafvoer naar afvoer via afschot (minimaal 1%) of zijkanten 15 cm hoog - Watervoorziening aanwezig bij spoelplaats - Voorziening dat spoelwater en reinigingsmiddel niet in grond- en oppervlaktewater komen (aparte afvoer naar opslagput, mestkelder of riool (indien vergund)) - De afmeting van de spoelplaats is minimaal 12 bij 5 meter De openingen kunnen afgesloten worden. De spoelplaats kan verlicht worden met kunstlicht. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Controleer of de spoelplaats fysiek aanwezig is en bepaal aan de hand van metingen of de spoelplaats voldoet. Controleer op aanwezigheid van twee afsluitbare openingen en verlichting.
2	Vuile schone weg: onderdelen voor principe van vuile/ schone weg: a) belemmering om het erf op te rijden en een looplijnschets die voor alle bezoekers zichtbaar is opgehangen en de transportwegen zijn verhard. b) scheiding schone en vuile weg middels hygiënevoorzieningen op alle overgangen voor mens, dier	2 5	a) Vaste belemmeringen voor voertuigen om direct op het erf te komen, zoals een slagboom of toegangshek dat gesloten kan worden. Een flexibele belemmering van bijvoorbeeld een ketting voldoet ook mits het mogelijk is de doorgang volledig af te sluiten. De transportwegen voor voer, dieren en mest zijn verhard met stenen, beton, asfalt of puin. b) strikte scheiding tussen de schone weg en vuile weg. De dieren bevinden zich op het schone gedeelte en is afgescheiden van het vuile gedeelte door een afscheiding (dichte afscheiding of natuurlijke barrière zoals een sloot of een dichte heg van minimaal 1 meter hoog). Het schone gedeelte is	Visuele controle of aan de normen wordt voldaan. Een looplijnschets kan bijvoorbeeld zijn gemaakt op een bouwtekening of een schematische plattegrond van het bedrijf.

	<i>Criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	en materiaal. Een looplijnschets (geen kruisen lijnen) is voor alle bezoekers zichtbaar opgehangen. c) luchtinlaat niet direct aan de vuile weg Er zijn maximaal 10 punten te behalen. (zie voorbeeld in Bijlage 3)	3	alleen bereikbaar via afsluitbare doorgangen. Mensen kunnen het schone gedeelte alleen op via een hygiënesluis (omkleedruimte met watervoorziening). Er dient een schets te zijn met "looplijnen" voor personen, intern transport van dieren en dierlijke producten, voer en materialen waarin kruisingen tussen de looplijnen voorkomen worden. De looplijnen voor voeders, dieren, dierlijke producten, kadavers en bezoekers zijn weergegeven met verschillende kleuren. Het moet duidelijk zijn dat de looplijnen logisch zijn, mogelijkheden voor het verkorten van de looplijnen anders dan aangegeven op de tekening, door de aanwezigheid van deuren, worden niet goedgekeurd. c) luchtinlaat niet direct aan de vuile weg: - indien een stalmuur met ventilatieopeningen als scheiding fungeert tussen vuil en schoon, dienen de transportwegen minimaal 5 meter verwijderd te zijn van luchtinlaten van de stal en open voeropslag. - de scheiding tussen vuil en schoon ligt op minimaal 5 meter van de buitenmuren - bedrijf dat geen vuile-schone weg principe heeft doorgevoerd, kan hier punten halen als er geen transport plaatsvindt binnen een straal van 5 meter van de ventilatie-openingen.	
3a	Pluimvee: ongediertebestrijdingsplan (minimaal voor vliegen, ratten en muizen, evt. ook voor vogels en andere in het wild levende dieren)	2	Het bedrijf heeft een uitgebreid ongediertebestrijdingsplan dat mede is opgesteld door een extern deskundige (bijv. ongediertebestrijdingsdienst) en alle bij oplevering te controleren onderdelen zijn uitgevoerd en aanwezig. De ongediertebestrijder dient in het bezit te zijn van een vakbekwaamheidsdiploma ongedierte bestrijding afgegeven of verlengd door een door de Minister van I en M (voorheen VROM) geregistreerde instelling of geregistreerd bedrijf. De pluimveebedrijven dienen	Controleer of de te controleren onderdelen uitgevoerd en aanwezig zijn.

	<i>Criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			gebruik te maken van een IKB erkend pluimveeservicebedrijf met de activiteit ongedierte bestrijding. Een bedrijf met een Kenniscentrum Dierplagen (KAD) keurmerk verdient de aanbeveling.	
3b	Plaagdierbestrijding 1 punt bij behalen van minimaal 2 van onderstaande eisen - een gladde strip op alle stalwanden van minimaal 20 cm breed op een meter hoogte. Tevens moeten alle deuren en ramen volledig afsluitbaar zijn, maximale kierbreedte 0,50 cm bij deuren, ramen of openingen - Geen vaste obstakels in de gangen en looproutes van de stal (niet zijnde diervverblijven, opslagruimten en dergelijke) op minder dan 25 cm van de grond. - Alle voeropslagen zijn afsluitbaar (dus ook de eventueel aanwezige voerkar).	1	Administratieve controle	Controleer de gekozen maatregelen rondom en in de stal.
4	Erfverharding (min. 2,0 m) aansluitend aan de stallen (rondom) Erfverharding (min. 2,0 m) aansluitend en tussen de stallen (rondom)	3 4	Minimaal 2,0 meter verharding aansluitend om alle te certificeren stallen. Verharding betekent: straatstenen, beton of asfalt, antiworteldoek met grind en zonder beplanting. Indien niet overal twee meter brede verharding aanwezig is of niet aansluitend aan de stal geplaatst is worden geen punten behaald. De 2 meter verharding rond de stal geldt vanaf het einde van de dakoverstek. Stallen met een open zijkant en een overdekte voergang aan de zijkanten voldoen niet.	Controleer de verharding rondom de stal en stel vast of de verharding ook tussen de stallen aanwezig is.
5	Hygiënesluis Varkens, leghennen en vleeskuikens		Administratieve toetsing, maximaal 12 punten te behalen. Controleer eisen hygiënesluis:	Controleer de hygiënesluis op de fysieke aanwezigheid op de benodigde onderdelen op de juiste plaats.

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	Hygiënesluis op het bedrijf: hygiënesluis (bestaat uit drie gedeelten, is voorzien van verlichting, bezoekerslijst, laarzenborstel met watertoevoer en afvoerputje, wasbak en doorloopdouche met warm- en koudwaterkraan)* aanvullende punten bovenop bovenstaande hygiënesluis: - een wasbak voorzien van een knie-, elleboogbediening of een infraroodsensor - een UV kast *indien bij de omkleedruimtes een laarzenborstel aanwezig is deze niet een vereiste bij de hygiënesluis.	9 1 2	-bij hanteren vuile-schone weg principe, ligt hygiënesluis op de scheiding van vuil en schoon; -is voorzien van verlichting; -laarzenborstel in/bij hygiënesluis aangesloten op waterleiding en boven een afvoerputje -lichtgekleurde en goed reinigbare wanden en vloer; -glad afgewerkte wanden waar geen vocht in kan trekken (bijvoorbeeld betegeld of gecoat) - sluis heeft minimaal drie gedeelten, allen gescheiden door muur met deur of smalle doorgang of een bank: 1) entree, zgn. "vuil" gedeelte met bezoekerslijst (incl. pen) en kapstokken/khuisjes voor kleding medewerkers en bezoekers; 2) middengedeelte met doucheruimte, betegeld of gecoat (effen wit of effen crèmekleurig) met een afvoerputje, douchekop en warm en koud water; 3) "schoon" gedeelte met kapstokken en bedrijfskleding en -schoeisel. - Vanuit de hygiënesluis geen directe toegang mogelijk naar dierenverblijven. Extra punten zijn te behalen voor: -wasbak met kraan voorzien van knie- of elleboogbediening of (infrarood)sensor. -een UV kast in het middengedeelte voor het ontsmetten van materialen.	
6	Omkleedruimte Alle sectoren Alleen voor bedrijven met minimaal één hygiënesluis en met meerdere stallen, of diercategorieën. (max. 6 punten) Per stal of per diercategorie (indien meerdere diercategorieën binnen één		Controleer op bedrijfsniveau of per stal en/of diercategorie: -laarzenborstel met watertoevoer en afvoerputje -aparte omkleedruimte bestaande uit twee delen (gescheiden door bijv. bankje) met minimaal verlichting, wasbak met warm en koud stromend water, laarzenborstel met watertoevoer en afvoerputje, kapstokken en bedrijfskleding en	Controleer fysiek op bedrijfsniveau of de aanwezigheid van de laarzenborstel of omkleedruimte per stal en de bijbehorende benodigdheden.

	<i>Criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	stal): - een laarzenborstel met watertoevoer en afvoerputje - een omkleedruimte (of hygiënesluis) met wastafel, laarzenborstel watertoevoer en afvoerputje en bedrijfskleding	2 6	schoeisel,	
7	Mestafvoer: - Het ophaalpunt van de mestcontainers bevindt zich op de vuile weg of de mestcontainers zijn zo gesitueerd dat de vrachtwagen voor het ophalen van de mestcontainers niet op de schone weg komt. Mestaanzuigpunt of spoelwaterafzuigpunt met bedrijfseigen aansluitkoppelingen: - op de vuile weg bij toepassing van een schone- en vuile weg principe - op rand van erf	2 2 1	Administratieve toetsing bij gebruik van mestcontainers of deze naar de vuile weg toe verplaatst kunnen worden of dat ze bereikbaar zijn vanaf de vuile weg. De vrachtwagens die de containers ophalen of afleveren mogen niet langs de stal komen. Administratieve toetsing bij gebruik van mestaanzuigpunten of spoelwaterafzuigpunt: er zijn bedrijfseigen aansluitkoppelingen en de locatie ligt: - bij het toepassen van een schone- en vuile weg principe op het vuile bedrijfsgebied. - in alle andere situaties aan de rand van het erf nabij de openbare weg waarbij de transportwagen direct naar het aansluitpunt kan rijden zonder langs de stal te rijden. Het aansluitpunt met de vrachtwagen is minimaal 5 meter verwijderd van de dichtstbijzijnde stal of voeropslag.	Visuele controle of aan de norm is voldaan wat betreft locatie mestafvoer. Indien sprake is van een mestaanzuigpunt is de aansluitkoppeling fysiek aanwezig.
8	Mest direct afvoeren van het bedrijf	1	De mest wordt direct afgevoerd van het bedrijf en er is geen eigen mestopslag op het bedrijf aanwezig. De mest wordt bijvoorbeeld direct naar een buurlocatie gebracht zonder dat er contact tussen de locaties bestaat. Bijvoorbeeld als een rail is met mestcontainers waarbij de mest naar de buurlocatie wordt getransporteerd en de containers reinigbaar zijn. Eenmalig mest afvoeren aan het eind van de ronde voldoet ook bij dit criterium.	Controleer of een mestafvoersysteem aanwezig is waarbij geen sprake is van direct contact tussen de stal en de locatie buiten het bedrijf. Een transportband die rond gaat tussen stal en buurlocatie voldoet niet omdat hier sprake is van direct contact.
9	Krachtvoersilo's met bedrijfseigen aanvoerslang met		Administratieve toetsing of de krachtvoersilo('s) met bedrijfseigen krachtvoersilokoppelingen/ of -	Visuele toetsing of aan de norm is voldaan.

	<i>Criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	koppelstuk: - op het schone bedrijfsgedeelte met een aansluitpunt op het vuile bedrijfsgedeelte - op het vuile bedrijfsgedeelte met automatische voertransport (door middel van bijvoorbeeld een voervijzel) naar het schone bedrijfsgedeelte..	2 2	aanvoerslangen zich bevinden op het schone bedrijfsgedeelte of op het vuile bedrijfsgedeelte. Indien de silo op het vuile bedrijfsgedeelte staat, kan dit met punten worden gewaardeerd indien er automatisch voertransport plaatsvindt naar het schone gedeelte in afgesloten systeem (bijv. voervijzel). Dit kan ook indien (tevens) handmatig wordt gevoerd met een voerwagen en de route tussen de silo en de stal aantoonbaar via de schone weg verloopt. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een toegankelijk 'voertappunt' op het schone bedrijfsgedeelte.	
10	De ingaande lucht wordt gefilterd met behulp van een absoluut filter.	6	De ingaande lucht wordt gefilterd met behulp van een absoluut filter. Een absoluutfilter filtert nagenoeg alle deeltjes uit de lucht inclusief ziektekiemen. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden.	Controleer op de fysieke aanwezigheid van een filter.
11	Kadaverkoeling op scheiding vuile en schone weg	2	De kadaverkoeling staat op de scheiding van de vuile en schone weg. De kadavers kunnen aan de schone kant ingereden worden en aan de vuile kant kan de ondernemer de kadaverkoeling openen om het naar de rand van het bedrijf te verplaatsen. De kadaverkoeling is aangesloten op elektriciteit. De kadaverkoeling staat op een vloeistof dichte vloer. Eventueel mag een bedrijf een soort kadaveroverslagplaats op de scheiding vuil-schoon hebben en de koeling op het vuile gedeelte. Bij het ontbreken van het schone-vuile weg principe worden geen punten behaald.	Visuele controle of aan de norm is voldaan. Tevens wordt temperatuur van de kadaverkoeling getoetst, deze is maximaal 10 graden Celsius (meter in koeling, anders met auditor deze zelf meten). Het vloeistofdicht zijn van de vloer wordt getest door het uitgieten van een emmer met water over de vloer waarbij het water niet mag weglopen via de vloer maar op de vloer blijft staan. Afvoer is afsluitbaar.
12	Opvang zieke dieren: Apart stukje ziekenstal binnen het gedeelte waar niet zieke dieren worden gehuisvest. Dit gedeelte heeft voorzieningen om het gedeelte voor de zieke kippen af te sluiten	2	Per dier is 750,0 cm ² beschikbaar in deze aparte ziekenstal. Voor 0,20% van de aanwezige dieren is er ruimte beschikbaar in deze aparte ziekenstal. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Bepaal op basis van de vergunning wat het benodigde oppervlak zou moeten zijn en bepaal in de stal de beschikbare oppervlakte. Meet de afscheiding. Stel fysiek vast of de voorzieningen aanwezig zijn.

	<i>Criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	voor andere kippen (bijvoorbeeld met gaas) en met voorzieningen voor water en voer. De afscheiding is aan de onderzijde voor 40,0 cm dicht. Er wordt niet door de ziekenboeg heen gelopen. Een apart gedeelte voor zieke dieren	3	Er is een apart gedeelte voor zieke dieren waarin voer en water verstrekt wordt. Voor 0,20% van de aanwezige dieren is er per dier 750,0 cm ² beschikbaar aan ruimte. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Bepaal op basis van de vergunning wat het benodigde oppervlak zou moeten zijn en bepaal in de stal de beschikbare oppervlakte.
13	Voerweger per afdeling, of een automatisch voersysteem met gewichtsmeting en registratie van het uitgedoseerde voer per afdeling	3	Toets of een voerweger of automatisch voersysteem met gewichtsmeting en registratie van het uitgedoseerde voer per afdeling is gepland per stal.	Controleer of de apparatuur of installatie aanwezig is en functioneert. Controleer of de dagelijkse voergift wordt genoteerd.
14	Een automatisch spoelsysteem voor drinkwaterleidingen per stal Watervervuiling sensor (meetsysteem troebelheid water) Desinfectie installatie voor waterleidingen. Het desinfectiemiddel wordt geproduceerd met behulp water, zout en elektriciteit.	2 1 2	Een automatisch spoelsysteem aanwezig voor het regelmatig doorspoelen van drinkwaterleidingen met aan het eind van deze doorspoelleiding een kraan of sterk oplopende leiding. Dit systeem is aangesloten op één van de schakelklokken van de klimaat-computer. Op basis van ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden. Een sensorsysteem waarbij troebelheid van het water wordt gemeten wordt geïnstalleerd in de stal. Er zijn maximaal 4 punten te behalen op dit onderdeel	Controleer fysiek op de aanwezigheid van de doorspoelinstallatie en de benodigde eisen. Controleer fysiek op aanwezigheid watervervuilingssensor. Controleer fysiek op aanwezigheid desinfectie installatie.
15	Reinigingssysteem voor medicijndoseerinstallatie.	2	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Tijdens de stalcontrole is het reinigingssysteem toonbaar aanwezig.	Controleer fysiek op de aanwezigheid van het reinigingssysteem voor de medicijndoseerinstallatie.
16	Drinkwaterregistratie per afdeling (direct afleesbaar of via managementsysteem)	1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden. Een watermeetsysteem betekent dat per afdeling bijgehouden kan worden hoeveel drinkwater door de dieren wordt gebruikt.	In de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4) wordt fysiek gecontroleerd op de aanwezigheid van een watermeetsysteem. Tevens wordt gecontroleerd of deze goed afleesbaar is of aan het managementsysteem gekoppeld is (managementuitdraai inzien).
17	Voorkomen hittestress en koudestress door:		Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden. a)	Fysiek worden de eisen van de verschillende systemen gecontroleerd op aanwezigheid.

	<i>Criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	a) Systeem met geconditioneerde luchtinlaat b) Combinatie vloerverwarming en vloerkoeling c) Koeling d.m.v. verneveling d) Extra ventilatoren geplaatst e) tunnelkoeling	10 4 4 2 2	Geconditioneerde luchtinlaat: Door middel van opwarming of afkoeling wordt de lucht die de stal binnenkomt op een bepaalde temperatuur gebracht. De temperatuur is instelbaar. Afhankelijk van de buitentemperatuur wordt er meer of minder verwarmd of gekoeld. Als alleen de kelder als luchtinlaatbuffer aanwezig is, is dit onvoldoende. Voor geconditioneerde luchtinlaat moet de temperatuur en/of de luchtvochtigheid gericht gestuurd kunnen worden. Nevelkoeling valt niet onder het begrip geconditioneerde luchtinlaat. Ook warmtewisselaars niet. Met deze twee systemen is niet op temperatuur te sturen. Ze staan aan of uit. b) Combinatie van vloerverwarming en vloerkoeling: De vloerverwarming wordt gebruikt om de dieren goed op te vangen als ze in de stal komen. Koeling van de vloer gebeurt aan het eind van de ronde. Door broei ontstaat warmte in het strooisel. Dit wordt via de vloer afgevoerd. Hierdoor ontstaat minder hittestress. Een systeem met banden dient gericht tussen de banden te worden geventileerd. Om voor de extra punten voor vloerkoeling in aanmerking te komen moet de lucht die tussen de banden doorgaat vooraf gekoeld worden. In E 5.5 wordt van deze techniek gebruik gemaakt om de ammoniakemissie te reduceren (stallen met dit systeem krijgen dus hier automatisch punten!). c) Bij nevelkoeling is een leiding met sproeinozzels aangebracht buiten of binnen de stal. Door de nozzels wordt een fijne waternevel gemaakt. De druppels zijn zo klein dat ze snel verdampen. Door het verdampen onttrekken ze warmte aan de stallucht waardoor de lucht afkoelt. Het systeem wordt gebruikt om hittestress tegen te	

	<i> criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			gaan. d) Extra ventilatoren worden ook geplaatst om hittestress tegen te gaan. Hiermee wordt extra luchtbeweging gecreëerd om te zorgen voor afkoeling. Dit zijn ventilatoren die boven op de normcapaciteit worden geplaatst. e) tunnelventilatie waarbij grote hoeveelheden lucht langs de dieren wordt verplaats zodat deze hun warmte beter kwijt kunnen.	
18	Gecoate en gladde vloer in de diervverblijven	1	Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden. Een gevulderde vloer voldoet niet, een gecoate vloer wel.	De vloer is in de diervverblijven zichtbaar gecoate tijdens de stalcontrole
19	Wanden van de diervverblijven tot 0.60 meter hoog goed reinigbaar (gladoppervlakte materiaal zoals gecoate wanden en gecoate of glad gevulderde vloeren)	1	De wanden moeten glad zijn en niet poreus zodat het goed gereinigt wordt en geen vuil achter blijft. Dit kan bijvoorbeeld bereikt worden door coaten of vulleren. Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of punten behaald worden.	Tijdens de stalcontrole is duidelijk zicht- en voelbaar dat de wanden van de diervverblijven gecoate zijn.
20	Extra voerbaklengte per dier	2	De voerbaklengte per dier is minimaal 50 mm bij rechte voergoten en 12,5 mm bij voerpannen (ronde voerbak). Op basis van de ingeleverde documenten wordt getoetst of er punten behaald worden.	Bepaal aan de hand van de vergunning de benodigde hoeveelheid voerbaklengte en meet deze in de stal.
21	geautomatiseerd managementsysteem voor productiekennmerken met datageheugen	2	Administratieve toetsing of een geautomatiseerd managementsysteem voor productiekennmerken met datageheugen (voor minimaal één jaar of als de dieren langer dan een jaar gehouden worden van minimaal een hele ronde) aanwezig is. Het gaat om typen registraties als uitval, groei, registreren verplaatsingen e.d.	Controleren of het managementsysteem werkt en actuele gegevens beschikbaar zijn (uitdraai controleren).
22	geautomatiseerd management systeem voor individuele dieridentificatie en monitoring van de individuele diergezondheid	1 tot 3	Administratieve toetsing of en geautomatiseerd managementsysteem dat aan de norm voldoet aanwezig is. Het systeem dient een datageheugen te hebben (voor minimaal één jaar). Per geautomatiseerde meting wordt één punt toegekend, met een maximum van drie punten. Het gaat om typen metingen zo als activiteit meter, individuele	Controleren of het managementsysteem werkt en actuele gegevens beschikbaar zijn (uitdraai controleren).

	<i>Criterium diergezondheidsmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			voeropnameregistratie, individuele wateropnameregistratie, individuele gewichtsmeting.	

Energiemaatlat: Pluimveestallen – vleeskuikens

De keuzemaatregelen met bijbehorende controlesystematiek worden hieronder één voor één beschreven. Per maatregel worden punten verkregen indien aan de gestelde eisen wordt voldaan.

Toelichting: Binnen de MDV is er soms verschil in differentiatie in punten naar diersoort en –categorie. Bij energie gaat het veelal om de volgende reden, er is gekeken naar het al of niet inzetten van verwarming voor hoge(re) ruimtetemperaturen. Als er normaal geen verwarming wordt toegepast, zijn geen punten toegekend.

Energie maatlat; keuzemaatregelen energie – vleeskuikens

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	Bouwkundig			
1	Gemiddelde isolatiewaarde: - $2,5 < R < 3,5$ - $3,5 < R < 4,5$ - $R > 4,5$	1 2 3	Bij de vaststelling/berekening van de isolatiewaarde wordt uitgegaan van de richtlijnen van IPPC (met verwijzing naar Bouwbesluit). Hierbij moet de gemiddelde isolatie van een gebouw minimaal een R-waarde van $2,5 \text{ m}^2 \text{ K/W}$ hebben over het hele gebouw (vloer, muren en dak). Dit moet worden aangetoond door middel van berekeningen (NEN 1068 van oktober 2001). Als door het na-isoleren van een bestaand gebouw dezelfde R-waarde wordt behaald, wordt dit met hetzelfde aantal punten gewaardeerd. Bij een bedrijf met een kelder onder de vloer, mag de Rc waarde berekend worden op basis van isolatiewaarde van wanden en dak en mag de vloer buiten beschouwing worden gelaten. Een geïsoleerd plafond mag worden meegerekend mits het een geheel vormt met het dak. De tussenruimte mag niet dienen als een onderdeel van het klimaatbeheersingssysteem in de stal. Toelichting: Deze maatregel is bedoelt om de warmte in de diervverblijven te houden. Er is sprake van een geheel als de tussenruimte tussen de isolatielaag en de dakbedekking geen onderdeel uitmaakt van het ventilatiesysteem van de stal of afdeling. Bij een ventilatieplafond is de luchtstroming boven het plafond gelijk aan die in het diervverblijf (onder het plafond). Daardoor hoort deze qua stalklimaat bij het diervverblijf en wordt naar de isolatiewaarde van het dak daarboven gekeken. Bij een (centraal) afzuigkanaal is de luchtstroming in het afzuigkanaal anders dan in de diervverblijven. Door de luchtstroming koelt de lucht in het afzuigkanaal af en is de isolatie in het plafond (tussen afzuigkanaal en diervverblijf) voor	Nagaan of de aangegeven materialen in aangegeven diktes zijn toegepast door middel van gespecificeerde facturen.

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			de berekening bepalend om de warmte in de dierverblijven te houden. Een uitleg over de berekening van de Rc-waarde is te vinden op http://www.ekbouwadvies.nl/bouwbesluit/energiezuinigheid/rcwaarde.asp Volgens het Bouwbesluit moet elk van de genoemde onderdelen voldoen aan de Rc-waarde van 2,5. Voor het berekenen van de gemiddelde waarde moet je de Rc-waarde per onderdeel vermenigvuldigen met het oppervlak van het betreffende onderdeel. De waarden bij elkaar optellen en delen door het totaal aan oppervlak van de onderdelen samen.	
	Warm(te- terug)winning			
2	warmtewisselaar: - lucht/lucht	13	Aan de hand van de bouwtekening wordt gecontroleerd of een warmtewisselaar wordt toegepast waarmee binnenkomende lucht wordt opgewarmd door een uitgaande luchtstroom: koude- of warmteterugwinning of warmtewisselaar voor koude- of warmteterugwinning in een luchtbehandelingskast. Een warmtewisselaar is voorzien van een warmte uitwisselingsmechanisme waarbij de ingaande en uitgaande lucht niet met elkaar in aanraking komt. Een warmtewisselaar moet minimaal 40% besparing geven op de verwarmingskosten. Dit aan te tonen door middel van een berekening door de leverancier. Deze maatregel is niet te combineren met maatregel 32 indien er gebruik wordt gemaakt van een emissiereducerend Ravstelsel met warmtewisselaar.	Controle op aanwezigheid van warmtewisselaar.
3	warmtewisselaar: - lucht/water	8	Aan de hand van de bouwtekening wordt gecontroleerd of er een warmtewisselaar wordt toegepast waarmee warmte uit de uitgaande ventilatielucht wordt afgegeven aan water in een gesloten circuit. Dit water wordt weer gebruikt om de binnenkomende lucht op te warmen of tijdelijk opgeslagen in een buffervat of in de grond of wordt gebruikt in een warmtepomp. Een warmtewisselaar moet minimaal 40% besparing geven op de verwarmingskosten. Dit aan te tonen door middel van een berekening door de leverancier. Deze maatregel is niet te combineren met maatregel 32 indien er gebruik wordt gemaakt van een emissiereducerend Ravstelsel met warmtewisselaar.	Controle op aanwezigheid van de wisselaar met bijbehorende leidingen en pompen.
4	warmtewisselaar:		Aan de hand van de bouwtekening wordt gecontroleerd of er een	Controle op aanwezigheid van de

	<i> criterium energiemaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	- water/water	2	warmtewisselaar wordt toegepast in het waswater van een luchtwasser. De warmte uit het water van de luchtwasser wordt of direct benut om de binnenkomende lucht op te warmen, of opgeslagen in een buffervat of in de grond of wordt gebruikt in een warmtepomp. Deze maatregel is niet te combineren met maatregel 32 indien er gebruik wordt gemaakt van een emissiereducerend Ravstelsel met warmtewisselaar.	wisselaar met bijbehorende leidingen en pompen.
5	warmtewisselaar: - lucht/grond (grondbuizen)	4	Aan de hand van de bouwtekening wordt gecontroleerd of er grondbuizen zijn aangebracht waarmee de binnenkomende lucht wordt opgewarmd of afgekoeld: het verkoelen of voorverwarmen van buitenlucht voor het gebruik in gebouwen met behulp van ondergrondse buizen als warmtewisselaar. Het aantal buizen en de diameter is afgestemd op de maximale ventilatiebehoefte van de stal. Dit aan te tonen door middel van een berekening. Hierbij rekenen met een maximaal drukverschil over de buizen van 30 Pa. Omdat met dit stelsel ook de binnenkomende lucht kan worden gekoeld zijn ook punten toegekend bij diergroepen waar normaal gesproken niet wordt verwarmd. Reden is dat door de koeling het gemiddelde ventilatieniveau lager zal zijn en daardoor het elektraverbruik afneemt. Deze maatregel is niet te combineren met maatregel 32 indien er gebruik wordt gemaakt van een emissiereducerend Ravstelsel met warmtewisselaar.	Controle op het aantal aanwezige buizen en de afmetingen er van.
6	warmte/koude-opslag in de grond via grondwarmte-wisselaar	10	Op basis van tekeningen en offertes is te controleren of een warmtewisselaar in de nabijheid van de stal wordt aangebracht: ondergrondse warmtewisselaar en pomp. De warmtewisselaar moet in het grondwater liggen.	Controle op aanwezigheid van pompen die zijn aangesloten op leidingen naar de grond
7	warmte/koude-opslag in de grond via aquifer	10	Op basis van tekeningen en offertes is te controleren of een aquifer met bijbehorende pompen wordt aangebracht: een gesloten stelsel met grondwaterbronnen/putten, die voor onttrekking en injectie worden gebruikt en waarbij de jaarlijkse netto thermische balans van de bodem nagenoeg neutraal is.	Controle is mogelijk op de aanwezigheid van putten ten behoeve van een aquifer en de aanwezigheid van pompen.
8	gebruik warmte-overschot van naastliggende activiteit	13	In de plannen is opgenomen dat warmte wordt betrokken van een naastliggend bedrijf met een warmte-overschot uit alternatieve energiebronnen. De eigen warmteproducerende apparatuur heeft onvoldoende capaciteit voor de totale warmtebehoefte van het bedrijf. Dit	Controle is mogelijk op capaciteit van warmteproducerende apparatuur en op aanwezigheid van leidingen van en naar een

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			wordt aangetoond door middel van berekeningen. Op tekeningen is aangegeven hoe de warmte wordt geleverd. Minimaal de helft van de warmtebehoefte van het bedrijf moet op deze manier zijn afgedekt.	naastliggende bedrijf.
9	warmtepomp	5	Controle is mogelijk op basis van tekeningen en offertes. De elektrisch gedreven warmtepomp heeft een COP $\geq 3,6$ gemeten conform NEN-EN 14511. De warmte wordt gebruikt om binnenkomende lucht op te warmen of bij vloerverwarming. Omdat warmtepompen een hoger elektraverbruik geven, is het puntenaantal beperkt.	Controle op basis van aanwezigheid van installatie.
10	warmtedak	6	In de plannen zijn elementen opgenomen om water op te warmen op het dak van de stallen. De helft van het totale dakoppervlak is voorzien van deze techniek.	Controle op basis van aanwezigheid van de zonnecollectoren op het dak en aansluiting er van op het verwarmingssysteem in de stal en/of een grondwarmtewisselaar.
11	intern circuleren	2	In de offertes en op de tekening zijn systemen opgenomen die actief de lucht in de stal mengen om warme lucht uit de nok naar beneden te brengen. Bijv. waaiers, verticaal hangende ventilatie kokers, e.d.	Controle op aanwezigheid van systeem in de stal.
	Duurzame energiebronnen	Norm-verbruik: 1,2 kWh/dierplaats	De norm geldt in principe voor het gehele bedrijf of tenminste voor alle stallen van de betreffende sector. De norm wordt bepaald door de dierplaatsen te vermenigvuldigen met het normverbruik dat is gebaseerd op de actuele versie van KWIN wordt gehanteerd voor energiekosten (elektrisch). (zie hiernaast) <i>Het is ook mogelijk om punten voor duurzame energie te behalen voor het verbruik gerelateerd aan de te certificeren stal in plaats van aan het hele bedrijf. Dit kan alleen indien wordt aangetoond dat 1) (een deel van) de geproduceerde duurzame energie direct naar de betreffende stal gaat en 2) de capaciteit van de duurzame energievoorziening niet eerder in een MDV certificaat aan een andere stal van het bedrijf is toegerekend.</i>	
12	verwarmingsketel gestookt op afvalhout of verwarming van stallen met biogas uit eigen vergister	16	In de plannen en de offertes is sprake van een kachel die op afvalhout wordt gestookt. Deze kachel voorziet nagenoeg in de volledige warmtebehoefte van het bedrijf (>80%). Als brandstof wordt <u>alleen</u> materiaal toegepast dat anders als afval wordt gezien, zoals gesnipperd snoeihout of afvalhout van meubelindustrie e.d. Bij verwarming met biogas uit eigen vergister is een biogasinstallatie aanwezig en het geproduceerde biogas wordt rechtstreeks gebruikt om de stallen te verwarmen door middel van in de stal(len) aanwezige	Controle is mogelijk op de aanwezigheid van een kachel en voorraadbunkers voor hout.

	<i> criterium energiemaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			verwarmingsapparatuur. Het gas wordt niet eerst gebruikt in een WKK.	
13	warmtekrachtinstallatie gestookt met biomassa	16	In de plannen en de offertes is sprake van een WKK op biomassa: het gelijktijdig opwekken van warmte en mechanische of elektrische energie door verbranding van biomassa of uit biomassa verkregen gasvormige of vloeibare energiedragers, onder de voorwaarde dat het totaal energetisch warmterendement gemiddeld op jaarbasis ten minste 60% bedraagt. De geproduceerde hoeveelheid elektriciteit is voldoende voor de totale behoefte van het bedrijf (aantonen dmv berekening).	Controle is mogelijk op de aanwezigheid van een WKK-installatie met bijbehorende apparatuur, inclusief schakelkast voor levering aan het elektriciteitsnet.
14	warmtekrachtinstallatie met behulp van een zuigermotor	14	In de plannen en de offertes is sprake van een WKK met verbrandingsmotor: het gelijktijdig opwekken van warmte en kracht, onder de voorwaarde dat het totaal energetisch rendement gemiddeld op jaarbasis ten minste 70% bedraagt. Omdat hier geen sprake is van de inzet van biomassa, worden hier minder punten toegekend dan bij de vorige techniek. Dit ondanks de besparing op het verbruik van energie op het bedrijf vergelijkbaar zal zijn.	Controle is mogelijk op de aanwezigheid van een WKK-installatie met bijbehorende apparatuur, inclusief schakelkast voor levering aan het elektriciteitsnet.
15	Windenergie A. waarbij 10 – 25 % van het normverbruik wordt gedekt met windenergie, of B. waarbij >25 – 40 % van het normverbruik wordt gedekt met windenergie, of C. waarbij >40 – 75 % van het normverbruik wordt gedekt met windenergie, of D. waarbij >75 % van het normverbruik wordt gedekt met windenergie.	5 7 10 15	Bereken het normverbruik en beoordeel de energieproductie van de windmolen volgens offerte	Visuele controle op de aanwezigheid van een windmolen of windturbine en administratieve controle van de berekeningen van het nominale vermogen van de windmolen en het berekende normverbruik

	<i> criterium energiemaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i> Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	- De windmolen moet fysiek op het terrein van het bedrijf zijn gesitueerd. - De windmolen moet in eigendom (juridische rechtspersoon) zijn van het bedrijf. Indien het bedrijf mede-eigenaar is dan wordt het percentage dekking berekend op basis van het gedeelte dat eigendom is van het bedrijf.			
16	Zonne-energie (de zonnepanelen kunnen op de stal, op een ander gebouw of op de grond geplaatst zijn A. waarbij 10 – 25 % van het normverbruik wordt gedekt met zonnepanelen, of B. waarbij >25 – 40 % van het normverbruik wordt gedekt met zonnepanelen, of C. waarbij >40 – 75 % van het normverbruik wordt gedekt met zonnepanelen, of D. waarbij >75 % van het normverbruik wordt gedekt met	5 7 10 15	Bereken het normverbruik en beoordeel de energieproductie zonnepanelen volgens offerte	Visuele controle op de aanwezigheid van zonnepanelen en het geplaatste aantal; administratieve controle van de berekeningen van het vermogen van de zonnepanelen en het berekende normverbruik

	<i> criterium energiemaatlat</i>	<i> Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	zonnepanelen			
17	Mestvergister Monovergister met minimaal 50% verbruik van mest van eigen bedrijf. A. waarbij 10 – 25 % van het normverbruik wordt gedekt met mestvergisting, of B. waarbij >25 – 40 % van het normverbruik wordt gedekt met mestvergisting, of C. waarbij >40 – 75 % van het normverbruik wordt gedekt met mestvergisting, of D. waarbij >75 % van het normverbruik wordt gedekt met mestvergisting.	5 7 10 15	Bereken het normverbruik en beoordeel de energieproductie van de mestvergister volgens offerte	Visuele controle op de aanwezigheid van een mestvergisting en administratieve controle van de berekeningen van het nominale vermogen van de mestvergister en het berekende normverbruik
	Verwarming			
18	HR-ketels aangesloten op een systeem dat alleen een lage temperatuur vraagt, zoals vloerverwarming	6	In de offertes is het type ketel aangegeven met daarbij of dit een HR ketel is. Uit de plannen blijkt dat geen ruimteverwarming wordt gebruikt met een watertemperatuur hoger dan 50° C in de dierafdelingen. Dit is ook aan te tonen door middel van berekeningen. Alleen in combinatie met systemen waar de CV-warmte via geleiding wordt overgedragen (bv vloerverwarming of muur/wandverwarming) kan een laaggestookt circuit worden beloond. Een deltabuis voldoet hier niet aan.	Controle is mogelijk op het typeplaatje van de verwarmingsketel en afwezigheid van verwarmingselementen die een hoge watertemperatuur vragen.
19	Plaatselijke verwarming d.m.v.	1	Op de tekeningen en in de offertes zijn infrarood warmtestralers opgenomen. In de berekeningen voor de capaciteit van de	Controle is mogelijk op de aanwezigheid van de stralers.

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	infrarood warmtestralers		ruimteverwarming is rekening gehouden met een lagere ruimtetemperatuur.	Visuele controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
20	gesloten verwarmingsysteem - met ondersteunings- ventilator	2 7	Er staan geen verwarmingsbronnen in de offertes en op de tekeningen met een open verbranding in de stal. In plaats daarvan zijn er systemen waarbij de warmteoverdracht plaatsvindt door middel van buizen, radiatoren of heaters gevoed met warm water. Door het gebruik van een ondersteuningsventilator wordt de warmte beter verspreid. Deze ventilator moet één geheel vormen met het verwarmingssysteem.	Er zijn geen systemen aanwezig waarbij ook de verbrandingsgassen in de te verwarmen ruimte komen.
21	verwarmen ingaande lucht door middel van een water/lucht wisselaar	10	Er is water/lucht wisselaar opgenomen in de tekeningen en de offertes om de binnenkomende lucht te verwarmen. Verwarmen door middel van gebruik grondwater of water uit een grondwarmtewisselaar, eventueel in combinatie met een warmtepomp.	Controle op aanwezigheid van een watergevulde warmtewisselaar in de aanvoeropeningen van de lucht naar de stal/afdeling.
	Ventilatie			
22	automatisch gestuurde natuurlijke ventilatie	4	Op de tekeningen zijn geen ventilatoren aangegeven, maar een systeem voor natuurlijke ventilatie zoals een open nok. Deze wordt volledig automatisch gestuurd.	Controle is mogelijk op de afwezigheid van ventilatoren en de aanwezigheid van een gestuurd natuurlijk ventilatiesysteem. Visuele controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
23	meetwaaier en smoorunit	2	Op de tekeningen en in de offertes zijn meetwaaiers gekoppeld aan smoorunit opgenomen, waarmee de ventilatiehoeveelheid uit de stal/afdeling wordt geregeld. Dit systeem krijgt geen punten bij toepassing van centrale afzuiging, omdat het daar een basisonderdeel van de installatie is.	In de ventilatorkokers zijn naast een ventilator ook een meetwaaier en smoorunit aanwezig. Visuele controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
24	regeling ventilatoren		In de offertes is een (of meerdere) frequentieregelaar(s) opgenomen voor	In de stal is regelapparatuur voor

	Criterium energiemaatlat	Punten	Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat	Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)
	voor klimaatbeheersing: - ventilatie per afdeling/stal triacregeling frequentie- regeling - centrale afzuiging triacregeling frequentie- regeling	2 3	het regelen van de ventilatoren voor het afvoeren van de lucht uit de stal/afdelingen: het automatisch regelen van het toerental van ventilatoren in mechanische ventilatiesystemen. Alle afdelingen in een stal zijn voorzien/aangesloten op deze regeling. Bij ventilatie per afdeling/stal wordt uitgegaan van meerdere ventilatoren per stal (minimaal 1 per afdeling en mogelijk ook centraal). Dat veroorzaakt een hoger energieverbruik. Bij ventilatie via één centraal wordt uitgegaan van centrale afzuiging en geen aparte ventilatie bij de afdelingen. Hierdoor is het energieverbruik lager. Alle ventilatoren moeten worden aangestuurd door een (of meerdere) frequentieregelaar(s) Indien de afzuiging via de achterwand wordt geregeld waarbij niet apart per afdeling/stal wordt geventileerd worden hier 3 punten behaald. Er zijn maximaal 3 punten te behalen.	de ventilatie aanwezig. Aan de hand van typevermelding is te zien of het gaat om triacregeling of frequentieregeling. Visuele controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
25	cascaderegeling ventilatoren	2	Uit de offertes wordt duidelijk dat de ventilatoren voor de ventilatie worden geregeld in stappen: het automatisch regelen van het ventilatiedebiet over meerdere ventilatoren in minimaal 5 stappen.	Visuele controle op aanwezigheid van ventilatoren. Regeling in stappen is te controleren d.m.v. instellen gewenste temperatuur. Controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
26	hybride ventilatie	1	In de offertes zijn kokers met ventilatoren opgenomen met daarbij een regeling van de ventilatoren dat deze pas worden ingeschakeld als de temperatuur hoger wordt dan een bepaalde waarde boven de gewenste staltemperatuur. De mogelijkheid van deze regeling is terug te vinden in de documentatie van de regelapparatuur. Bij hybrideventilatie wordt in principe geventileerd op basis van natuurlijke trek (natuurlijke ventilatie) en springt de ventilator in de koker pas bij als de natuurlijke trek onvoldoende is om de gewenste luchtverversing te realiseren.	Controle op type regeling en instelling regelapparatuur. Visuele controle op aanwezigheid in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
27	koelen ingaande lucht door middel van een water/lucht wisselaar	2	Er is water/lucht wisselaar opgenomen in de tekeningen en de offertes om de binnenkomende lucht te koelen. Koeling door middel van gebruik grondwater of water uit een grondwarmtewisselaar.	Controle op aanwezigheid van een watergevulde warmtewisselaar in de

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			Uit de offertes blijkt dat tot maximaal 50% van de normaal geadviseerde maximum ventilatiecapaciteit is geïnstalleerd. Voor adviezen maximum ventilatiecapaciteit zie beschrijvingen van de Klimaatplatforms.	aanvoeropeningen van de lucht naar de stal/afdeling.
	Verlichting			
28	daglicht: - verdeeld over de stal minimaal 3,0% van grondoppervlak via lichtdoorlatend oppervlak in muren of dak Zie bijlage 4 daglichttoetreding.	2	toets of aan norm wordt voldaan - administratieve controle op specificaties lichtopbrengst	controleer of realisatie conform plan is en meet eventueel lichtdoorlatende stukken wand of dak na in één afdeling.
29	Hoofdverlichting met gemiddeld 20 Lux op vloerniveau: - zuinige verlichting 50-80 Lumen/Watt of - zeer zuinige verlichting >80 Lumen/Watt Hoofdverlichting wordt bepaald aan de hand van het lichtplan en betreft de verlichting welke het belangrijkste bijdraagt aan het elektriciteitsverbruik (lampvermogen x branduren). Het lichtplan is berekend o.b.v. - de gerealiseerde verlichtingssterkte is op	2 3	administratieve controle	Controleer of realisatie hoofdverlichting conform lichtplan is en overeenkomt met specificaties Lumen/Watt in de facturen.

	<i> criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	vloerniveau berekend, zonder reflecterende omgevingsfactoren en met een gelijkmatigheid van $\geq 0,4$. - Lumen/Watt verhouding o.b.v. de gehele verlichtingsinstallatie (lamp, armatuur en voorschakelapparaat) Deze onderdelen moeten in de berekening van de benodigde verlichting zijn meegenomen. Aan de opmaak van het verlichtingsplan stelt MDV geen eisen. - <i>Toelichting: In een verlichtingsplan berekend een leverancier hoeveel lampen op welke plekken in de stal moeten worden opgehangen. Aan de hand van de uitkomst stelt de leverancier de offerte op.</i>			
30	bewegingsmelders	1	In offertes is sprake van bewegingsmelders om in ruimten waar niet regelmatig personen aanwezig zijn, de verlichting aan en uit te schakelen; het verminderen van het energiegebruik van verlichting in bedrijfsgebouwen door het toepassen van een regelinstallatie voor het schakelen door automatische aanwezigheidsdetectie of reagerend op veegpulsen.	Controle op aanwezigheid van bewegingsmelders in niet dierruimten waarbij de verlichting aangaat.
31	Schemerschakelaars/ lichtcomputer	1	In offertes is sprake van lichtsensoren die de verlichting in dierruimten aan of uit schakelen op basis van de hoeveelheid daglicht in de diervverblijven. De lichtcomputer dient met sensoren de stalverlichting aan	Controle op aanwezigheid van lichtsensoren waarbij de verlichting aangaat als het

	<i>Criterium energiemaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			te schakelen (al dan niet geleidelijk) wanneer er onvoldoende daglicht de stal binnenkomt. Indien de sensoren aan de buitenzijde van de stal zijn geplaatst dienen deze aan beide zijden van de stal aanwezig te zijn en indien bij deel van de stal door omgevingsfactoren het daglicht gehinderd wordt om de stal binnen te komen (hoge bomen, ander gebouw, etc) dient een extra sensor te worden aangebracht voor de betreffende afdelingen.	lichtniveau in een afdeling/stal op basis van daglichttoetreding te laag wordt. Controle in de helft van de afdelingen (minimaal 1 en maximaal 4).
	Emissiearme technieken			
32	Bonuspunten indien voor reductie van ammoniakemissie en van fijn stofemissie is gekozen voor een techniek die relatief energiezuinig is		Administratieve toetsing op energiewaardering van het gekozen systeem voor reductie van ammoniakemissie (zie ammoniakmaatlat) en op energiewaardering van het gekozen systeem voor reductie van fijn stof (zie maatlat fijn stof). De laagste puntenwaardering op energie van deze systemen is het aantal punten dat voor "emissie-arme technieken" op de energiematlat wordt behaald. Er kunnen maximaal 10 punten behaald worden voor deze maatregel.	Administratieve toetsing van puntenwaardering op basis van gerealiseerde techniek voor ammoniakemissie reductie en fijn stof reductie.

Fijn stofmaatlat pluimveestallen - Vleeskuikens:

De maatlat fijn stof beschrijft de systemen die opgenomen zijn in de door het Ministerie van I&M vastgestelde lijst met emissiearme technieken voor fijn stof (PM10) en de daaraan gekoppelde emissiefactoren

(<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/luchtkwaliteit/meten-en-rekenen/invoergegevens-2010-luchtkwaliteit>). Daarnaast is een aantal perspectiefvolle systemen opgenomen die (nog) niet opgenomen zijn in bijlage 1 van de Rav, maar waarvan wel met een grote mate van zekerheid verwacht mag worden dat deze bijdragen aan een lagere fijn stof uitstoot. Deze perspectiefvolle systemen zijn binnen de maatlat fijn stof met punten gewaardeerd op basis van de te verwachten emissiereductie en de bijdrage aan de interne luchtkwaliteit en op basis van de (on)zekerheid over deze effecten.

Er worden punten toegekend op basis van 2 criteria:

- de mate waarin de maatregel bijdraagt aan verbetering van de luchtkwaliteit in de stal (max 50 punten)
- de mate waarin de maatregel bijdraagt aan vermindering van de emissie uit de stal (max 50 punten)

De eindwaardering voor een maatregel wordt vastgesteld als de som van de beide deelwaarderingen.

Combinaties van maatregelen zijn eveneens mogelijk. Bij het bepalen van de puntenwaardering wordt hierbij het hoogste puntenaantal van de individuele maatregelen aangehouden. Bij een combinatie van een stalmaatregel en een nageschakelde techniek wordt de puntenwaardering voor het geheel berekend door de bijdragen aan de emissiereductie met elkaar te verrekenen en in punten (0,5 punt per 1% reductie) om te zetten en hieraan de punten voor verbetering luchtkwaliteit in de stal toe te voegen.

Voorbeeld uit de legpluimveehouderij: volière met biologisch luchtwassysteem 60 % reductie:

volière: 11,5 punten x 2 = 23 % fijn stof emissiereductie

biologische wasser: 30 punten x 2 = 60 % fijn stof emissiereductie

De combinatie levert: $(1 - 0,23) \times (1 - 0,60) = 0,308$ (aandeel fijn stof dat resteert) → 69 % reductie = 34,5 punten (fijn stof emissiereductie)

Het totaal aantal punten dat deze combinatie op de maatlat fijn stof behaald wordt dan 34,5 + 11,5 (voor luchtkwaliteit) = 46 punten

Voor stallen die niet op deze lijst staan en waarbij de ondernemer wel kan aantonen te voldoen aan een norm kan het behaalde aantal punten worden berekend. Het puntenaantal kan worden berekend door de geschatte emissiereductie (in % t.o.v. de referentie) te vermenigvuldigen met een factor 0,5. Als het systeem tevens bijdraagt aan een verbetering van de luchtkwaliteit in de stal kunnen hiervoor ook max 50 punten worden behaald, afhankelijk van de mate waarin het systeem bijdraagt aan de verbetering van de luchtkwaliteit. Hierbij wordt voor elke 1% verlaging van de fijn stof concentratie in de stal 0,5 punt toegekend.

Het aantal punten op de maatlat wordt naar het dichtstbijzijnde gehele getal afgerond.

De controle na oplevering van de stal van de maatlat fijn stof geschiedt enerzijds administratief op basis van de vergunningen. Visueel wordt gekeken of het type stal op de vergunning overeenkomt met de werkelijke situatie. In sommige gevallen dient voor de puntenberekening gecontroleerd te worden middels meting, specificatie en/of meetrapporten of (de onderdelen van) installaties aan de vereiste capaciteit voldoen.

Stalsystemen van de Ravlijst met bijbehorende puntenaantallen voor ammoniak, energie en fijn stof zijn in een apart document (Bijlage Rav) opgenomen op de website onder de certificatieschema's.

Zie: <http://www.maatlatduurzameveehouderij.nl/59/m/certificerenalt/index.html>

Maatlat fijn stof; Perspectiefvolle systemen voor vleeskuikens met bijbehorend MDV nummer en puntenaantal

	<i>Criterium fijn stofmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
	In de stal:			
1	Intern luchtfilteringssysteem (doeken-/slagen-/zakkenfilter) met gemiddeld stalventilatie-debiet	30	De lucht wordt intern gerecirculeerd met een gemiddeld volume gelijk aan het gemiddeld ventilatie-debiet zoals beschreven in de handleiding van V-stacks vergunningen. Het systeem moet voorzien zijn van een datalogger die de werking van het systeem registreert. Het filter moet minimaal van klasse F6 zijn. Voor een goede werking is een automatische reiniging van het filter of een vast onderhoudscontract nodig. Het filtersysteem moet Eurovent gecertificeerd zijn of voorzien zijn van een vergelijkbaar certificaat. Het intern luchtfilteringssysteem kan bijvoorbeeld een luchtmengkast met filters zijn, waarbij de filters regelmatig en automatisch moeten worden gereinigd.	Visuele controle of het systeem voldoet aan de norm en of het functioneert.
2	Toepassing elektrostatisch of ionisatie filter met interne circulatie met gemiddeld stalventilatie-debiet	20	De stofreductie is gebaseerd op het laden van stofdeeltjes waarna deze deeltjes worden afgevangen door geaarde platen in het filter. De lucht wordt intern gerecirculeerd met een gemiddeld volume gelijk	Visuele controle of het systeem voldoet aan de norm en of het functioneert.

	<i>Criterium fijn stofmaatlat</i>	<i>Punten</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)</i>
			aan het gemiddeld ventilatiedebiet zoals beschreven in de Handleiding van V-stacks vergunningen. Het systeem moet voorzien zijn van een datalogger die de werking van het systeem registreert. Voor een goede werking is een automatische reiniging van het filter nodig en een vast onderhoudscontract. Het filtersysteem moet Eurovent gecertificeerd zijn of voorzien zijn van een vergelijkbaar certificaat.	
	<u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u>			
3	beschermingsmasker met aanvoer gezuiverde lucht	10	Het beschermingsmasker bevat een helm of masker dat tenminste de ogen, neus, mond en kin bedekt. Het systeem bestaat verder uit een elektrisch aangedreven aanblaasunit en een P3 fijn stoffilter. De aanblaasunit zorgt voor aanvoer van stofvrije lucht naar de neus en mond van de drager. Er is continu een lichte overdruk in het masker, zodat geen vuile lucht kan binnendringen in de helm/het masker.	Visuele controle of het systeem voldoet aan de norm en of het functioneert. Indien de veehouder alleen werkzaam is in de stallen, is 1 apparaat toereikend. Daarnaast is de veehouder al bij wet verplicht om zijn medewerkers van persoonlijke beschermingsmiddelen te voorzien.

Bedrijf & Omgevingsmaatlat varkensstallen – Vleeskuikens:

Voor alle diercategorieën is het thema "Bedrijf & omgeving" een verplicht onderdeel. De maatregelen in de maatlat Bedrijf & omgeving zijn niet sectorspecifiek, maar generiek voor alle diercategorieën in MDV. SMK heeft ervoor gekozen om het thema Bedrijf & omgeving slechts éénmaal in dit document op te nemen. De maatlat Bedrijf & omgeving staan achterin dit document op pagina 113 t/m 125.

Brandveiligheidsmaatlat varkensstallen – Vleeskuikens:

Voor alle diercategorieën is het thema "Brandveiligheid" een verplicht onderdeel. De maatregelen in de maatlat brandveiligheid zijn niet sectorspecifiek, maar generiek voor alle diercategorieën in MDV. SMK heeft ervoor gekozen om het thema slechts éénmaal in dit document op te nemen. De maatlat Brandveiligheid staat achterin dit document op pagina 126 t/m 131.

Bijlage 1 Bedrijf & Omgevingsmaatlat

De keuzemaatregelen met bijbehorende controlesystematiek worden hieronder één voor één beschreven. Per maatregel worden punten verkregen indien aan de gestelde eisen wordt voldaan. De criteria zijn generiek uitgewerkt voor alle diercategorieën.

Toelichting ambitieniveau

Aan- en verbouwstallen : minimaal 15 punten

Nieuwbouwstallen : minimaal 29 punten, waarvan minimaal 10 punten op het onderdeel Landschap (maatregel 1 t/m 7)

Nieuwe locatie : minimaal 50 punten

Een deel van de criteria wordt op bedrijfsniveau (B) vereist ander criteria zijn alleen voor de te certificeren stalniveau (S) van toepassing. Dit staat aangegeven bij het nummer van het criterium. Indien er maatregelen niet specifiek op bedrijfsniveau zijn opgenomen mogen de maatregelen zowel op stal als bedrijfsniveau worden uitgevoerd.

Nr.	Criterium Bedrijf en Omgeving maatlat	Punten	Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat	Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)
	Landschap			
Voor het onderdeel Landschap zijn maximaal 50 punten te behalen. De onderdelen 1 t/m 6 zijn maatregel gericht en leveren tezamen maximaal 30 punten op. Onderdeel 7 is gericht op een grondige landschappelijke analyse en landschappelijk plan gekoppeld aan de bouw van de stal. Hiermee kan het maximaal aantal punten worden behaald, <u>bij de keuze voor maatregel 7c kunnen op de eerste 6 onderdelen geen punten meer gescoord worden.</u>				
1	<u>Voor MDV stal:</u>			
(S)	- stal en bijbehorende mest- en voederopslag op ≥ 45 meter van openbare weg	1	Administratieve controle: -bepaal afstand hemelsbreed tussen (MDV-)stal(len) en voeropslag	Controleer de afstand van de stal en voorzieningen voor mest- en voeropslag tot de openbare weg aan de voorzijde van het bedrijf.
(S)	- mestopslag en mest installaties zijn inpandig*/onder maaiveld/door een talud aan het oog onttrokken	1	mestvoorzieningen en de as van dichtstbijzijnde openbare weg aan voorzijde van bedrijf	Controleer visueel of de voorzieningen voor mest- en/of voeropslag en installaties inpandig in de stal(-len) of onder maaiveldniveau zijn gerealiseerd.
(S)	- voeropslagen (sleufsilo, silo en overige voeropslag), zijn inpandig*/onder maaiveld/door een talud aan het oog onttrokken	1	-bepaal of betreffende mest- en voeropslag en installaties inpandig of onder maaiveld niveau zijn gesitueerd of /door een talud aan het oog onttrokken.	
	of			
	<u>Alle stallen op bedrijf:</u>			
(B)	- alle stallen en alle mest- en voederopslag liggen op ≥ 45 meter van openbare weg.	2		
(B)	- mestopslag en mest installaties zijn inpandig*/onder maaiveld/door een talud aan het oog onttrokken	2	Bij mest- en voeropslag die niet volledig in gebruik is voor de te certificeren stal uitgaan van criterium "alle stallen op bedrijf".	
(B)	- voeropslagen (sleufsilo, silo en overige voeropslag), zijn inpandig*/onder maaiveld/door een talud aan het oog onttrokken	2	Een inpandige luchtwasser of	

Nr.	Criterium Bedrijf en Omgeving maatlat	Punten	Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat	Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)
(S) (B)	<u>Luchtwater/warmtewisselaar MDV-stal:</u> Luchtwater is inpandig gesitueerd of <u>Luchtwater/warmtewisselaar op het bedrijf:</u> - Luchtwater is inpandig gesitueerd Inpandig = opslag binnen muren en onder dak en niet van buitenaf zichtbaar (externe/losstaande loods voldoet niet)	1 3	warmtewisselaar met emissiereducerende functie (Rav-systeem) die is weggewerkt in de zijwand met materiaal dat er anders uitziet dan de bestaande stalwand komt in aanmerking voor punten mits deze wand wordt uitgevoerd over de volledige breedte van de gevel en tot goothoogte van de stal (bijvoorbeeld een luchtwater met filterwand). Punten op bedrijfsniveau kunnen gescoord worden als voor de betreffende diersoort een luchtwater/warmtewisselaar wordt toegepast op het bedrijf. Maximaal 4 punten voor mest en voederopslag. Daarnaast ook punten voor inpandige luchtwater/warmtewisselaar.	
2 (B)	Verharding bouwkegel hele bedrijf: - verharding < 80% opp bouwkegel - verharding < 60% opp bouwkegel - verharding < 40% opp bouwkegel bouwkegel = agrarisch bouwkegel vastgesteld in bestemmingsplan verhard oppervlak = bebouwd oppervlak (incl. sleufsilo's) plus alle gesloten verhardingen, (bijv. asfalt, beton, platen), elementverhardingen (bijv. klinkers, stenen, tegels) en open verhardingen (bijv. grindbedden, puin) zonder groen functie. Een oppervlak grasklinkers telt voor 50% mee als verhard oppervlak.	1 2 3	Administratieve berekening van percentage verhard oppervlakte op bouwkegel. Uitgangspunt is ontstane situatie van het bouwkegel en de verharding <u>na</u> de bouw van de stal.	Controleer administratief en visueel of realisatie conform plan is. Herbereken percentage verharding bij afwijkingen en meet bij twijfel (onderdelen) na.
3 (B)	Toename bouwvolume hele bedrijf indien (deel) van bestaande bebouwing gesloopt is: ((totaal bedrijfsvolume na bouw MDV stal) – (totaal bedrijfsvolume voor bouw MDV stal)) / (volume MDVstal)*100% = > 40 en ≤ 60%	2	Bereken administratief toename bouwvolume waarbij oude situatie wordt vergeleken met nieuwe situatie. Alle onderdelen boven het maaiveld	Controleer administratief (kloppen volumes met nieuwe bouw-/milieuvergunning) visueel of de oude opstallen zijn gesloopt en of realisatie conform plan is. De volumes moeten in overeenstemming zijn met de

Nr.	Criterium Bedrijf en Omgeving maatlat	Punten	Beoordelingsrichtlijn voor stalontwerpcertificaat	Beoordelingsrichtlijn voor stalcertificaat (aanvullend op richtlijn voor stalontwerpcertificaat)
	> 20 en ≤ 40% ≤ 20%	4 6	vallen in het bouwvolume, m.u.v. <u>niet</u> overkapte uitlopen	nieuwe bouw-/ milieuvergunning.
	Verbouw binnen bestaande muren waarbij geen uitbreiding van bouwvolume plaatsvindt.	2		
4	<i>Erfbeplanting op het bedrijf:</i>			
(B)	A1 Windsingel met inheemse beplanting (bomen, struiken (struweelvormers) passend in het landschapstype ¹) van minimaal 6 meter breedte en 25% omtrek bouwblok agrarische bebouwing (excl. woonhuis)	3	A) Controleer administratief of langs de omtrek van bouwkwavel een strook inheemse beplanting is aangebracht. Vergelijk de plantlijst met de lijst inheemse boom- en struiksoorten van landschapsbeheer Nederland ³ uit het handboek Agrarisch Natuurbeheer.	A) Controleer of realisatie conform plan is uitgevoerd. Meet breedte beschikbare beplantingsstrook, beplanting moet binnen 5 jaar een breedte van minimaal 6 meter kunnen bereiken. Certificatie-instelling schakelt bij twijfel over juiste beplanting (nieuw of bestaand) een determinatiedeskundige in.
(B)	A2 Windsingel met inheemse beplanting (bomen, struiken (struweelvormers) passend in het landschapstype ²) van minimaal 6 meter breedte en 50% omtrek bouwblok agrarische bebouwing (excl. woonhuis)	5	B) Controleer administratief of beplantingsplan is opgesteld door een deskundige die voldoet aan een van de onderstaande opleidingen: - geregistreerd landschapsarchitect - HBO-opleiding-Larenstein Tuin- en landsschapinriching -Rijks Hoge School voor Tuin- en Landschapsinrichting (RHSTLI) - HBO-opleiding Plattelandsvernieuwing (HAS Den Bosch) - HBO-opleiding Plattelandsvernieuwing (INHOLLAND Delft) - MBO-opleiding tuinbouw/hovenier met aanvullend minimaal 5 jaar	B) Controleer of het beplantingsplan volledig en conform de goedgekeurde en gewaarmerkte ontwerptekeningen is uitgevoerd. Indien het plan afwijkt van het definitieve plan moet dit geaccordeerd zijn door een erkend deskundige.
(S)	<i>Beplanting om de MDV-stal:</i> B) Een uitgevoerd beplantingsplan (opgesteld door erkend deskundige) voor inpassing stal in de omgeving.	5		

¹ <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1005-Landschapstypologie.html?i=12-62>

² <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1005-Landschapstypologie.html?i=12-62>

³ http://www.landschapsbeheer.nl/uploads/misc/products/bijlage_6_tabel_bomen_en_struiken.pdf